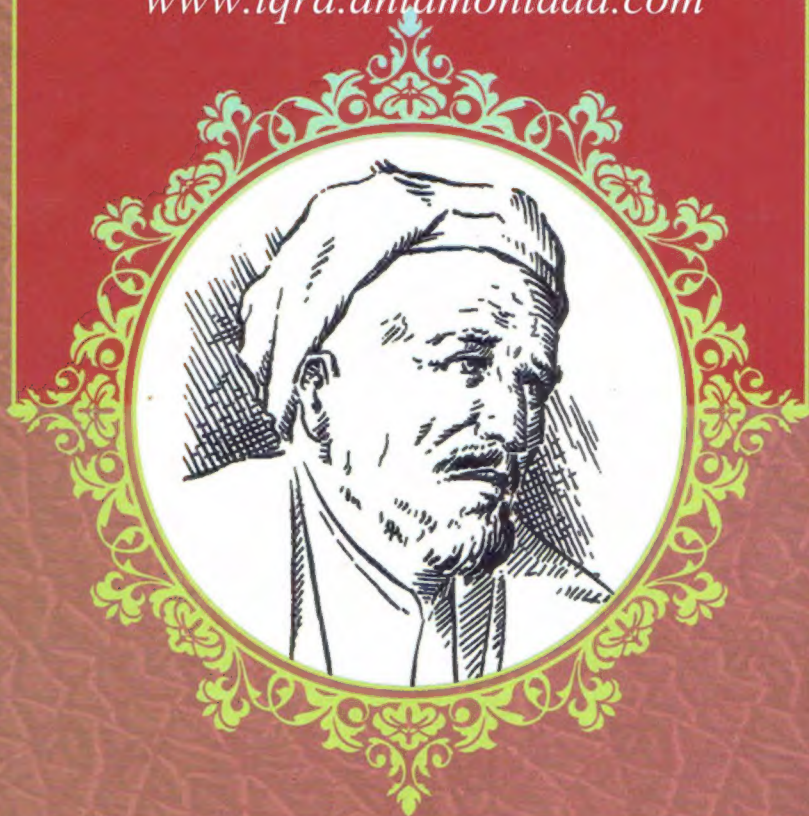

شەرحا بەرمايا

ديوانا عەلىيى ھەرىرى

منتدى إقرأ الثقافي

www.igra.ahlamontada.com

تەھسىن ئىبراھىم دۇسكى

جىزىرى

شہرحا بہرما یا دیوانا

علیٰ علیٰ حریری

- شەرحا بەرمایا دیوان ەەلییی ەەری
- تەحسین ئیبراھیم دۆسکی
- بەرگ: نەجمەددین بیری
- چاپا ئیکتی دھۆک ۲۰۲۰
- ھژمارا سپارتنتی: ۲۰۶۷ - D

شەرحا بەرمايا دیوانا عەلییى ھەریرى

تەھسین ئىبراھىم دۆسكى

عەلییە حەریری و ئەف کۆما شعران

عەلییە حەریری ئێک ژ پیشەنگین کلاسیکێن کوردە، بەلێ
مخابن ژین و سەرھاتییا وی ژێ وەکی یا گەلەک زانا و ئەدییتن
کورد ب بەرفەرەهی ئەھاتییە زانین، و بەحسێ وی ب تمامی د چو
ژێدەرێن دیرۆکی یێن کەشن دا ب بەر چاڤێن مە ئەکەفتییە، لەو
حەتا نوکە ژێ ئەو ب دورستی نائیتە نیاسین، و ئەم نزانین کانی
ئەو ل چ سال ھاتییە سەر دنیایی و ل چ سال وەغەرکریە، و
ل کێشە و چاوا ژیاہ؟ تشتێ ژ وی گەھشتییە مە ب تنێ نیزیکی
دەھ شعرێن کرمانجینە، و چو ددی نہ!

حەریری د مەم و زینا خانی دا:

ئێکەمین ژێدەرێ ناڤێ حەریری تێدا ب بەر چاڤێن مە
دکەشت ڤەھینۆکا ناڤدارا ئەحمەدێ خانی (مەم و زین)ە، ئەوا
ل سالا ۱۱۰۵ مەسختی (۱۶۹۳-۱۶۹۴ ز) ھاتییە نقیسین،
د جەھکی دا ژ پیشیا ڤێ کتیبێ ئەحمەدێ خانی ناڤێ سێ
شاعرێن کورد دینت، و ئاشکەرا دکەت کو ئەگەر مە (کوردان) ژێ
وەکی خەلکی خودانەک ھەبا گرنگی دا با علم و ھۆنەری، و کتیب
و شعر و دیوان ل نک وی ب تشەکی چووبان، ئەز ب شعرا خو دا
حنیرێن مەزن کەم:

من دئ عهله ما کهلامن مهوزوون
 عالی بکرا ل بانئ گهردوون
 بهناغه روحا مهلئ جهزیری
 پئ حه ی بکرا عهله ی حهریری
 که یفهک وه بدا فقهیه طهیران
 حهتتا ب نههد بهایی حهیران

ب قئ گوئنا خو ئهحهده ی خانئ ل بهر مه ئاشکهرا کر کو
 نهف ههر سئ شاعره بهری وی ژیاينه، و چونکی تشتهکت
 مهعلوومه ل بهر مه کو خانئ پتریا ژیهی خو د نیقا دوین
 ژ سهدسالا یازدئ مشهختی (ههقدئ زایینی) دا قهتاندیه، ئهم
 دشیهین ب پشتراستی قه بهژین، ههر چو نهبت دیرۆکا جزیری
 و حهریری و تهیران بو سهدسالا یازدئ و بهری هنگی دزقرت،
 و ژ بهر کو دیرۆکا جزیری و تهیرانی چهندهکت ل بهر مه یا
 ئاشکهرايه، دمینه ل وئری ئهم ل دیرۆکا حهریری بگهریهین.

ژاها و دیرۆکا عهلهیهی حهریری:

ههر چهنده خانئ ئیکههمین کهسه ئیشارهت دایه ناغئ
 حهریری، و کو ئهو ئیک ژ شاعرین کورد یهین مهزنه، بهلئ پا
 خانئ چو ئیشارهت نهداينه دهمن ئان شاعران، و چو زانین ژئ
 ل دۆر وان نهداينه، و پشتی خانئ ب پتر ژ (١٥٠) سالان
 ئیکههمین کهسئ ئیشارهت دایه حهریری و هندهک زانیهین کورت
 ژ دهه و جهئ وی داینه مه پۆژههلاتئ ناقدار ئالیکساندهر ژاها

بو، و ژ تشتین ناشکه‌رایه کو ژابایی پتربیا زانینین خۆ ل دۆر
 شاعرین کورد ژ هه‌قالی خۆ مه‌لا مه‌حموودی بایه‌زیدی وه‌رگرتینه،
 ژابا د کتیکه‌کا خۆ یا بچویک دا ئەوا ب ناڤی (رساله‌یه‌که
 د به‌حسا شاعر و موصه‌نفید کوردستانی) هاتییه به‌لاڤکردن،
 به‌حسێ هه‌شت شاعرین کورد دکه‌ت یێن شعر ب کرمانجی
 نفیسین، و شاعری ئیکێ ژ وان عه‌لیی حهریرییه، و ده‌قی گۆتتا
 ژابایی ئەڤه‌یه: ((شاعری به‌ری عه‌لی حهریرییه، دیوانچه‌یه‌که هه‌یه،
 شعر و قه‌صاید، حهریر ژێ گونده‌که و جه‌ی و ناحیه‌یا شه‌مزدینان
 د سنجاخێ هه‌کارییان دا و شعر و ئەبیاتی‌د وی ژێ د نیف
 کوردستانی قه‌وی زنده‌ مه‌شه‌وور و مه‌عرووفه، ته‌خمینا کو
 د تاریخا چارسه‌دی هجره‌تی پیدایه‌ بوویه و د چارسه‌د و ده‌فتی و
 یه‌کی دا مه‌رحوم بوویه، و د نیف حهریری دا مه‌دفوونه، وه‌لاهو
 نه‌علم))^(۱).

ئەو زانینین د ڤی گۆتتی دا هاتین ئەڤه‌نه: عه‌لی حهریری
 شاعری به‌ری (به‌راهیی) یی کرمانجه، و وی دیوانچه‌یه‌که
 (دیوانه‌کا بچویک) یا شعران هه‌یه، و شعر و قه‌صیده‌یێن وی
 د ناڤ کوردستانی دا گه‌له‌ک د ناڤدارن، ئەو خه‌لکی گونده‌کییه
 دیژنی حهریر، کو سه‌ر ب ناحیه‌یا شه‌مزدینان ڤه‌یه، ل سنجه‌قا

(۱) ئەسکه‌نده‌ر ژابا: جامعی رساله‌یان و حکایه‌تان، پتربۆرغ، دار
 الطباعتی اکادمیایی امپراطوریدا، ۱۸۶۰ عیسوی ۱۲۷۷ هجرتی، بپ
 ۱۳.

هه‌کاری، و ل دویش ته‌خمینان ئەو ل سالا ٤٠٠ مشه‌ختی یی
هاتییه سەر دنیا یی و ل سالا ٤٧١ مشه‌ختی وه‌غەرا دووماهییی
کرییه، و قەبرئ وی ژێ هەر ل حەریرییه.

دو تیبینی ل سەر ئی گۆتنی مه‌هه‌نه:

یا ئیککی: مه‌سه‌لا هه‌بوونا گونده‌کی ب ناڤی (حه‌ریر) کو
سەر ب ناحیه‌یا شه‌مزدینان قه‌بت، ئەقه‌ تشته‌که ژ لایئ که‌ستین
زانا ب گوندین ده‌قەرا شه‌مزدینان نه‌هاتییه مسۆگه‌رکرن،
و ل زه‌مانی مه‌ یی ئەقرو چو گوند ب ئی ناڤی ل ئی ده‌قەری
نین.

یا دوینی: ئەو دیروکا ده‌ستنیشانکری -وه‌کی خودانی ناخفتنی
ب خو ژێ دبێژت- یا ئاڤاکرییه ل سەر ته‌خمینان، و چو ده‌لیل
ل سەر نین، و پتریا وان دیروکین ژابایی د ئی نامه‌یا خو دا بو
شاعران گۆتین دهنه‌جه‌ نین، و ددویرن ژ راستیی.

له‌و ئەم نه‌شتین پشتا خو نه‌ ب وی جه‌ی و نه‌ ب وی ده‌می
گه‌رم بکه‌ین یین ژابایی (به‌لکی ژ مه‌لا مه‌حمودئ بایه‌زیدی)
قه‌گوهاستین.

حه‌ریری وه‌کی ژ شعرین وی دئته‌ نیاسین:

ژابا دبێژت: حەریری دیوانچه‌یه‌کا شعران هه‌یه، و ئەقه‌ ئیک
ژ دو تشتان دگه‌هینت: یان حەریری کیم شعر نفیسینه‌ و ئەو
نه‌گه‌هشتینه‌ وی ده‌رجی کو دیوانه‌ک ژێ بێته‌ چێکرن، له‌وا ئەو
وه‌ک دیوانچه‌ مایه‌، یان ژێ ئەو شعرین حەریری یین گه‌هشتینه‌

زه مانئ ژابایی هند دکیم بوون کو تیرا دیوانه کی نه کمن.. و هر
چاوا بت شعرین هریری یین هتا نوکه ژ ژنده رتن ده ستنقیس ب
دهست مه کهفتین، و مه د ئی کتیبی دا به ره فکرین ب تنی دهه
شعرن، و ب راستی نهو دکیمن.

دهمئ نه م ل فان شعرین وی دزقرین هندهک زانینن گهلهک
کیم ژ وی بو مه پهیدا دبن، نهو ژی نهغه نه:

۱- نهو ب خو د پتر ژ جهه کی دا نا ئی خو یی دورست بو مه
قه دگپر ت کو (عہلی) یه.

۲- ناسنا ئی (هریری) ژی د پتر ژ جهه کی دا وی بو خو
دانا یه، مهعنا: گومان تیدا نینه کو نهو عہلیه و هریری یه ژی،
به لئ نه م نزانین کانئ هریری نا ئی گوندئ ویه، یان ژی نا ئی
کاری مالباتا ویه، هر چهنده پتر هرر بو هندئ دچت کو نهو نا ئی
جهی بت.

۳- عہلیی هریری شیخ بو، و ژ مالباته کا سه ییدان بو،
نهوین نه سه با خو بو نیمام حوسهینی کوپرئ عہلی -خودئ ژئ رازی
بت- دزقرین، د دانه یه کا ده ستنقیس دا ل دووماهییا شره کا وی
هاتییه:

مهوهش کو وهستان صف ب صف
نهو هاتدهر مصری ت کف
گوتهی حوسهینی لا تخف
مهتولییا ته ب ئی خواهه

و د دانهیا دی دا هاتییه:

مهوهش کو وهستان صف ب صف
ئهو هاتدهر مصری ت کف
وان گوت: علییو (لا تخف)
مه ب مردنی قهو خوهشه

و نهگر هم فان هردو دانهیان بیخینه بهرک دئ بیژن:
علیی حهریری ژ لایئ نسهبا مالباتی شه خو وهک (حوسهینی)
دنیا، لهو ناسناقی (حوسهینی) ژی وی بو خو دانایه.
۴- د دانهیهکا شعرا (خهلقو وهرن ببینن) دا، ل دووماهییه
هاتییه:

چهند پیژنی علیی صادق ژ نسرار و دهقائق
نمان وهصفی ت لائق ژ حوسنا یا دهلاله

ل دویف قئ دانهیی دبت (صادق) ناسناقی علیی حهریری
یی شعری بت، و دبتو ئهو وهصف ژی بت بو وی.. ههر
چهنده دقیت ژ بیر نهکین کو د دانهیهکا دهستنقیس دا ئهف شعره
بو شاعرهکی ب ناقي (صادق) دئته پالدان، و د دهسنقیسهکا دی
دا هاتییه کو شاعرهکی خودان دیوان ب ناقي (صادق عمادی)
هیه، و هیشتا هم ب پشتراستی نزانین کانی ئهف شعرا ناقي
وی مه ئینای یا علیی صادق حهریرییه، یان ژی یا صادق
نامیدییه؟!

۵- لههجهيا عهليبيى حهريرى وهكى ژ هندهك جهين شعرا
وى ناشكرا دبت، سهر ب لههجهيا عهشيره تا (سوورچييان) څه
دچت، و ناشكرايه كو نهڅ عهشيرته ژ وان عهشيره تانه يين جهن
ناكنجيوونا وان دكهفته سهر توخوييى كرمانج و سوران، لهو
نهماني وان كو د بنيات دا كرمانجييه هندهك پهيڅين سوراني ژي
د ناڅ دا ههنه، و مسوگر كارتيكرا سورانييى ل سهر لههجه تا
سوورچييان بهري پتر ژ چارسد سالان (كو لهو دهمه يي حهريرى
لي ژياي) گلهك كيتر بوويه ژ نوكه؛ چونكي دهسهلاتا
كرمانجييى ل سهر دهڅري ل وي دهمي پتر بوويه.

و نهگر هم ل بيرا خو بينينه څه كو جهن عهشيره تا
(سوورچييان) ليى ناكنجي دكهفته د ناڅهرا (شه قلاوه) و
(حهريرى) دا و هتا دهوړ و بهرین ناکري ژي، دئ لهو هزر پتر
ل بهر مه ب هيز كهفت لهو دبترت: شيخ عهليبيى شاعر خهلكي
گوندي حهريرييه (لهوئ نوكه مهزن بووي و هندي باژپران ليى
هاتي)، و بناخه يي وي ژ نويجاخا سوورچييانه، و لهو ژ مالباتا
شيخ و سهيدين وانه.

۶- نهگر هندهك كس ههن خو ژ هندي حيه تي بكن بيژن:
چاوا عهليبيى حهريرى لهوئ شعرين خو ب كرمانجييه كا خوري
څه هاندي دئ خهلكي حهريريى بت، و خهلكي حهريريى نهڅرو
ب سوراني دناخڅن؟! دئ بيژين: عهليبيى حهريريى بهري پتر
ژ چارسد سالان ژيايه، و بهري چارسد سالان تهرازي ب وي

مشهختی کو یا بمرهزر نموه شاعرئ مه لی ژیا بت، پتر ژ (عہلی
 حمریری) یه کی ب بمر چاقتین مه دکهفن، و همر چهنده نم نهشتین
 ب پشتراستی بیژین کو عهلییی حمریری یی شاعر ئیک ژ فان
 کهسانه بهلی پا نم ب دوبر نابینین ژی کو نمو ئیک ژ وان بت،
 و ل قیتری من دقتیت ئیشارهتی بدهمه دو ژ فان زانایان.

۱- شیخ عہلی یی حمریری:

خهلکی بازپرکی حمریر بوو، پاشی چووبوو قستا شامی
 کریوو، و ل گوندی (عمسسال) نموی ب رهخ دیمهشتی قه ئاکنجی
 بووبوو، ل وپری خودی کوپهک دابوویی ناغی وی کریوو نهحمده، و
 نهحمده ل دهمی خو ئیک ژ شیختین ناقدارین طهرقا خهلوهتی بوو
 ل شامی، نهف شیخ نهحمده ل دووماهییا سالا ۱۰۴۸ مشهختی
 (۱۶۳۹ ز) مریوو.

مهعنا: بابی وی شیخ عہلی ژ کوپرن سدهسالا دههتی
 مشهختی بوو^(۱).

۲- شیخ عهلییی حمریری یی سوورچی:

کوپری محمده نهفندی یی سوهرائی کوپری ئیسماعیل
 نهفندی کوپری عہلی نهفندی کوپری پیر نهفندی، د دووماهییا
 کتیهکا خو دا نمو هوسا خو ددهته نیاسین: ((هذا آخر ما وقع

(۱) محمد أمين المحبى الدمشقى: خلاصة الأثر فى أعيان القرن الحادى
 عشر، دار صادر بيروت، ۱/۲۴۸-۲۵۰.

بخاطر المفتقر إلى الله الغني المغني علي ابن محمد السورجي
الحريري مولدا، العلوي نسبا) و ژ ڦی گوټنئ دئیتته زانین کو
ئهف شیخ علییه ژ لایئ ئوبجاخت ڦه سوورچی بوو، و ژ لایئ
نمسه با خو ڦه سهییده کئ علهوی بوو (یهعنی: حوسهینی بوو)، و
بوونا وی ل حریری بوو.

ژ دهستنڤیسهکا دی یا ڦی شیخ علی دئیتته زانین کو ئه
ل سالا ۱۰۷۴ مشهختی (۱۶۶۳ ز) ل ژیانئ بوو و ل سهردهشتئ
سیدا بوو. و ژ فان دهستنڤیسان دئیتته زانین کو ئهف شیخ علییه
زانایه کئ باش بوو، و وی هژمارهکا حاشیه و تعلیقاتان ل سهر
چهند کتیبهکان ههنه، وهکی کتیبأ (شرح حکمة العین) ههر وهسا
وی کتیبهک ژئ ب عهرهبی د علمی ههیهتهئ دا ههبوو^(۱).

ڦی شیخ علی کورهکئ نهدیب و شاعر ههبوو ناڤئ وی
حه مزه بوو^(۲)، کهشکۆلهک ل سالا ۱۱۱۰ مشهختی (۱۶۹۸ ز)
ژ لایئ دو سئ کهسهکان ڦه بو وی هاتبوو نمسخرن، هندهک
شعرتن حه مزهیی ب خو یتن فارسی تیدا ههنه، ههر وهسا
شعرا (مهجووبئ دهستئ خالقئ) یا علییی حریری ب خو

(۱) مامۆستا محمهد علی قهره داغئ بهحسئ ڦی زانایی و مالباتا وی
کرییه، و ئهف زانیتین مه ل ڦیرئ گوټین مه ژ کتیبأ وی (بووژاندنموه
میژووی زانایانی کورد) وهرگرتینه ۳ / ۳۲۵-۳۳۰.

(۲) ل دۆر حه مزهیی و کهشکۆلا وی برتنه کتیبأ (بووژاندنموه میژووی
زانایانی کورد) وهرگرتینه ۳ / ۳۵۷-۳۷۷.

ژی تیدا ههیه، و ڤی همهزهیی ژی کورهک هه‌بوو ناڤی وی عه‌لی
بوو.

و هزر گه‌لهک بو هندی دچت کو ئەف عه‌لییی حه‌ریری یی
دویی حه‌ریری یی شاعر بت؛ چونکی گه‌لهک لایین وه‌که‌ه‌قیینی
د ناڤه‌را هه‌ردویان دا هه‌نه، و ئەگه‌ر هات و ئەف بو‌چوونه
ب هیشتا ده‌لیلان هاته بنه‌جه‌کرن مه‌عنا وی شاعری مه‌ یی
حه‌ریری دی سوورچی بت و ژ کورتن سه‌دسالان یازدی بت.

عه‌لییی حه‌ریری و عه‌لییی عاشق:

مامۆستا محهم‌د عه‌لی قه‌ره‌داغی د پتر ژ جه‌ه‌کی دا
ژ به‌ره‌می خو^(۱) ئیشاره‌تی ده‌ته دو شاعران ب ناڤی عه‌لی،
ئیک عه‌لییی حه‌ریریه، و یی دی عه‌لییی عاشقه، و ئەو
پسیاره‌کی دنازینت: ئەری ئەف هه‌ردو شاعره ئیکن، یان دوونه؟ و
ل ده‌مه‌کی وی هزر دکر ئەو هه‌ردو ئیکن، پاشی وه‌کی ئەو ب خو
دبیژت: ده‌می من ناڤین ڤان هه‌ردویان د ئیک ده‌ستنڤیسی دا
دیتی، هزرا من پتر بو هندی دچت کو ئەو دو شاعرتن ژیکجودا
بن.

مامۆستای قه‌ره‌داغی د هه‌ردو کتیبین خو دا (که‌شکۆلی
که‌له‌پۆری نه‌ده‌بی کوردیی) و (بوورانه‌مه‌وی میژووی زانایانی

(۱) بو نمونه به‌ری خو بده کتیبای وی (بووراندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی
کورد) ۲۷۶ / ۱.

کورډ) ئيشاره تى دده ته سى شعر تىن عهليبي عاشق، ئىك
ب فارسيه ب ځى مالکى دهست پى دکهت:

ای عاقلان بدانند دل از جهان رها نند
در زیر آسمانند اینجا مقام ما نیست

و مالکا دووماهيبي نهځيه:

اکنون علی چو مردان رو از جهان بگردان
این عمر نیست چندان اینجا مقام ما نیست

و دو شعر ب کوردینه (کرمانجییه کا تیکه لی سۆزانیبی) یا
ئیکى ب ځى مالکى دهست پى دکهت:

دیسال عشقا دلبرئ سمر تا قدم سۆتام ب نار
چاو مامزئ گمردن زهري ئستانتل من صبر و قهرار

و شعرا دویي ب ځى مالکى دهست پى دکهت:

ئهلهه مان شهکوه وهکی کم نهل دهست دیم کموکبهی
مهست و مهستانه وها لیم هاته سمر پى غمضه بی

دهمى نهم ځى شعرا دووماهيبي دخونين باش بو مه ناشکهره
دبت کو نهځ عهليبي عاشق (هر چهنده بهلکی يى سوورچی ژى
بت) نه عهليبي حهريرييه، چونکی ل جههکی نهو دبیرت:

زیده تر قاچار و نه فشار همدو پاهندن ز پات
ناموین نهو قهوم و خویش و موطن و مولک و وهلات

و وهکی ئەم دبینین ئەو ناڤی قاچاری و ئەفشارییان دینت،
و ئاشکەرایە کو ئەفشاری ل سالا ۱۱۴۸ مشەختی حوکمی ئیرانی
وەرگرتبوو، و قاچاری پشستی وان هاتبوون. و ئاشکەرایە کو
عەلییی حەریری بەری هنگی ب دەمەکی نه یی کیم ژابوو.

ئەڤ کۆما شعران:

د قی کتیبە ل بەر دەست دا (۱۰) شعر ژ وان یین کو
د ژێدەرین کەڤن دا هاتین و بو عەلییی حەریری هاتینه پالدان مە
قەگواستینه، و (۹) ژ وان ژێ مە ب رەنگەکی کورت شەرحکرینه
و ناڤی بەرمایا دیوانا عەلییی حەریری من ل سەر دانا چونکی ئەز
ل وئ باوەریمە کو ئەگەر چ حەریری کیم شعر نفیسی بن ژێ، بەلێ
ئەڤە نه هەمی ئەو شعرن یین وی قەهاندین، و بەلکی ل پاشەپۆژی
و د گەل دیتنا هەندەک دەستنقیستین دی هیشتا شعرین حەریری بو
مە ئاشکەرا ببن، و بەری شەرحکرنا هەر شعرەکی مە ئەو ژێدەر
دیارکرینه یین کو مە شعر ژێ وەرگرتی، و ل قییری من دقیت
ناڤین وان ژێدەران د گەل دیروکتین وان ب پێز بکەم:

۱- کەشکۆلا موحەممەدی کوپی مەسیحایی، ئەوا ل سالا
۱۱۸۱ مشەختی ۱۷۶۷ زایینی، هاتییه نفیسین.

۲- دەسنقیسا دیوانا شیخ ئەحمەدی گوندشیخی، کوپی شیخ
شەرەفی کوپی شیخ ناصری کوپی شیخ عەبدوللاهی شاورێ، ئەوا
ل سالا ۱۲۳۷ مشەختی ۱۸۲۲ زایینی هاتییه نفیسین.

۳- کهشکۆلا دیوانا مه‌لایێ جزیری، و مه‌ گۆتێ کهشکۆل
چونکی ژ بلی دیوانا جزیری گه‌له‌ک شعرین جودا ژێ تیدا هه‌نه‌،
چو دیرۆک ل سه‌ر نینن، به‌لێ ژ په‌نگی کاغه‌زێ دئێته‌ زانین کو
دبت ژییێ وئ نێزیکێ (۲۰۰) سالان بت.

۴- ده‌ستنقیسا سه‌یید ئیبراهیمی کورێ سه‌یید ئه‌حمه‌دێ
بێسکی، کو دیوانا مه‌لایێ جزیری و گه‌له‌ک شعرین دی تیدا هه‌نه‌،
سال یا ئاشکه‌را نینه‌، به‌لێ ئه‌و بۆ سه‌ده‌سالا نۆزدێ دزقێرت.

۵- ده‌ستنقیسا دیوانا جزیری، یا مه‌لا مصطه‌فایێ کورێ
مه‌لا په‌شیدێ یووسفی، ل سالا ۱۳۵۷ شه‌ختی، ۱۹۳۸ زایینی
نقیسی.

۶- ده‌ستنقیسا مه‌لا عه‌لییێ کورێ ره‌سوولی سووسنی
(سووسنی گونده‌کێ زیبارییانه‌، دکه‌فته‌ ده‌قه‌را ئاکرێ) ل سالا
۱۱۶۰ شه‌ختی ۱۷۴۷ زایینی نقیسی.

۷- ده‌ستنقیسا بۆ مه‌ولانا حه‌مه‌زه‌یی کورێ عه‌لی ل سالا
۱۱۱۰ شه‌ختی ۱۶۹۸ زایینی هاتییه‌ نقیسین.

و ئه‌ف هه‌ردو ده‌ستنقیسێن دووماهیێن د ده‌ست مه‌ دا نینن،
به‌لێ مامۆستا محه‌مه‌د عه‌لی قه‌ره‌داغی شعر ژ وان وه‌رگرتینه‌، و
مه‌ ژێ ژ کتێبا وی وه‌رگرتییه‌، و ل جه‌می وی وێنه‌یێن وان
ده‌ستنقیسان به‌لاکهرین مه‌ شعر ئێکسه‌ر ژ ده‌ستنقیسی وه‌رگرتیه‌.
و ژ بلی ژێده‌رێن ده‌ستنقیس مه‌ مفايه‌کێ ژێده‌ ژ کتێبا
(هۆزانقانیته‌ کورد) یا سه‌یدایێ صادق به‌ئه‌ددین ئامیدی،

وه رگرتییه، و مفایه کئی زیده تر ژ کتیبّا (بووژاندنه وهی میژووی
زانایانی کورد له ریگهی دهستخه ته کانیانه وه) یا مامۆستا محهمه د
عهلی قه ره داغی.

هیقییا من ئه وه ئه ز شیابم خزمه ته کا بچو یک پیشکیشی
دیوانا عه لیبی حه ریری بکه م، و خودی هاریکاری مه هه مییان
بت.

ته حسین دۆسکی

دهۆک ۱۴۳۹

ز ۲۰۱۸

شعرا نیکو

مهجوبوین دهستی خالقی
 سولطان موجهممد موصطففا
 مهعشووقی عشقی عاشقی
 سولطان موجهممد موصطففا
 عاشق ل دینی نهکبری
 میری و هلم پیغمبری
 نازک سوارئ مهحشبری
 سولطان موجهممد موصطففا
 رڼا حسیب و وهشستهتی
 قمد که ژ کسی چاا هلنهتی
 بسته د جینا روخصهتی
 سولطان موجهممد موصطففا
 بسته ژ حلق داخواز دکا
 (از عشق او پرواز) دکا
 گه گه نیاز گه ناز دکا
 سولطان موجهممد موصطففا

نازدارئ حهییئ قادره
 ته حقیق نه بیئ ئاخره
 گوئین که مالانئ بره
 سولطان موحه مهد موصطففا
 حه ددی که مالئ قهنج پدید
 ضددی به طالنئ قهنج پدید
 حوبی وصالئ قهنج پدید
 سولطان موحه مهد موصطففا
 زانیت خوه نووخی لی چ هات
 لهو بوو ل طووفانئ نهجات
 دائم ل دل قهت دهر نه هات
 سولطان موحه مهد موصطففا
 ناری خه لیلئ کردگار
 لهو لی بوو میترگ و میرغزار
 دائم ل دل گرتبوو قهرار
 سولطان موحه مهد موصطففا
 یوسف بران ئاقیتته بیر
 لهو برده مصرئ کرده میر
 هر بوو د لیسان و ضه میر
 سولطان موحه مهد موصطففا

یوونس کو ماسیت خوار و چور
 لهو هاته دهر سالم گهلۆ
 دائم د دل ئلهو چ دگۆ
 سولطان موحه ممد موسطهفا
 خهلۆ یه قینه ئلهو خهبر
 به حرا موسا لهو بوو ب کمر
 دائم ل دل قهط ناتهدهر
 سولطان موحه ممد موسطهفا
 دلپاشی حق ئلهو کافیه
 دهرمانی دهردی شافیه
 جومله ب نووری صافیه
 سولطان موحه ممد موسطهفا
 نووری د ئرض نه فلاکه تمن
 دورری فی ئلهو لهولاکه تمن
 نهیی ژ نه صلی پاکه تمن
 سولطان موحه ممد موسطهفا
 بی وه فا کردی نه سبق
 ویری ژ هم دهرسان سه سبق
 هر چ کهستی ناسی ب حق
 سولطان موحه ممد موسطهفا

هەر چ کەسێ یاری وێه
ئو دل دە دلداری وێه
یا وهک تکهاداری وێه
سولطان موحەممەد موصطفەفا
یا وهک یەلقین فرناشی تو
خوێش یار و خوێش ئۆلداشی تو
روحی عەلی شاهی تو
سولطان موحەممەد موصطفەفا

مه جبووبی دهستی خالق

ئهف شعره ل سهر وهزنا (رهجهزا ههشتهی) یا هاتییه
 فهاندن، و قالبی وئ ب قی پهنگییه: (مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ
 مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ)، ئهف شعره ماموستا محهمد عهلی قهره داغی
 د کتیب خۆ دا (بووژاندنهوی میژووی زانایانی کورد)^(۱) ئینایه، و
 وی ئهو ژ دهستنقیسه کا کهفن وهرگرییه کول سالا ۱۱۱۰
 مههختی (بهراڤهر ۱۶۹۸ ز) بو (حهزهیی کورئ مهولانا عهلی)
 هاتییه نقیسین، و ماموستا قهره داغی بهریه رکئی دهستنقیس ژ
 د گهل بهلا فکرییه، ئهم ل وی بهریه یری زفرینه و شعر مه ئیکسهر
 ژ وهرگرییه، بهلی مخابن ب تنی نهه مالک د وی بهریه یری دا
 ههنه، و ئهوا مایی ژ شعرئ مه بنیاتی وئ نه دیتییه، لهو
 ل هندهک جهان کیماسی تیدا ههنه، و هندی ئهم هاتینی مه چو
 سهر ژئ نهبرنه دهه!

مژارا سههرکی یا قئ شعرئ وهکی ژ دووماهییا ههمی
 مالکان ناشکهرا دبت د مهدها پیغه مبهری دایه -سلاف لی بن-
 و ئهو تاییه تمه نندیین خودی ژ کهرهما خۆ داینه وی.

(۱) د بهرگی سییی دا، بهریه رین (۳۶۰-۳۶۱)، چاپا ۱، سالا ۲۰۰۰ ز،
 بهغداد.

شاعری ب قی شعرا خو دثیت قیانا خو یا زیده بو
پیغه مبهری خودی - سلاف لی بن - ناشکرا بکته، و دبیزت:

مـهـجـووبـی دـهـسـتی خـالقی
سولطان موحه ممد موصطفا
مـهـعـشـووقـی عـشـقی عاشقی
سولطان موحه ممد موصطفا

ئهی سولطان و سهروه ری مه موحه ممد موصطفا، تو ئه و
مهجووبی یی ب دهستی خالقی هاتییه ئافراندن، و تو ئه و
مهجووبی یی هر عاشقهک عشقا خو بو ته پیشکیش دکته.

عاشق ل دینی نه کبری
میری و هم پیغه مبهری
نازک سوارئ مه حشهری
سولطان موحه ممد موصطفا

ئهی موحه ممد موصطفا، کانی چاوا تو ئه و مه عشووقی
یی عشق بو ته دثیته پیشکیش کرن، وه سا تو ئه و عاشقی مه زنتری
ژی ل دینی، و تو میر و خودان ده سه لاتی و پیغه مبهری ژی،
ل رۆژا مه حشهری یا کو خه لک ههمی تیدا دکه نه ته نگاییی تو
ئه و سویاری یی ب نازکی و سقکی بو پیشقه دچی، و داخوایی
ژ خودایی خو دکهی کو ئه و بیته و حسییی د گهل خه لکی
بکته.

پوڙا حسـېب و وهـشـهـتـي
 قـهـد که ژ کهـسـي چاڅ هلنهـتـي
 بـسـته د چـيـنا روخـصـهـتـي
 سولطان موحهـمـهـد موصـطـهـفا

ل پوڙا مهـشـهـرـي يا ب ترس و تړي هـهـيـهـت و وهـشـهـت،
 دهـمـي خـهـلک هـمـي تـيـدا بـو حـسـيـي دئـيـنه کـوـمـکـرن، ل وى دهـمـي
 ژ ترسان دا قـهـت چاڅـيـن کهـسـي ل کهـسـي پـاـنـهـبـن و هلـنـهـيـن، پـشـتـي
 روخـصـهـت ژ لايـي خـودايـي ته څه بـو ته دئـيـته دان کو تو مهـهـدـهـري
 بکهـي، تو ب بـسـتـهـي و بـي ترس پـيـشـقـه دچي و مهـهـدـهـري دکـهـي.

بـسـته ژ حـق داخـواـز دکا
 (آز عشق او پرواز) دکا
 گـهـد گـهـد نـيـاز گـهـد نـاز دکا
 سولطان موحهـمـهـد موصـطـهـفا

ل وى دهـمـي تو -نـهـي موحهـمـهـد موصـطـهـفا- بـسـته و بـي
 ترس ب نک خـودايـي خـو يـي حـق څه دچي و داخـواـزي ژي دکـهـي کو
 نـهـو بـيـت و حـسـيـي د گـهـل خـهـلکـي مهـشـهـرـي بکهـت، و ژ بهر
 بهايـي ته يـي مـهـرن ل نک وى نـهـو داخـواـزا ته ب جـهـ دئـيـنـت
 و د بهـرـسـقا ته دئـيـت، و ژ بهر څيـانا ته يا مـهـرن بـو خـوـشـتـقـي تو
 ب لهـز ب نک وى څه دچي دـي بـيـژي ته دقـيـت ب نک څه بـفـري،
 گـاڅـهـکـي تو هـيـڅي و رجاـيـي ژي دکـهـي، و گـاڅـهـکـي تو ب نـازکـي
 داخـواـزي ژي دکـهـي، و نـهـو داخـواـزا ته ب جـهـ دئـيـنـت.

نازداري حهيين قادره
 ته حقيق نههيين نساخه
 گزيين كه مالاتي بهره
 سولطان موحه ممد موصطفا

سولطان موحه ممد موصطفا - سلاډ لي بن - نازداري
 خودايي هردهم زندي و خودان شيانه، و مسوگر نمو پيغه مبهري
 دووماهيييه يي خودي بو مروشان هنارتي، لهو وي گزيا ههمي
 كه مالاتان ب نك خو څه برييه، يه عني: ههمي صيفاتين كه مالي
 ل نك وي ههنه.

همددي كه مالي قهنج پديد
 ضددي بهطالي قهنج پديد
 حوبيي وصالي قهنج پديد
 سولطان موحه ممد موصطفا

توخوبيي كه مالي يي د شيان دايه مروث بگهني ل نك وي
 قهنج يي پيدا و ناشكهرايه، و دږي بهطاليي كو حهقييه، وي
 قهنج ل نك خو پيدا كريبه، څيانا ويصال و گهشتنا نارمانجن
 ږي وي قهنج ل نك خو پيدا كريبه. مدعنا: نمو څ همر لايه كي څه
 يي تمامه.

زانيت خوه نووحي لي چ هات
 لهو هوو ل طوفاني نجات
 دائم ل دل قمت دهر نههات
 سولطان موحه ممد موصطفا

د ځی مالکۍ و چهند مالکین بیتن دا شاعر موباله غه یه کا
 ناشکهره دکمت، و د ده ته زانینۍ کو ژ بهر بهر هکته پتغه مبهری
 -سلاڅ لی بن- و چونکی به حسۍ وی ل سهر دل و نه زمانۍ
 پتغه مبهرتن بهری وی بوو، خودۍ نهو ژ تهنگا قییا پرزگار کرن،
 دبیرت: ژ خو دئیته زانین کانی چ ب سهرۍ نوح پتغه مبهری
 هاتبوو، ده مۍ وی نفرین ل ملله تنۍ خو یۍ کافر کری څیجا خودۍ
 ناڅ ل وان پاکری و تووفان ب سهر دا ئینای، هنگی نوح
 ژ تووفانۍ پرزگار بوو، بڅی؟ چونکی قیان و به حسۍ موحه ممد
 موصطه فایۍ -سلاڅ لی بن- ژ سهر دلۍ وی نه دچوو، و نهو
 ژ دلۍ وی نه دهاته دهرا!

و ب راستۍ ځی چهندۍ چو ده لیلین دورست ژ کیتاب و
 سونه تنۍ ل سهر نینن، و تشتۍ ب ځی پرهنگی بت بی ده لیل نائیته
 زانین.

نارۍ خه لیلۍ کردگار
 لهو لی هو میړگ و میرغه زار
 دائم ل دل گرتبوو قهرار
 سولطان موحه ممد موصطفا

(میرغه زار) ب ځی پرهنگی د بنیات دا هاتیسه، و معنایا
 وی ل بهر من یا ناشکهره نینه، هر چنده ژ سیاقۍ ناخفتنۍ
 ناشکهره دبت کو دځیت نهو ب معنایا باغ و به حسۍ یان
 خوځی و تهناهیۍ بت. دبیرت: ناگرۍ خوشتقیۍ خودۍ کو

ئېبراهيمه -سلاډ لى بن- لهوا ل سهر وى بوو ميترگ و چيمهن، و
خوشى و تناهى؛ چونكى بهس و ثيانا موحه ممد موصطه فايى
-سلاډ لى بن- جهى خو هردم د دلى وى دا گرتبوو.

يووسف بران نائيتنه پير
لهو برده مصرى كرده مير
هر بوو د ليسان و ضه مير
سولطان موحه ممد موصطه فا

يووسف پتغمبهري ژى -سلاډ لى بن- ده مى برايتن وى نهو
برى و هاقيتيه د بيرى دا، لهو خودى د هوارا وى هات و ئيكا
وهسا كر نهو ژ وى بيرى بيته دهرخستن و بو مصرى بيته برن،
و ل وبرى بيته مير؛ چونكى هردم نائى سولطان موحه ممد
موصطه فايى ل سهر نه زمان و دلى وى بوو.

يونس كو ماسيى خوار و چوو
لهو هاته دهر سالم گهلؤ
دائىم د دل نهو چ دكو
سولطان موحه ممد موصطه فا

نهى گهلؤ! يونس پتغمبهري ژى -سلاډ لى بن- ده مى
هاتيه هاقيتن د دهر يايى دا، و نهنگى نهو خوارى و چوى، لهوا
نهو ب سلامه تى ژ زكى وى نهنگى دهر كهفت، و زقري
هشكاتيى؛ چونكى هردم ثيانا سولطان موحه ممد
موصطه فايى د دلى وى دا بوو.

و ده‌مى خودايى مه‌زن به‌حسب يونسى د قورئاني دا دكه‌ت،
 و نه‌گه‌را ده‌ركه‌فتنا وى ب سلامه‌تى ژ زكئ نه‌هنگى ناشكه‌را
 دكه‌ت، دبئثت: ﴿ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَّيْتُ فِي بَطْنِهِ إِلَى
 يَوْمٍ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ ﴾ (الصافات: ١٤٣-١٤٤) يه‌عنئ: نه‌گه‌ر ژ به‌ر
 وى عيباده‌تى و كارئ چاك نه‌با يئ وى به‌رى بكه‌فته د زكئ
 نه‌هنگى دا كرى، و كو وى ده‌مى د زكئ نه‌هنگى دا ته‌سبيحا
 خودئ دكر و دگوت: (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ
 الظَّالِمِينَ)، نه‌و هه‌ر دا د زكئ نه‌هنگى دا مينت، و نه‌و دا به‌ته
 گؤرا وى هه‌تا رؤژا قيامه‌تى. و نه‌و نه‌گه‌را شاعر د قئ مالكى دا
 بو ده‌ركه‌فتنا وى دبئثت چو ده‌ليلين دورست ل سه‌ر نينن.

خه‌لقو يه‌قينه نه‌و خه‌به‌ر
 به‌ه‌را مووسا له‌و به‌و ب كمر
 دائم ل دل قه‌ط ناتمه‌ده‌ر
 سولطان موحه‌مه‌د موصلطه‌فا

گه‌لى مروژان! نه‌و خه‌به‌ره‌كئ راست و دورسته و چو گومان
 تيدا نينه، نه‌وى دبئثت: له‌و ده‌ريال به‌ر سنگئ مووسا
 پينغه‌مبه‌رى -سلاف لئ بن- قه‌به‌وو و هاته‌كه‌لاشتن، و نه‌و و
 هه‌قالين وى ژئ ده‌رياس بوون؛ چونكى هه‌رده‌م قيانا موحه‌مه‌دى
 -سلاف لئ بن- ژ دلى وى نه‌ده‌هاته‌ده‌ر.

و ځی خېبرۍ ژۍ، وهکی یی دهرکهفتنا یوونسی ژ زکی
 نههنگی، چو دهلیل ژ کیتابی و سوننه تی ل سهر نین، همر چنده
 شاعر دبیرت: نهغه خېبره کی یه قینییه ژۍ!

دلپاشۍ حق نهو کافیه
دهرمانۍ دهردی شافیه
جومله ب نورۍ صافیه
سولطان موحه ممد موصطفا

ژ ځیری وېغه دهستنځیس د دهست مه دا نینه، و مه نهو
 نه دیتییه، و ل پتر ژ جهه کی کیماسی د ږا کرنا شعرۍ دا هه نه،
 و ل دویف نجهتادا خو مه نهو راست و شروغه کرییه، په یفا نیکی
 ژ ځی مالکی د بنیات دا ب ځی ږهنگییه: (دلپاشۍ)، و ب هزرا
 من نهو دورست نه هاتییه ږا کرن؛ ژ بهر کو مه عنایا وی یا ناشکرا
 نینه.

و همر چاوا بت شاعر د ځی مالکی دا مه دحین پیغه مبهری
 خودۍ -سلاڅ لی بن- دکهت و دده ته زانین کو وی دله کی باش و
 ساخلم د دهر حق راستۍ و حقییی دا هه بوو، نهغه نه گهر نه م
 بخوینین: (دلپاشۍ حق)، و نهو بهسه و کافیه کو مروژ خو
 ب ځیانای وی څه گرتدهت و ل سهر ږتبازا وی بچت، و نهو
 دهرمان و شفا بو همر دهرده کی هه بت، و نهو تیکدا ژ ږونا هییه کا
 صافی چیبویه، کو ږونا هییا هغه.

نوورې د نمرض نه فلاکې تهن
 دورې فی نهو لهولاکې تهن
 نهېن ژ نهصلې پاکې تهن
 سولطان موجه ممد موصطفا

د بنیات دا (نو ارض افلاکتن) هاتییه، بهلې چونکې
 د دووماهییا مالکا بوړی دا شاعر دبېژت: (نوورې صافییه)
 ب هزرا من پهیفا نیکی ژ فی مالکې دې (نوور) بت، و نهف
 تهرزه گلهک جارن د شعرا کلاسیکی دا دئته دیتن، و (تهن)
 نهوا د قافییا هدر سې ریزکتین نیکی دا هاتییه پهیقهکا فارسییه
 رامانا (لمش)ی ددهت، و مهخسد پې پیغه مبهره -سلاف لی بن-
 دبېژت: نهو روناهییا د عهرد و عسمانی دا هدی ژ پیغه مبهریه،
 و ریزکا دویې د بنیات دا ب فی رهنگییه: (در فی او لولاکتن)،
 و (لهولاکې) نیشاره ته بو وئ گوتنا بی بناخه نهوا وهک حمدیس
 دئته فهگیران: (لولاک لما خلقت الأفلاک) یهعنی: نهگهر ژ بهر
 ته نهبا من دنیا نه دنافراند. و دبېژن: نهغه گوتنا خودییه بو
 پیغه مبهری -سلاف لی بن-، بهلې نهف گوتنه -وهکی زانایین
 حمدیسی دبېژن- حمدیسهکا (موضوع) و بی بناخه یه.

بهلکې مهخسدا شاعری ژ فی ریزکی نهو بت: تویی نهو
 دورپا د (لهولاکې) دا هدی، یهعنی: تویی مهخسد ب فی گوتنی،
 و نهگهر ژ بهر ته نهبا گهر دوون همدی نه دهاته ثاfrاندن، و تویی

-ئەي موحەممەد موصطفەفا- ئەو پيغەمبەرىڭ ھېقىنەكىڭ پاك و
بژوين ھاتىيە دورستكرن.

بىي وەفا كوردى نەسەق
ويرى ڭ ھەم دەرسان سەبەق
ھەرچ كەسنى ناسى ب ھەق
سولطان موحەممەد موصطفەفا

نيڭا ئىككى ڭ ڭى مالكى ل بەر من يا ئاشكەرا نىنە، وەسا
نەبت ئەم بخوينين: (بىي وەفا گەر دى نەسەق، گرتى ڭ ھەم
دەرسان سەبەق) و ھنگى بەلكى مەعنایا مالكى تىكدا ب ڭى
رەنگى لى بىت: ئەي سولطان موحەممەد موصطفەفا! ھەر
كەسەكىڭ تە ب راستى و دورستى بناست، و كار و بارى خۆ
ب وەفادارى رىك بىخت، دى دەرسان بۆ خۆ ڭ ڭان سەبەقان
وەرگرت.

و سەبەق بۆ مالكىن شەرى دئىتە گۆتن.

ھەرچ كەسنى يارى ويىە
ئو دل دە دلدارى ويىە
يا وەك تكدارى ويىە
سولطان موحەممەد موصطفەفا

ھەر كەسەكىڭ ب راستى و دورستى بىنە يار و خوشتقىيى
وى، يەئنى: پيغەمبەرى -سلاڭ لى بن-، و ڭ دل دلدار و
ئەقىندارى وى بت، ئەو دى ھىقىدارى وى بت.

د بنیات دا (باوک تکادار) هاتییه.

یا وهک یهقین فرناشی تو
خویش یار و خویش نولداشی تو
روحی عهلی شابهشی تو
سولطان موحدهمد موصطهفا

نیقا ئیکتی ژ قی مالک د بنیات دا ب قی پهنگییه:
(باوک یاقین فرآش تو) و مهعنا یا وئ ل بهر من یا ناشکهر
نینه.. و گوئن ل قییرئ بو پیغه مبهریه -سلا لئ بن- شاعر
دبیژت: ئه ی پیغه مبهر تو خوش یار و خوش هه قییری، روحا
عهلی، کو نا قی شاعریه، بو ته بته خهلات و قوریان.

شعرا دویق

دلّی مه‌حزون کفاره‌ت بیت
که نیم‌شعب تازه مهمان تیت
ب مزگینی بشاره‌ت بیت
که مهمان جانی جانان تیت
که مهمان جانی جانانه
ل سدر چشمت مه مهمانه
ب مالا جومله‌ئی خانه
که شاهن جومله‌ئی خان تیت
وهره نهی شاهدی شیرین
ژ عشقا ته دل نیت‌سیرین
ب جان مه‌نزل‌گه‌ئی میرین
طله‌بکارین که سولطان تیت
طله‌بکارین دلاراییم
مودیم یارین ب وی شاییم
ل به‌ژنا عمر‌عمرین داییم
سپه‌مار لی ب جه‌ولان تیت

سیههماران کره سهیران
 کو خاص و عام بیوون ههیران
 ل جوتی شوپههتی جهیران
 ل جهیران عنبر نهفشان تیت
 دو زولفتیت عنبر نهفشان
 دو لهعلیت شهککرتان
 عهقیق و دور و مهرجان
 ل حموضان ئاهی هیوان تیت
 عهجیب بورکه مراری تی
 ل سهددی قهوسنی تاری تی
 سیهه پهنجین خوماری تی
 ژ مهخمووران دو ئهصلان تیت
 ژ مهخمووران تو مهخمووری
 ب جی هیشته عهقرهها ژوری
 طهوافا بهیتنی مهخمووری
 ل بورجان خوون ب سهیران تیت
 عهقارب هات و بی حد هات
 ل وی بورجا زه بهرجد هات
 ف باله قهوسنی نهسوده هات
 ل طهلهبی ماهی تابان تیت

ل هه یفا کموچهرین کامل
 څ ئههلان را نههیشتن دل
 وه جومله دا صهفتین سونهول
 ل هندائی گولستان تیت
 گولستانا خودا پرسته
 ل چار ئهطراف دلان خوهسته
 بنهفش و نیرگزا مهسته
 جنسری لمعل و رهیحان تیت
 رهیاحین سووسن و وهردن
 وه رهستی ئهحمدر و زهردن
 ل شیخ علیهین غریب فهردن
 ههړو سد جار د ئهفغان تیت
 ژ ئهفغانان نههامیم تیر
 ببینه شهر دوا صلح دیر
 دوعاگوین توئز بیتیر
 ههتا څ قاصدئ جان تیت
 ببینه رووشههمالینی
 وهره هندائی بهالینی
 ژ دهست ناهان و نالینی
 چ پهنگ فریاد ژ عسمان تیت

ب فریاد و ب هاواره
 ژ دهست تاهان من نمو کاره
 مولازم بهندهئی ژاره
 ژ سهیدی چ فرمان تیت
 سهیدی حق نظر ئیپرا
 ت تعلیمان علم گپرا
 قطارا گوهردان ئیپرا
 ژ نیف کانا بدهخشان تیت
 بدهخشانان کو گوهردا
 ب قنطار نمختیان زهر دا
 دهلالمت دهینئی نهکبر دا
 ژ تعلیمی هندستان تیت
 خراج کر کشوری هندی
 ل کشمیر چاقه شئی جندی
 ل محبوبا سهمرقندی
 هزار پهنک توحفه نحران تیت
 هزار پهنک توحفه نادر
 هدر سال ژ نوو بکن حاضر

 ژ تهریز و خهراسان تیت

خدراجی ئەصفەهان دیسه
 ژ خواجان خالی مان کیسه
 ژ بو شوخا کو بەلقیسه
 قوماشی کەز ب تۆمان تیت
 قوماشی کەز ب سەد زێری
 ت بەر بەژنا پەری چەری
 خەبەر چوو حاکی ژێری
 ل ڕی و بار ب سەیران تیت
 دەور وی هات حەریر قۆمە
 ژ زێف و زێر کرە کۆمە
 خەبەر چوو حاکی رۆمە
 ب کەشتی خەرجیان وان تیت
 ئەمر وی هات ژ خوندکاری
 ل رۆمی حوکی کر جاری
 خەراجا زەنگیان باری
 ل مصری و حەتا وان تیت
 ل حەلب شووشەنی دەند تیت
 ت گەل ئابا فەرەحمەند تیت

 ل بو شاهێ د شاهان تیت

تو شاهن جو ملهئن شاهي
 ب هه ققن نسمن نه لاهي
 نه كي مهنعم ل ده رگاهي
 كوئو مه جنوونن ناسان تيت
 هه ريري گهر چ هه يرانه
 ل مه دحي ته شش نه زمانه
 دوعا گز و سه ناخوانه
 هه تا ث قاصدي جان تيت

دلّی مه حزوون کفارهت بیت

ئهف شعره ل سهر وهزنا (ههزه جا ههشتهیی) یا هاتییه
ئههاندن، و قالبی وی ب ئی پهنگییه: (مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ
مَفَاعِلُنْ)، و مه ئهو ژ دو ژێدهران وهرگرتییه: دهستنقیسا
محهمهدی کورپی مهسیحایی، و کهشکۆلا دیوانا مهلایی جزیری.

مژارا سهرهکی یا شعری ل دۆر عشقا مهزنا شاعری بو
خۆشتقییی وی یی ههفکویف دژفرت، و ههر ژ سهری ئهو ددهته
زانین کو ههر جاره کا مزگینیا هاتنا خۆشتقی بگههته وی، ئهو دی
دلّی خۆ یی خهمگین ژ بهر دهردی عشقی وهک کفارهت و بشارهت
ددهت.. پاشی ئهو د پتریا شعرا خۆ دا ئاشکهرا دکهت کو
خۆشتقییی وی ئهوه یی ژ بهر دهسهلاتا وی یا زێده ل سهر ههمی
مهحبوبان خهرج و خهراج ژ ههمی وهلاتان بو دئیت، ژ وهلاتی
ئیرانی بگره و ههتا رۆمی، ژ مصری و ههتا وان و هندستانی..

دلّی مه حزوون کفارهت بیت
که ئیمشهب تازه مهمان تیت
ب مزگینی بشارهت بیت
که مهمان جانی جانان تیت

د شریعتی نیسلامی دا هندهک گونه هه نه همر کهسه کی
وان بکهت دقیت کاره کی باش بکهت یان خیره کی بدهت دا نهو
گونه ها وی پی بیه ژیرن، و لی نهئیه گرتن، و دبیره وی کاری
یان وی خیری: کفارهت زاراقه کی شرعییه بو وی کاری دئیه
گوئن یی خودان دکهت دا گونه هکا وی پی بیه ژیرن، و
(نیمشه ب) په یقه کا فارسییه معنایا نهف شهفه ددهت، و د بنیات
دا (نیمشه ت) هاتییه، به لی ب هزرا من نهو خله تییه چونکی چو
معنا بو نینن، و (بشارهت) په یقه کا عمره بییه رامانا
مزگینییه ددهت، به لی مه خسه ت پی ل قیری نهو خهلاته یی بو
وی کهسی دئیه دان یی مزگینییه کی دگه هینته مروژی.

شاعر دبیره ت: نهف شهفه نهز دلی خو یی خه مگین دی
کفارهت دهم، کو تازه میهقانی مه بیت، و سهره دانا مه بکهت، و
همر وی دلی خو نهز دی کهمه خهلات بو مزگینییا هندی کو نهو
میتهقانی تیت خوشتییی مه بت یی رجا رحان!

که مهمان جانی جانانه

ل سهر چشمن مه مهمانه

ب مالا جوملهتی خانه

که شاهن جوملهتی خان تیت

کو میتهقانی مه یی نهف شهفه جانی جانانه، ل مه دئیه
که ره می و سهره دانا مه دکهت، نهو ل سهر چاشی مه میتهقانه،
یهعنی: ده می نهو دئیت هندی هند نهو یی ب قهر و بهایه ل بهر

مه، جهئ وی دئ دانینه سهر چاقتن خو، و دهمئ شاهئ ههمی
 خانان، کو خوشتقیی مهیه، دئیت و ل مه دبه متهقان، نمو
 ل مالا مه، و ب مه و ل بهر دلی مه ب ههمی خان و
 سولطانانه، یهعی: دهمئ نمو دئته نک مه ب متهقانی ههر
 وهکی خان و سولطانتن دنیا ی ههمی هاتینه نک مه؛ چونکی
 شاهئ وان ههمیانه.

وهه نهی شاهئ شیرین
 ژ عشقا ته دل ئیخسیرین
 ب جان مدنلگههئ میرین
 طلمکارین که سولطان تیت

(شاهد) د زمانی عهده بان دا بو وی کسی دئته گوتن یی
 ههردهم ل نک مروث ناماده، و چو جاران ژ بهر چاغان نهچت، و
 گهلهک جاران ل نک شاعرین کلاسیک نمو بو خوشتقی دئته
 گوتن؛ ژ بهر کو چو جاران نمو ژ بهر دلی حمژیکههئ خو وندا
 نابت.

شیخ عدلیی حمیری دبیرت: نهی خوشتقیی مه یی شرین،
 ئیجا کهرهه که وهه نک مه ب متهقانی؛ چونکی دلی مه
 ئیخسیرئ عشقا تهیه، تو میرئ مهیی و نهگه تو هاتییه نک مه
 جهئ ته دئ رحا مه بت، ژ بهر کو نم ب جانی خو جه و
 مدنلگههین بو میری، و ههردهم نم رجاکار و دوعاوازین کو
 سولطانی مه بیت و سهره دانا مه بکهت.

طه لسه بکارین دلارایم
 مودیم یارین ب وی شاییم
 ل بهژنا عمره مرین داییم
 سیه همار لی ب جهولان تیت

(دلارام) ب فارسی بو وی تشتی جوان و تازه دئیته گوتن
 یی دلی مروقی پی تهنا و رحمت دبت، و گهلهک جاران نهو
 وهک کینایهت بو خوشتقی دئیته ب کارئینان، و (مودیم) مودامه،
 یه عنی: بهردهوام و ههراگاث، شاعر دبیرت: ئهم رجاکار و
 داخوازکهرین بهردهوامین بو وی خوشتقی یی دلی مه پی رحمت
 و تهنا دبت، و ئهم ههردهم یارین وینه و ب وی دلشاد و
 کهیفخوش دبین، نهو خوشتقی یی بهردهوام ب سهر بهژنا وی یا
 وهکی دارا ههقرستی (عهره ری) یا راست و زراف کهنیپین وهکی
 ره شماران شوپر دبن و دئیته خوار و دهژیپین.

سیه هماران کهره سهیران
 کو خاص و عام بیوون جهیران
 ل جوتی شوپهتی جهیران
 ل جهیران عنبر نهفشان تیت

نهگهر ئهم ههرفا جیمی ژ پهیقا (جهیران) ب فهتحن
 بخوبین - وهکی کو دهستنقیسی دا هاتی - نهو دئ بته پهیقهکا
 ترکی، و دئ پامانا مامز و خهزالئ دهت، و نهگهر ئهم وی
 ب کهری بخوبین دئ بته پهیقهکا عهره بی و پامانا ههقسوی

دهت، و (جوت) وهكى ژ مالكا بيت ژى ناشكهر دبت مهخسد
پى همدو بسكن، و (نهفشان) ب فارسى مهعنایا بهلاڅكرنئ
ددهت.

شاعر دبترت: كهزيپن وهكى رهشماران ب سهر بهژنئ دا
هاتنه خواري، دئ بيژى يى سهرانئ دكهن، ب پهنهگه كئ وهسا كو
مرؤقين خاص و عام لئ بوونه هيران، و سهودا ژ سهرى چوو.
ئو كهزيپن وهكى رهشماران كهفتنه ب رهخ وان همدو بسكان شه
يپن وهكى خهزالان د سڅك، ئو بسكين بيتا عنبهري ژى دفرت
و بهلاڅ دبت.

دو زولفيت عنبهري نهفشانن
دو لهعليت شهككرستانن
عهقيق و دور و مهرجانن
ل هموضان نابئ هيوان تيت

(لهعل) جهوههركئ سورئ ب بهايه، ل نك شاعرين
كلاسيك وهك ئستيعاره بو ليتقان دئته ب كارئنان، و (نابئ
هيوان) ئاڅا حيايتيه، ئهوا د نهفسانهيان دا دئته گوتن كو
ههچيپئ ژى څهخوت نامرت، و همر و همر دئ زيندى مينت.

همدو زولفين ياري بيتا عنبهري ژى دفرت، و لئ بهلاڅ
دبت، و همدو ليتقين وئ يپن سور و ب بها وهكى لهعلان هندي
دشرين دئ بيژى شهككرستانن، و وهكى عهقيق و دور و مهرجانان
ب بهانه، و ل بركين وان ليتقين لهعلين ئاڅا حيايتئ ههيه، ئو

ئاڭا ھەجىيىتى ھىندەكى ژى ڧەخۆت زىندىيونا ھەر و ھەر دى
ب دەست خۆ ڧە ئىنت.

عەجىب ھورکە مرارى تى
ل سەددى ڧەوسى تارى تى
سېھ ڧەنجىن خومارى تى
ژ مەخموران دو ئەصلان تىت

ئەڧە سالۆخەتى دەڧ و بروى و چاقىن يارىيە، دىيژت: ئەو
برکا ئاڭا ھەياتى لى ھەي، يا کو د مالکا بۆرى دا بەھس ژى
ھاتىيەكرن، و مەخسەد پى دەڧە، برکەكا عەجىبە، ژ بلى كو ئاڭا
ھەياتى ژى دزىت، ئەو يا تىيە ژ دور و مرارىيىن ب بەا، و ئەو
ل ڧىرى ئستىعارەنە بۆ ددانىن وى يىن سې، و د سەر دا ھىندەك
كفانىن رەش و تارى ھەنە، د بن دا ئەو چاقىن رەش ھەنە يىن كو
ھەر چەندە ھەكى مەستان دلاوازن ژى بەلى ئەو ھەكى ڧەنجان
دلان نىچىر دكەن، ژ وان چاقىن مەست دو شىر دىن و دلى مە
نىچىر دكەن.

ژ مەخموران تو مەخمورى
ب جى ھىشت ەڧرەبا ژۆرى
طەوافا بەيتى مەخمورى
ل ھورجان خورن ب سەيران تىت

د ڧى مالكى دا شاعر بەھسى چاڧ و ڧەرچەم و نىشانان
دبەر دكەت، و دىيژت: ژ ناڧەر ھەمى مەست و مەخموران

چاځين تنه -تهی دلبرئ- مه‌مورين مه، و ئمو پمرچه‌ما
ل ژوریا نه‌نیی خوار وه‌کی کوریا دویشکی، ل جه‌مايه، و
قه‌ستا طه‌وفا به‌یتا مه‌عمور ناکمن، و ل دۆر نازځړن، و به‌یتا
مه‌عمور کو د بنیات دا ئمو ماله یا ل عه‌سمانی دنیا‌یی ملیاکه‌ت
طه‌وفا‌ی لی دکمن، کانی چاوا مروځ ل دنیا‌یی طه‌وفا به‌یتا
هرام دکمن، ل ځیرئ کینایه‌ته بو نیشانا دیمئ، ل جه‌ئ وه‌کی
بورجان بلند، کو ئمو نه‌نییه یا پمرچه‌ما خوارا وه‌کی دویشکی لی
هه‌ی، خوینا مه‌ عاشقان ئه‌وا ب پمرچه‌می څه مایی دئته
خواری.

عه‌قارب هات و بی حد هات ل وی بورجا زه‌برجد هات څ بالا قموسئ نسره‌د هات ل طه‌لبه‌ی ماهی تابان تیت

زه‌برجد گه‌وه‌ره‌کا ب بها و ناځداره، ژ جوينين
زومورودیه، و ئمو ل ځیرئ ئستیعاره‌یه بو نه‌نیی، و (ماهی
تابان) هه‌یقا گه‌شا خودان تاف و پړناهیه، و مه‌خسه‌د پی دیمه،
دبیرت: زولف و پمرچه‌مین خوار وه‌کی کوریا دویشکی بی حد
و هه‌ژمارن هاتن، و ل دۆر نه‌نییا که‌څه‌را وه‌کی زه‌برجده‌ئ
کومبوون، و چوون ل بالا گه‌هشته‌نه که‌څانی ره‌شی برویی، و ئمو
هه‌می پتکفه د داخوازا دیمئ گه‌شی وه‌کی هه‌یقی هاتن.

ل هه‌یقا کهوچه‌رین کامل
 ٲ نه‌هلان را نه‌ه‌یشتن دل
 وه جومله دا صه‌فین سونبول
 ل هنداقی گولستان ته‌ت

هه‌یقا کهوچه‌رین نه‌و هه‌یقا تمام و زه‌لاله یا کهو ل به‌ر تا‌فا
 وئ دچهرن، و هنده‌ک جاران نه‌و بو هه‌یقا ئیک‌ئ ژ پائیزی ژئ کو
 نه‌یلووله دئیه‌ گۆتن، و هه‌یقا کهوچه‌رین و کامل کینه‌یه‌ته ژ دیم‌ئ
 دل‌به‌رئ یئ گروژر و گه‌ش، دبیت‌ت: نه‌و بسک و په‌رچم د گه‌ل
 کٲانی ره‌شئ برویی ب سهر هه‌یقا دیم‌ئ دا هاتنه‌ خوارئ، و وان
 ب وئ چه‌ندئ چو دل بو خودانان نه‌ه‌یلان، و وان بسکان پی‌کٲه
 خو دانه‌ ئیک و هنده‌ک پت‌زین سونبولان ژ خو دانه‌ چیکرن، و نه‌و
 ل هنداقی گولستانا دیم‌ئ هاتن.

گولستانا خودا پرسته
 ل چار نه‌طراف دلان خواهسته
 بنه‌فش و نیرگزا مه‌سته
 جنسری له‌عل و ره‌یحان ته‌ت

ل وئ گولستانا خودایی مه‌زن رستی و چیکری، و
 ب جه‌ماله‌کا بی وینه‌ خه‌ملاندی، ل ههر چار لایان دلین
 عاشقان لی کۆمبوون و داخوازا وئ کرن، ل وئ گولستانئ بنه‌فش
 و نیرگزا زراف یا وه‌کی مه‌ست و سهرخوشان ده‌ژیییت و گول

نمسرین و له‌عل و رحان لى هه‌نه. و نه‌شه کینایه‌تن ژ بسک و
چاڤ و دیم و لیڤ و که‌زیان.

ره‌ی‌احین سووسن و وه‌ردن
وه ره‌ستى نه‌حمر و زه‌ردن
ل شیخ‌علیى غه‌ریب فه‌ردن
هه‌رۆ سه‌د جار د نه‌فغان تیت

زولفتین یاری ییتن وه‌کی ره‌شه رحانان، سووسن و گولیتن
بیتندان، و نه‌و ژ ره‌نگ و جوینی سوۆر و زه‌رن، و نه‌و ل به‌ر دلئ
شیخ‌علیى هه‌ریی دغه‌ریب و فه‌ردن، یه‌عنئ: وه‌کی وانه‌ ییتن
که‌سئ نه‌دیتین، له‌وا ده‌مئ نه‌و وان دبیت و د جوانییا وان
دڤوکرټ، هه‌ر پۆژ سه‌د جار ان هه‌وار و فیغان ژ وی بلند دبن.

ژ نه‌فغانان نه‌مایم تیر
ببینه شه‌ر دوا صولح دیر
دوعاگوین تو نه‌ز بیتیر
حه‌تا ڤ قاصدی جان تیت

پێزکا دوی ژ ڤئ مالکئ: (ببینه شه‌ر دوا صولح دیر)
ب تمامی ل به‌ر من یا ئاشکه‌را نینه، ژ بلی وئ مه‌عنایا مالکئ
ب ڤئ په‌نگییه: نه‌ز ژ به‌ر نالین و فیغانان تیر نه‌مایمه‌ زیندی،
و نه‌زئ نه‌خۆش و خسته‌ هه‌رده‌م دوعاگو و داخوازه‌رئ ته‌مه، هه‌ر
ژ ڤئ گاڤئ و هه‌تا قاصدی رحئ کو ملیاکه‌تئ مرنییه‌ ب سه‌ر
من دا بیت.

(بیثیر) پدیهکا کوردی یا کهښه ب مه‌نایا مروځی نساخ و
نه‌خوش دښت، مه‌لایې جزیری ژى د شعره‌کا خو دا دبیژت:

هر چ بیثیری کو ناځی دلبره‌ی بیتن ل سهر
خوهرش دبت هادر د گاځی بی گومان و شوپه‌یه
یه‌عنی: تشته‌کې بی گومانه کو هر نه‌خوشه‌کې ناځی دلبره‌ی
ل سهر بیته خواندن، د گاځی دا ټو دې خوش بت.

ببینه پروشه‌مالینی
وهره هنداقی بالینی
ژده‌ست ټاهان و نالینی
چ پرنګ فریاد ژ عسман تیت

دیاره گوتن ل ځیری بو دلبره‌یه، دبیژتې: تو وهره عاشقی خو
ببینه ټووی پوی وی ژ نه‌خویشیان دا وه‌کی شه‌مالکې حلیای
و سوتی، و وهره هنداقی وی نساخ سهری وی همرده‌م ل سهر
بالگه‌هی، دا بزانی کانی ژ بهر ټاه و نالینان ځیری و هوارین وی
ب چ پرنګ ژ عسمانان څه دښتن، یه‌عنی: چاوا هوارین وی
بلندبوینه و گه‌هشتینه بهر پهری عسمانی. ل شوینا (چ پرنګ)
د دانه‌یا (کمشکولا دیوانا جزیری) دا: (چ دهنګ) هاتییه.

ب فریاد و ب هاواره
ژده‌ست ټاهان من ټو کاره
مولازم به‌نده‌تی ژاره
ژ سه‌ییدی چ فرمان تیت

ئەو عاشقى نەخۆش يى ب قىرى و ھەوارە، و ژ بەر ئاھ
 و نالینان بەردەوام کارى مە ھەر ئەو، یەنى: فریاد و ھەوارە،
 و ھەرگاڭ ئەف بەندە (و شاعرى بەحسنى خۆیە) یى ژار و
 بەندەوارە، و چاڭەپرىسى ھندىیە کانى چ فرمان دى ژ نک
 سەیدى وی نیت؛ دا ئەو وی فرمانى ب جە بینت.

سەیدى حق نەزەر ڤىرا
 ت تعلیمان عدەلم گىرا
 قطارا گەوھەران ڤىرا
 ژ نیت کانا بدەخشان تیت

سەیدى وی کو سەیدى ژ راستى و دورستىیە، دیتنەکا
 تمام و پىکھاتى ڤىرا ھەیە، لەو ھەر فرمانەکا ئەو بدەت یا
 د جەن خۆ داىە، و وی د ھەمى وەلاتان دا ئالا گىرايە، و ناڤ و
 دەنگین وی ب کارىنەجەى و حکمەتى بەلاڤبویە، و قىطارا
 گەوھەر ب وی را ھەیە، دى بىژى ئەو یى ژ ناڤ کارا وەلاتى
 بدەخشانى دئیت.

و کانا بدەخشانى، یەنى: جەن گەوھەرین ناڤدارین وەلاتى
 بدەخشانى لى ھەین، مەخسەد پى دیم و بەژن و بالایا خۆشتىیە
 ئەوا تژى ژ دۆر و گەوھەران، و قىطار ب ریزکرنا تىشتىیە ل دویڤ
 نیک، یەنى: خۆشتى ھند گەوھەر ڤىرا ھەنە کو وەکنى قىطارى
 ب ریز بووینە و کەفتینە دویڤ نیک.

بده خشانان کو گوهمر دا
 ب قنطار نهختيان زهر دا
 ده لالمت ده ينس نه کبر دا
 ژ نکلیمي هندستان تیت

دیم و بهژن و بالایا خوشتقی نهوا تیر گوهمر، ب قینطاران
 یه‌عنی: ب هژماره‌کا مه‌زن زېړی زهر ددهن، تشتی هندئی دگه‌هینت
 کو نهو ده‌ینی مه‌زنتری جوانییا خو ددهن، و ژ بهر خه‌مل و
 خیز و جوانییا خو دئ بیژنی نهو یی ژ هه‌ریم هندستانی تیت،
 لهو هنده دور و گوهمر و زېړ و زینت پی‌قنه.

خه‌راج کر کشورئی هندی
 ل کشمیر چاقره‌شی جندی
 ل مه‌جیووا سه‌مه‌رقه‌ندی
 هزار په‌نگ توحفه ن‌حسان تیت

وی خوشقیی چاقره‌ش و جندی، یه‌عنی: لاوتازه، وه‌لاتی
 هندستانی و کشمیری ژی کره‌ خه‌راج و خه‌لاتی جوانییا خو، هزار
 په‌نگ توحفه و تشتی عنتیکه یین کسی نه‌دیتین وه‌ک خه‌راج
 و دیاری بو مزگینیا خوشقیی مه‌ یی سه‌مه‌رقه‌ندی دئنه‌دان.

مه‌عنا: خوشقیی مه‌ هیژایی هندیه‌ مروژ وه‌لاتی
 هندستانی و کشمیری قوریانی وی بکه‌ت، و ب هزاران توحفه و
 مالی ب بها گوری هاتن و دیتنا وی بکه‌ت.

ههزار پهنگ توحفهئى نادر

هه ر سال ژ نوو بکن حاضر

... ..

ژ تهبریز و خهراسان تیت

ئهف مالکه د بنیات دا یا کیمه، دیبژت: گهلی ههفالان،
هه ر سال ژ نوی هوین هزار پهنگان ژ توحفهیتن نادر و مال و
زینهنهئى کهمسئى نهدیتی ناماده بکهن، د گهل وی مالئى ژ تهبریز
و خهراسانئى دئیت ژى؛ دا وهک باج و خهراج بدهنه خوشتقییى
مه.

خهراجئى ئهصفهان دیسه

ژ خواجان خالی مان کیسه

ژ بۆ شوخا کو بهلقیسه

قوماشئى کهز ب تۆمان تیت

(خواجان) پهیقهکا فارسییبه بۆ سهیدایان ههروهسا بۆ
بازرگانان ژى دئیتته گۆتن، و (کهز) ئاقرمیشه (حهبره) بهلکی
ژ (قهز) هاتبته وهرگرتن کو ناڤئى وی کریمییه یئى داڤین وی چئى
دکته، و بهلکی ژى د بنیات دا (کهز) بت، یهعنى: ئهو قوماشئى
گهزهکا وی ب تۆمانان دئیتته کرین، و (تۆمان) پولهکئى ئیرانییان
بهرانبه ر هزار دینارتن زتړی بوو. خوشتقییى مه ئهوه یئى خهراجئى
ئهصفههانئى ژى د گهل یئى تهبریز و خهراسانئى بۆ دئیتتهدان، نه بهس
هنده.. بهلکی تپړ و کیسکیتن بازارگانان ههمى ژ مالئى څالابوون،

هندی وان مالی خۆ وهك باج و خهراج دایێ، و بۆ شوخا مه یا کو
 د ههیهت و سه لطنه تا خۆ دا وهکی بهلقیسیا شاها وهلاتی
 سه به ئییه، پهڕۆکی ئاڤرمیشی ب بهایه کی گران دئیتته نینان.

قوماشی کەز ب سەد زێری
 ت بەر بەژنا پەری چەری
 خەبەر چوو حاکی ژێری
 ل ڕی و ڕیار ب سەیران تێت

پهڕۆکی ئاڤرمیشی یێ ب سەد زێران دئیتته کړین، یان گەزا
 وی ب سەد زێران، ل بەژنا دلەرا په‌رپرووی دئیت، و هەژێ
 وێیه، و ئەف دەنگ و باسه ژ دلەرا مه به لاڤوویه و خۆ چوویه
 گەهشتییه حاکی ژێری ژێ، یه‌عنی: یێ دویر، و ئەو خەبەر
 ل ڕێ و ڕیاران و د گەل ڕێننگان دئیت و دچت.

دەور وی هات حەریر قۆمه
 ژ زلف و زێر کره کۆمه
 خەبەر چوو حاکی رۆمه
 ب کەشتی خەرجیان وان تێت

هەر چەندە مەعنا یا ئی مالکی ب تمامی ل بەر من یا
 تاشکەرا نینه، نه‌خاسم په‌یفا ب کەشتی (په‌کشتی) د بنیات دا
 نوقطه‌یه‌کا حویری یا کەفتییه سەر و ئەم ژ خواندنا وی دپشتراست
 نین، به‌لێ دبت مەعنا ب ئی ڕه‌نگی بت: دەور هات کو قه‌وم و
 ملله‌ت په‌ڕۆکی حەریری بۆ وی خۆشتی وه‌ک خه‌راج بینن، و

کۆمهکا مهزن ژ زێر و زېشى بدهن، و ئەف خهبره هند به لاقبوو
 ههتا چووی گههشتییه حاکمى رۆمى ژى، و وی ژى خهرج و
 خهراجیین ب کهشتى و پاپوران بو خوشتقییى مه هنارتن. و
 بهلکى حاکمى ژیرى نهوى بهرى نوکه بهحس ژى هاتییه کرن ههر
 حاکمى رۆمى بت.

نهمر وى هات ژ خوندکاری ل رۆمى حوکمی کر جاری خهراجا زهنگیان باری ل مصرى و ههتا وان تیت

نهمر و فرمان ژ خوندکار و سولطانی مه یى مهزن هات،
 کو خهرج و خهراج بو وی بیته کۆمکرن، و ئەف حوکمه نه ب تنى
 ل وهلاتى مه ب جه هات، بهلکى خوئو ل ناڤ رۆمى ژى جاری
 بوو و کار پى هاته کرن، و خهراج ژ وهلاتى زهنگیان ژى ل وی
 بارى و هات، بهلکى خو ژ وهلاتى مصرى و ههتا وانى ژى خهرج
 و خهراج بو هاتنه کۆمکرن.

و دهمى ئهو دپیژت: خهراج ژ شان ههمى وهلاتان بو
 خوشتقییى مه دتیت، مهخسهدا وی ئهوه ل دنیاى ههمیین
 کسهک وهکى خوشتقییى مه یى خودان دهسهلات نینه، و ئەف
 دهسهلاتا وی ژ هندی دتیت کو جهمالا وی ل ههمى جهان یا بى
 وینهیه.

ل حەلەب شووشەئێ دەند تێت

ت گەل ئابا فەرەحمەند تێت

... ..

ل بۆ شاهی د شاھان تێت

پێزکا سییی ژ ئی مالکی د بنیات دا نەهاتییه و جەیی وئ
مایەڤالا، و مەعنایا هەر سێ پێزکین مایی ئەڤەیه: ژ حەلەبی ئەوا
ب ناڤ و دەنگ ب چێکرنا شووشەیی ڕەنگەکی شویشین دەند بۆ
خۆشتقییی مە وەک خەراج دئیت. و (دەند) بەلکی مەخسەد پی
ددانک بت، یەعنی: ئەو شووشەیا ب ڕەنگەکی وەسا هاتییه
چێکرن کو وەکی ددانکان پێڤه هە، و بەلکی ژ د بنیات دا
(ڕەند) بت، یەعنی: شووشەیا جوان و تازە، و د گەل ئی شویشی
یان د ناڤ وئ دا ئاڤەکا دلخۆشکەر ژ دئیت، یا خودان پی
کەیفخۆش دبت، و ئەڤه هەمی بۆ شاهی شاھان، کو خۆشتقییی
مەیه، دئین.

تو شاهی جوملەئێ شاهی

ب حەققێ ئسمێ ئەللاهی

نەکی مەنعەم ل دەرگاهی

کو ئەو مەجنوونی ئاسان تێت

ئەو خۆشتقییی مە، تو شاهی هەمی شاھانی، لەو ئەڤ
هەمی خەراجە بۆ تە دئیت، قیجا ئەز تە ددەمە سویندی
ب حەققێ ناڤی خودی کو تو مەنعەم من ژ دەرگەهی خۆ نەکە، و

من ژ دیتنا خو بیبار نه‌که‌ی، و تو بریارا خو بده کو ئهو شیت و
شه‌یدایی ئینا ته، کو نه‌زم، ب سانا‌هی و هیتسان بیت و ب دیتن
و حوضورا ته شاد بیت.

حه‌ریی گهر چ هه‌یرانه
ل مه‌دحی ته شش نه‌زمانه
دوعاگۆ و سه‌ناخوانه
حه‌تا ئ قاصدی جان تیت

شیخ عه‌لیییی هه‌ریی نه‌گهر چ هه‌یران و سه‌وداسه‌ریی عشقا
ته‌یه‌ی ژ، به‌لیی ئهو د مه‌دحا ته دا یی شش نه‌زمانه، یه‌عنی:
هه‌رده‌م ب شش نه‌زمانان ئهو مه‌دحا ته دکه‌ت، و ژ دهر حه‌ق ته
دهرناکه‌فت، و هه‌می گا‌فان ئهو دوعاگۆ و سه‌ناخوانی ته‌یه، هندی
ئهو‌ی زیندی بت و هه‌تا کو قاصدی رحی، کو ملیاکه‌تی مرئییه،
دئیت و رحا وی دستینت.

شعرا سینی

ههچی شهیخ و موریدن کو دبیرن قهط وه ناکم ئمز
نهگهر رووحم دکن غارهت ژ بادئ تموبه ناکم ئمز
بلا ساقی مهین بینت بنۆشم ئمز ب یاران را
ژ کهری جومله سالووسان دهري کۆیان رهوا کم ئمز
ههچی شهملک ل سدر پێچا و لاچک لفکه ژئ بهردا
نهگهر سنگی د خوړا کهت دبی صاحب سواکم ئمز
مهکن باوهر ب سهرکسکان نهگهر شاشک ژ نووری بت
د گهل کذهی دبت کافر دبیرت نهصلی پاکم ئمز
ژ سهرکسکان مهکن باوهر د جههلی دا دهن کافر
دبیرن ئمز شهیخی صدنعانم ب جارهک قوطبی چاکم ئمز
ههچی سهرکسک ببینن هوون ب سهوادی سهری ژیکن
نهگهر وارث دکن دهعوا جهواهی دئ نهدا کم ئمز
نهوی شیری سهفاکردی ل دهست دگرم ل مهیدانی
ب سهرکسکان دجهرییم عهلی ژیک دئ غمزاکم ئمز

هه‌چی شه‌یخ و موریدن

شیخ عه‌لییی حه‌ریری ئەف شعرێ خۆ ل سه‌ر وه‌زنا (هه‌زه‌جی) فه‌هان‌دییه یا هه‌ر مالکه‌ک تیدا ژ هه‌شت ته‌فعيله‌یان پێک دئیت، و قالبی وئ ب ئی په‌نگیه: (مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ)، و مه‌ ئەو ژ ده‌ستنقیسا که‌شکۆلا دیوانا مه‌لایێ جزیری وه‌رگرتیه، و ئەو د ده‌ستنقیسا سه‌یید ئیبراهیمێ بیسکی ژێ دا هاتییه، به‌لێ مخابن ئەو په‌رێ شعر تیدا هاتی یێ که‌فتی و ب تنی مالکا ئێکی گه‌هشتیه مه‌، و سه‌یدا صادق به‌هائه‌ددین ئامیدی ژێ دانه‌یه‌ک ژێ د کتیا خۆ (هۆزانفانیت کورد) دا به‌لافکریه.

ناقه‌روکا ئی شعرێ ل دۆر مژاره‌کا په‌خنه‌یی دژپرت، حه‌ریری په‌خنه‌یه‌کا دژوار ل وان شیخ و موریدان دگرت یێن خۆ ب کراسه‌کی دره‌وین نیشا خه‌لکی دده‌ن، یه‌عنی: ژ ده‌ور خۆ دکه‌نه شیخ و وه‌لی، و خۆ ب کرامه‌تان دئینه‌ده‌ر، و ب ناخی زوهد و ته‌قوایی دئاخفن ئەو ب خۆ دره‌وئ ل خه‌لکی دکه‌ن، و نیفاق و دو‌روییاتییی ب کاردئینن.

عه‌لییی حه‌ریری دبێژت:

هه‌چی شه‌یخ و موریدن کو دبێژن قه‌ط وه‌ ناکم ئەز
ئه‌گه‌ر رووحم دکن غاره‌ت ژ بادی ته‌ویه ناکم ئەز

ههچى تشتى ئەف شىخ و موریدین ژ دره و دبیرن و خەلکى
 پى دخاپینن ژ وه عظ و شیرەتین تری نیفاق، ئەز قەت گوهدارییا
 وان ناکەم، و ب گوتنا وان ژى ناکەم، دەمى ئەو داخوایى ژ من
 دكەن کو ئەز مەیا عشقى بهیلم، و پشت بدەمى، و خو ئەگەر ئەو
 هیرش و غارەتێ بدەنە سەر رها من و وى ژ من بستینن ژى، ئەز
 گوهدارییا وان ناکەم و ژ ئەخوارنا مەیا عشقى تەوبە ناکەم، و
 ناچمە سەر مەزەهەبى وان.

بلا ساقى مەیی بینت بنۆشم ئەز ب یاران را
 ژ کەریى جومله سالووسان دەری کۆیان رهوا کم ئەز

ساقى کینایەتە ژ مەحبووێ حەقیقى ئەوێ مەیا عشقا خو
 ل سەر عاشقان بەلاڤ دکەت، و (سالووس) ریمەتکارێ خاپینۆکە
 ئەوێ ب ئەزمانى خو یى خوش و حولى خەلکى د سەر دا دبەت،
 و (رهوا) کورتییا (رهوان)ە و مەخسەد پى خوش و ساناهییه، ئاڤا
 رهوان ئەو ئاڤە یا ب ساناهی و خوش د گەروییى دا دچتە خواری.
 شاعر دبیرت: بلا خوشتقیی مە مەیا عشقا خو بینت و
 بدەتە مە؛ دا ئەز و دۆست و یار وى د گەل ئیک ئەخوین،
 و ژ کەریین وان هەمى منافق و ریمەتکارین خاپینۆک دا ئەز دى
 وان کۆپ و جامان ئەخۆم و ب ساناهی و خوش فرکەم.

ههچى شهملک ل سەر پێچا و لاچک لڤکە ژى بەردا
 ئەگەر سنگى د خو را کەت دەبى صاحب سواکم ئەز

ئەشە ژى بەھسى ھىندەك شىخىن ژ درەون (موتەشەبىخ)
 ئەوتىن گرنگىيى ددەنە (مەظھەرى) و (جەوھەرى) ژ بىرا خۆ دېنە،
 و ئارمانجا خۆ دكەنە خاپاندنا خەلکى سادە، (لاچک) يان
 (لەچک) دەرسۆكەكا سىگۆشەيە ژن دكەنە سەرئ خۆ، و ديارە
 ل سەر دەمى عەلىيى ھەرىرى ھىندەك شىخان ژى ئەو ددانا سەر
 سەرئ خۆ و لفکا وئ ب ناڤ ملين خۆ دا بەرددا. (سنگ،
 سنگ) ئاسنەكە د عەردى دقوتن و شلىتا خىقەتان، ھەر وەسا
 ھەقسارى دەواران پىقە گرتدەن.

شىخ عەلىيى ھەرىرى دېئرت: ھەچى كەسەكى ھات و
 شەملەك د خۆ پىچا، و دەرسۆكەك ھاڧىتە سەر سەرئ خۆ و لفکا
 وئ ب ناڤ ملين خۆ دا بەردا، و سنگەكى د خۆ را بکەت، دئ
 بېئرت: ئەز خودان سىواکم! يەنى: نە ھەر ئىكى خۆ ب كراسى
 شىخان نىشا خەلکى بدەت، شاش و لفان گرتدەت، و سىواکەكا
 ستوبر يا وەكى سنگى د دەڤى خۆ را بکەت، و خۆ ب تەقوايى
 نىشا خەلکى بدەت، دڤىت ھوين باوەر ژئ بکەن، نە.. گەلەك
 ژ ئان پەنگە مروڤان درەوان دكەن و ئارمانجا وان خاپاندنا
 مروڤين دلپاک و سادەيە، ڤىجا ھوين لى دەشيار بن.

مەكەن باوەر ب سەرکەسكان ئەگەر شاشک ژ نوورئ بت

د گەل كذېئ دېت كافر دېئرت ئەصلئ پاكم ئەز

ئەو كەسكىن ژ دره و خو دكهنه سهييد، و شاشكىن كەسك
 د سەري خو دئالينن؛ دا خەلكى بخاپينن، و مالى وان ب حيله
 و حەوالان ببەن، هوين باوەر ژئ نەكەن، ئەگەر خو شاشكىن وان
 ژ پۆناهيى بن و نوورەه ژئ بچت؛ چونكى ئەو درەوان دكەن،
 و د گەل درەوي ئەو كافريى ژئ دكەن، سىرەبەندى وفيلبازيى
 ل فەقير و ژاران دكەن، و د گەل هەندى ژئ ئىك ژ وان دبێژت: ئەز
 ژ ئەصل و هێقىنەكى پاك، و بنياتى من ژ نەسلا پاك
 پيغەمبەريە -سلا لى بن- و ئەز سەييدم.

ژ سەركەسكان مەكەن باوەر د جەهلى دا دەن كافر

دەين ئەز شەيخى صەنعانم ب جارەك قوطبى چاك ئەز

هوين باوەر ژ ئان سەييدىن درەوين نەكەن، ئەوين ژ قەستا
 شاشكىن كەسك دانايە سەر سەرتن خو؛ چونكى ئەو د جەهل و
 نەزانيا خو دا نقۆ دەن، حەتا كو د سەر دا دچن و كافر دەن، ئىك
 ژ وان دبێژت: هەما ئەزم شەيخى صەنعانى، نە كەسى دى!

د دانەيا (ئاميدى) دا: (شەيخى صافى) هاتىيە، يەعنى:
 شەيخى صافى هەر ئەزم، و ئەز ب جارەكى قوطبى چاك، و كەس
 نە د سەر من را هەيە و نە د بەر من را.. و ئەو ب خو حال
 چ حالە؟ وى جاهلى يا خلاصكرى!

هەچى سەركەسك ببينن هون ب سەوادى سەرى ژىكەن

ئەگەر وارث دكەن دەخوا جەواپى دى ئەدا كە ئەز

هەر سەرکەسکەکتی ب وی پەنگی بت یی من بەحس ژئ
 کری، گاڤا ههوه دیت، هوبن ب (سهوادی) سهری وی ژئ ڤهکمن،
 و وی بکوژن، و نهگەر میراتگرین وی هاتن و دهعوا ل ههوه کر
 و داخوازا خوینا کوشتییی خۆ کر، نهز دئ پیش ههوه ڤه جهوابی
 دهه، و بۆ وان ناشکەرا کهم کو نهو مرۆڤی وان یی هتایبی کوشتنی
 بوو. و بهلکی مهخسهدا وی ب (سهوادی) شیر بت، وهکی
 ژ مالکا بیت ناشکەرا دبت.

نهوی شیرێ سهقاکردی ل دهست دگرم ل مهیدانی

ب سەرکەسکان جەپینم عەلی ژیک دئ غەزاکم نهز

نهوی شیرێ سهقاگری و خوش، یی من داخواز ژ ههوه
 کری کو هوبن وان سەرکەسکان پی بکوژن، نهز دئ ل مهیدانی
 ب دهستی خۆ گرم، و غەزایا سەرکەسکان پی کهم، و ل ستوبی
 وان جەپینم.. حەتا کو غەزایا (عەلی) ب خۆ ژئ نهز دئ پی
 کهم!

نهف رستهیا دووماهییی ئحیمالا دو مهعنايان ددهت، یا
 ئیکتی: نهگەر عەلی ژئ وهکی وان سەرکەسان بت، نهز دئ غەزایا
 وی کهم و وی ژئ پی کوژم. یا دوویی: ژ ڤهبیلی تهواضعی نهو
 دبیرت: نهز دئ غەزایا عەلی ژئ پی کهم؛ چونکی نهو ژئ ئیک
 ژ وان سەرکەسکانه!

شعرا چاری

ګهر هوون بېینن نارې عشق
تین و ل بوم زاری دکمن
ګهر کشف بېی نهموالې عشق
بمخیل و دشواری دکمن
ب حالې عشق بمخیل دېن
بې راه و بې دهلیل دېن
همر دهم ب دهم زهلیل دېن
همر کس ب غمخورې دکمن
هوون بار مکمن غممن د زور
ل حسره تا وهردی د ستر
چاقي د پېش بسک تینه دور
نهنيې ژ نوو تاري دکمن
نهيا شرین بسک تینه ستر
پهنگین دېن شمس و قههر
په شمار ژ دېستی تینه دهر
ل عمرهري یاری دکمن

خورش عمرعدر و شمشاد قعد
 سۆتن ژ من جدرگ و کهدد
 داد و مدهد داد و مدهد
 چەشمان چ خوممارى دکن
 جۆتى خومار نەز بووم هدهف
 تەفسیر دکن صونعی صدهف
 پۆژ خەمللی هەر چار طەرهف
 ب مسکى تاتارى دکن
 بسکى ل پۆژى بوونە کۆم
 جاما مەيى ئینان ل بۆم
 نەمر دکر لازم ئسخۆم
 مەستى ل من جارى دکن
 مەستى شرابى قەندلەيىم
 نەسیرى بەندى وئى شەيىم
 وەصفى د عشقى گەر بېيىم
 هوون تەرکى هشیارى دکن
 هۆشم چوین مایم نەهۆش
 نەز دەم ب دەم لەو تيمه جۆش
 میران قەوى ذەوق و خورۆش
 پيشهئى خونداکارى دکن

پيشهئى وان دان و كهره
 خدمت دكمن كورد و عهدهم
 مدزىدى عشقى دهم ب دهم
 ب نهقى جديارى دكمن
 نهقى و نگارى ناقشان
 ديوان و صفهقى چاوشان
 هديهى ل جوتى پادشان
 عجب چ سردارى دكمن
 سردارى شاهى رهونقان
 موعجز و رهزى نبلقان
 عليو مه پيره نهمقان
 بازارى نكارى دكمن

ګەر هوون ببینن نارې عشق

نهف شعره ل سهر وهزنا (رهجهزا ههشتهيي) يا هاتيه
 ټههاندن، و قالبې وي ب ټي رهنګييه: (مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ
 مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ)، و مه نهو ژ سې ژېدهران وهرګرتيه:
 دهستنقيسا شيخ نهحمدهي فقيرې ګوندشيخي، و دهستنقيسا
 کسکولا ديوانا جزيري (ګوناقي نقيسهري ل سهر نههاتيه)، و
 کتيا بووژاندموهي ميژووي زاناياني کورد) يا سهيدا محمده
 عهلي قهره داغي و وي نهو ژ دهستنقيسا مهلا عهليبي سووسني
 وهرګرتيه.

مژارا سهرهګي يا ټي شعري ل دور وي سوتنيبييه يا ناګري
 عشقي د دلي دا پيدا دکهت، و شاعر هر ژ دهسپيکي
 خواندهفانان ناګهدار دکهت کو نهو ټيک ژ وان کسانه يپن ناګري
 عشقي بهربويي، و هر کسهګي نهف ناګره ديت بت، يان يي پي
 زانا بت، دي ب حالتي شاعري ناګهدار بت، لهو دي گري و
 زاريبي بو وي کهت. دا بهري خو بدهيني کاني سهرهاتيا شيخ
 عهليبي حهريري د ګل عشقا وي چ بوويه؟

حه ریری دیبژت:

گهر هوون بیهنن ناری عشق
تین و ل بۆم زاری دکهن
گهر کشف بی نهحوالی عشق
به خیل و دشواری دکهن

گهلی هه قال و هوگران! نه گهر هوین ناگری عشقی بیینن،
و پی ناگهدار بین ده می نهو دکهفته دلی و سۆتنبیی تیدا پهیدا
دکته، هوین ههمی پیکه ده ئین و گری و زاری پی بۆ من کهن؛
چونکی هوین دی نزانن کانی چهند حاله کی نهخۆشه نهز کهفتمی،
و نه گهر نهحوال و نه پنبیی عشقی ل بهر ههوه ناشکهره بین، وهکی
کول بهر من ناشکهره بووین، هوین ژێ وهکی من دی چریک
و دژوار بن، و د (کهشکۆلا دیوان جزیری) دا نیقا دوی ژ مالکی
ب قی گۆتنی دهست پی دکته: (ههر کس بزانی حالی عشق)
و معنا یا ناشکهرایه.

و بهلکی مهخسهدا وی ب چریکی پی یا عشق ل نک خودانی
پهیدا دکته نهو بت مروقی عاشق وه لی دئیت ههز دکته
مهجووی وی بۆ وی ب تنی بت و کس پشکداریا وی تیدا
نهکته، لهو تو دبینی نهو ل سهه قی چهندی توند و دژوار
دبت.

پشتی قی چندی شاعر بهحسی وی سهه و بهری دکته پی
عشق خودانی خو دکههینتی، و دیبژت:

ب حالئ عشق بهخيل دهن
 بئ راه و بئ دهليل دهن
 همر دهم ب دهم زهليل دهن
 همر كس ب غهمخواری دكهن

همر كسهكئ ب غهمخواری څه بهر ب عشقئ څه بچت،
 و ب دورستی حالهتئ عشقئ ب سهر دا بئت، و بته عاشقهكئ
 دورست، ټهو -وهكئ بهری نوكه ژئ مه گوټئ- دئ بته كسهكئ
 چريك، و چونكئ ټهو دئ بته مروځهكئ سموداسهر ړټك دئ ل بهر
 وى بهرزه بت، و وى چو ړټبه نامينن بهرئ وى بدهنه نارمانجئ،
 لهو تو دئ بينى همردهم ټهو يئ رهزبل و مهلوليله!

مهعنا عشق ټهگهر يا ژ دل بت، و عشقهكا راست و دورست
 بت، خودانى دټيخته بنگاځييهكا دژوار، و تنگاځييهكا زنده، حهتا
 كو ړئ ل بهر وى بهرزه بين، و نهزانت دئ ب چ سهرى چت.

هوون بار مهكمن غهمئ د زور
 ل همسرهتا وهردئ د سؤر
 چاځئ د رهش بسك تينه دؤر
 ټهنئ ژ نوو تارى دكمن

ځيچا مادهم ټهڅه حالئ عشقيته، شيرهتا من ل هموه -گهلى
 دؤست و ههڅالان- ټهڅهيه هوين ب نك عشقئ څه نهچن، و خو
 تسوش نهكمن؛ دا بارئ هموه تژئ نهبت ژ خهم و كوڅانين زور،
 ځيچا گرانييهكا زنده بكهفته سهر ملين هموه ب پهنگهكئ وهسا

هوين خۆ ل بهر نهگرن، نمو خهم و كوژانين دئ ل نك هموه پهيدا
 بن ژ بهر حسرهت و كهده را گولتين سۆر يتين دئ هموه څين و هوين
 نهشتين بگههنتي، و گولتين سۆر ل څيرئ كينايه ته ژ پويي دلبهرئ
 يئ وهكي گولا سۆر، همر وهسا ژ بهر وئ حسرهتا چاڅين رهشتين
 يارئ دهمن بسك ل دؤرا وان كوم دبن، و ب سهر نهنيي دا دئينه
 خوارئ و ژ بهر رهشيا خؤ يا دژوار، وئ نهنييا سپي و كههر
 تاري دكهن و ل پشت خؤ څهدشترن.

مهعنا: هوين بهر ب عشقا دلبران څه نهچن؛ چونكي نمو
 ژ بهر حسرهتا جوانييا خؤ يا زنده دئ بارئ هموه ژ كول و كوژانان
 داگرن.

نهنييا شرين بسك تينه سهر
 پهنگين دبن شهمس و قههر
 په شمار ژ همبسي تينهدهر
 ل عهرهري ياري دكهن

نهغه ژي همر سالوځدانا نهني و ديمئ دلبرتيه، نموئ عشقا
 وان حسرهتي ل نك خوداني پهيدا دكمت، ديترت: نمو نهنييا مه
 د مالكا دي دا بهمس ژئ كړي كو دهمن بسك ل دؤر كوم دبن،
 وئ ل پشت خؤ تاري دكهن، گاڅا مروڅ وئ نهنييا شرين دبينت،
 و د (كهشكولا ديوانا جزيري) دا: نهنييا شريف هاتييه، يهعني:
 نمو نهنييا پيروزي يا روڼاهييا حق ژئ دپشت، و د دانهيا

(سووسنی) دا: (ئەنیا ل نوور) ھاتییە، یەعنی: ئەو ئەنییا
ژ نوورێ ھاتییە ئافراندن.

دهمى ئەنپيا كەڭەر بسكىتن شىرىن يان شەرىف ب سەر دا
دئىن، بسكىتن رەش و تارى ب سەر دا دئىن، پوژ و ھەيف ھەردو
پىتكە رەنگىن دېن، و پوژ كىنايەتە ژ ئەنپيا تىرى پۇناھى،
و ھەيف گىنايەتە ژ دىمى گەش و گرۆڧر، دىيىرت: دەمى بسكىتن
دلبەرى ل دۆر ئەنى و دىمى وى دزڧىر، ئەم و ان دىخەملىن و
رەنگىن دىكەن، و دەمى رەشمارىن كەزىيان وەكى گرتىيان ژ بن
خىلى و دەروىسكى دەردكەڧن، و نازاد دېن، ئەم ب سەر بىرنا زراف
و راستا وەكى دارا ەدرەرى دا دئىنە خوار، و ب نازكى دەرڧىيىن
دىيىرى ئەم پى يارى و سەمايى دىكەن.

خوش عمر عمر و شمشاد قید

سۆتن ژ من جدرگ و کهدد

داد و میدهد داد و میدهد

چہشمان چ خوماری دکن

عمر عمر دارا هه‌فرستییه، و شمشاد داره‌کا زرافه نیزیکی هه‌شت متران یا درێژه، و ئهو هه‌ردو ل ڤیتری کینایه‌تن بۆ به‌ژنا دل‌به‌ری یا راست و زراف، شاعر دبیتوت: به‌ژن و بالایا دل‌به‌ری یا راست و زراف وه‌کی دارا عمر عمر و شمشادی جه‌رگ و میلاک ل من سووتن، و دانه‌یا (گوندشیخی) دا هاتییه: (ژ من ره‌فان صه‌بر و خره‌د) یه‌عنی: به‌ژن و بالایا وئ هه‌دار و عه‌قل بۆ من

نههیلان، لهو بمردهوام نهز هموار دکهم: داد و مدهده... و کهمس
د هموارا من نائیت! بهلکی چاځین وئ یټن مهست و خومار، نهو
ژی دئینه هاری بهژنا زراڅ و ب مهستی نازان ل من دکمن،
و ټیکجار جهرگ و میلاکان ل من دسوژن.

جۆتئ خومار نهز هووم هدهف
تهفسیر دکمن صونعئ صدهف
پۆژ خهمللی هدر چار طهرهف
ب مسکن تاتاری دکمن

صدهف نهو قالکه یا لؤلۆیتن سپی د زکی دا، کوژ بنئ
دهریاریئ دئینه دهر، دسپی و زهلال و ب بهانه، شاعر دبیت: نهز
یټ هویمه نارمانجئ جۆتئ چاځین دلبرئ یټن مهست و خوماری،
و بمردهوام نهو ناوړین خو یټن تیژ و دژوار د من وهردکمن، و دلئ
من بریندار دکمن، و نهگهر ته بقیث راستیا زهلالی و جوانی
و بهایی وان چاځین خوماری بزانی، صدهفین لؤلۆیان وان شرح
و تهفسیر دکمن، و د دانهیا (گوندشیخی) دا هاتییه: (بکمن)
یهعنی: گهلی گوهداران، هوین وان چاځین خوماری ب صونعئ
صدهفان تهفسیر بکمن؛ دا بزائن کانی نهو چهند ب بهانه.

پۆژ، و نهو ل څیړئ ئستیعارهیه بوئنهی و دیمی، ژ ههر
چار لایان څه ب بسک و کهزی و پهرچهمان هاته خهملاندن، نهو
کهزی و بسکین مسکا تهتاری یا ناقدار ب بینخوشیا خو څه لی
هاتییه رهشاندن.

بسکى ل پۆژى بوننه کۆم
 جاما مهیى ئینان ل بۆم
 نهمر دکر لازم قهخۆم
 مهستی ل من جارى دکهن

بسک و زولف ل دۆر دیمى وهكى پۆژى گهش کۆمبوون
 و تیک ئالییان، و وان جاما مهیى ژ دهف و لیقان بۆ من ئینا
 و فهрман ل من کر کو لازمه نهز قهخۆم، و ب قى چهندی نهو
 مهستیى ل من جارى دکهن، یهعنى: من نهچار دکهن کو نهز
 ب وئ جامى مهست و سهرخۆش بيم.

د دانیا (کهشکۆلا دیوانا جزیری، و مهلا عهلییى سووسنى)
 دال شوینا (قهخۆم) پهیقا (وهخۆم) هاتییه، و ئاشکهرایه کو نهقه
 لههجهیا وان عهشیرهتانه یێن دکهقنه سهر توخوبیى بادینان
 و سۆران، و هزر بۆ هندی دچت کو شیخ عهلییى حهریری خهلکى
 وئ دهقهرى بوویه، وهكى مه ل پێشیا قى کتیبى ئیشهارهت پى
 دای.

مهستی شهراپى قهندلهبیم
 ئهسیرى بهندی وئ شهبیم
 وهصفى د عشقى گهر بېم
 هوون تهرکى هشیاری دکهن

نهز مهست و سهرخۆش شهراپا وئ دلهرى مه یا لیقین وئ
 وهكى قهند و شهکرى دهرین، و نهز ئیخسیر و گرتیبى بهندا زولفا

وئ یا رهشا وهکی شهفئیمه، ئەز نهشئیم ژئ قهرهسم و رزگار بيم،
 و نهگهر ئەز وهصف و سالۆختهئ عهشقی بئژم و بۆ ههوه قهگيرم،
 هوين ژئ وهکی من دئ مهست و سهرخۆش بن، و هوين دئ
 هشیارییا خۆ ژ دهست دهن و ههوه ئاگهه ژ خۆ نامينت.

ئەف مالکه د دانەیا (گوندشیخی) دا ب قی رهنگییه:

مهست و شهراپی قهندوی ئهسیر و بهندی شهف دوی
 گهر وهصفیت یارم دوی ههون تهركی هشیاری دکهن

و ئەوا مه ل سهری دانای بنهجهتره.

هۆشم چوین مایم نههۆش

ئەز دەم ب دەم لهو تێمه جۆش

میران قهوی ذهوق و خوڕۆش

پیشهئێ خوندکاری دکهن

ژ بهر وئ عهشقا ژینگۆتی عهقل و هشین من یئین چووین
 و ئەزئ ماییمه بی ههش و سهودا، لهو گاڤ بۆ گاڤی جۆش و
 کهلین دئیته من دئ بیژی ئاگرهکێ د هنافئین من دا، و میر ژ بهر
 وئ دهسههلاتا وان ههی، ب زهوق و تامهکا خۆش و دهنگ و
 دۆرهکێ بلند قه کار و پیشهیا سولطان و خوندکاری مهزن دکهن.
 و ئەو کار و پیشه چیه؟ د مالکا بیته دا دئ بۆ مه بیژت.

و میر ل قیترئ ئستهعاره بۆ مهحبووبان، و بهلکی مهخسهد
 پی مهحبووبین مهجازی بت، و خوندکار مهحبووبی حهقیقی
 بت.

پیشه ئی وان دان و کمره
خدمت دکن کورد و عجم
مەزیدئ عشقی دەم ب دەم
ب نه‌خشئ جه‌بباری دکن

پیشه‌یا خوندکاری یا کو میر پی رادبن دان و کهرمه؛
بهرده‌وام ئه‌و مه‌ردینیئ د گهل عاشقین خو دکن یین ب شه‌ف
و رۆژ خدمه‌تی بو وان دکن، ژ کورد و عجه‌مان، و ئه‌و دەم بو
ده‌می عشقا خو یا ژده ب نه‌خشئ خودایی یی جه‌بار د‌خه‌ملین.

نه‌خش و نگاری ناقشان
دیوان و سه‌فقی چاوشان
هه‌یه‌ی ل جو‌تی پادشان
عجه‌ب چ سه‌رداری دکن

ئه‌و نه‌خشئ میر ل عشقا خو دکن، و وی پی د‌خه‌ملین
نه‌خش و نیگاره‌که‌کی عه‌جیه؛ چونکی ئه‌و ب ده‌ستی
نه‌خش‌کیشین زیره‌ک هاتینه‌کیشان، و دیوان و ریزا چاوشان ژ
یا عه‌جیه، و وه‌ی بو جو‌تی پادشاهان ژ ئه‌و چهند سه‌رداریه‌کا
عه‌جیب ل عاشقین خو دکن، و چاوا وان بنده‌ستی خو دکن و
ده‌سه‌لاتا خو دکن. و دیوان و سه‌فین چاوشان خه‌مل و خیزا
دل‌به‌ریه‌ ئه‌وا وه‌کی چاوشان حوکم و ده‌سه‌لات هه‌ی، و جو‌تی
پادشاهان ژ کینایه‌ته ژ هه‌ردو چاقین دل‌به‌ری یین حوکم و هه‌یه‌تا
پادشاهان هه‌ی.

سەردارى شاهى رەونەقان
موعەجز و رەمزى ئەبلەقان
ەلىق مە پىژە ئەحمەقان
بازارى ئىنكارى دىكەن

بەھسە عشقا وئ دلبەرى ئەوا سەردار بۆ ھەمى شاھىن
خودان بەھا و رەونەق و جوانى، و راستىيا وان موعەجزەيتىن
پەردەدېر و وان رەمز و رازىن ژ چاقتىن بەلەكتىن يارى ديار دېن، تو
-ئەى ەلى- بۆ مرۆڭتىن نەزان و ئەھمەق نەپىژە؛ چونكى ئەو چو
ژى نزانن، و ئەوى نەزان بت بازارى وى ب تنى دى ئىنكار بت،
و ئەو باوەريى نائىنت.

مەعنا: راز و نەپىيىتىن عشقى، و حىيرىيتىن ئەقىنى، دڭىت
بۆ مرۆڭتىن نەزان نەئىنە گۆتن؛ چونكى ئەو د راستىيا وان ناگەھن،
و ب تنى كارى وان ئەو ئىنكارا راستىيان بىكەن.

شعرا پيڻجي

پهریزاده ب خیر هاتی
ل سدر چائی د من شالان
مه لهو زانی تو وا هاتی
ب دهنگی طهوق و خرخالان
ژ دهنگی بازن و زهندا
نه ما عقلی عهقلهندا
هندي من گوت سی و چهندا
تو چتر بوی ژ هه فالان
تو چتر بوی ژ لهیلای
شرینتر بوی ژ زوله یخای
مهم و زین ههردو یهکتای
سیهه زولفان کرم تالان
سیا زولفان تو ناترسی
ژ نهحوالی مه ناپرسی
موبارهک بیت ته نهو کورسی
تو روونی گوه عهدالان

تو روونی گوهر بده بهیت
 ل پیشی تو وهکی زهیت
 دسۆزیت مەجلسا مەدی تی
 وهکی پووشی ل کەندالان
 وهکی قوقنوس بی پەروا ب
 دخۆم سەد سۆیند جودا ناہم
 حەزینم ئەز قەط تیر ناہم
 ژ دیدارا خەط و خالان
 ل دیدارا تە دۆ زین کەم
 حەتا کەنگی روحی تین کەم
 کەسەر بووم جارەکی بێن کەم
 خودانا تیت و دەستمالان
 خودانا تیت و جەبەت بوو
 دیدارا تەم ب قسەت بوو
 خەراجی ئەرضی قیەت بوو
 ب خەط و خال و ئەشکالان
 ب خەط و خال و سایێ تو
 جەهان جوملە عەطایێ تو
 دکتەشم خاکی پایێ تو
 ھەر وەک زێڕی ب مثقالان

من نه زيرم من نه زيرم
 نه بو تيشتم نه بو شيم
 ب سد هويان كره كيتم
 خودانا دوشهك و پالان
 خوداني توم سراسر كرد
 ب زولفت هديف سهر كرد
 دلي من فيكرا بهند كرد
 ل عديد و جهن و سهرسالان
 نهول عديد و نه ماني من
 عهز و نووجواني من
 دويي قيمهت گراني من
 كهس و كاري م بوون تالان
 نهول كار و كسي من توي
 يهقين فريادرس من توي
 كسي من و بهسي من توي
 ل زير و مال و پهرتالان
 ل زير و مالي قازانجم
 كه شادم صاحبي گهنجم
 ل بازاران گوهر سهنجم
 سهر دويره هتا مالان

سەفەر دویره شەبێ تازی
ئەری عەلیۆ تو پێ ژاری
بکە تەوبە ب یەکیجاری
بەلکی ل مە خوش بت شالان

پهريزاده ب خير هاتي

نهف شعره ل سهر وهزنا (ههزهجا ههشتهيي) يا هاتييه
فهاندن، و قالبی وئ ب ئی پهنگيه: (مَفَاعِيلُنْ مَفَاعِيلُنْ مَفَاعِيلُنْ
مَفَاعِيلُنْ)، و مه ئو ژ دو ژندهران وهرگرتيه: کتيا (هوزانثانيت
کورد) يا سهيدا صادق بهائه ددینی نامیدی، و کتيا
(بوژاندنموه میژووی زانایانی کورد) يا سهيدا محمده علي
قهرداغی، و ژ بهر کو مه چو دهستنیستین ئی شعری نه دیتینه، و
ئو د فان هردو ژندهران دا - وهکی هردو سهيدا ب خو دبیرن- يا
ترتیه ژ کیماسیان، ئم نهچار بووینه کو ل گهلهک جهان، ل دویف
سیاقی شعری نجهادی بکهین؛ دا کو شعری ب شیوهکی راستر
ل بهرچاڅ بدانین، ب وئ هیقیی کو ل پوژهکی دهستنیسه کا ئی
شعری ب دهست مه بکهفت، و ئم بشتین وئ ب پهنگهکی
دورست بخوینین و شروقه بکهین.

د ئی شعری دا عهلییی حریری دئیت ب مه بدهته زانین کو
دلبره وی يا پهريزاده شاهه ههمی جوان و دلبرانه، و ئو يا
هتيايي هندييه کو ههر تشتهکی ل عهردی ههی ژ مال و پهرتالی
وهک باج و خراج بیتمدان پیخه مهت مرگینیا هاتنا وئ، و ههر

چه‌نده ئەو مړوځه‌کې ژار و ده‌ست‌غلايه ژى به‌لې ئەو يې ناماده‌يه
کو چى تشته‌کې هه‌بت بده‌ت به‌رانبه‌ر ب ده‌سته ئينانا ديتن و
ديدارا خوشتييا خو.

په‌ريزاده ب خپره‌ياتى
ل سه‌ر چاځى د من شالان
مه له‌و زانى تو وا هاتى
ب ده‌نگى طه‌وق و خرغالان

په‌ريزاده، يه‌عنې: تيشکا په‌رييان، بو په‌رى و نه‌جنه و
فريشته‌يان ژى دئيته گوتن، و ئەو وهک کينايه‌ت بو ژنا جوان دئيته
ب کارئينان، و (شالان) کو‌مه و کت (شال)ه، و ل به‌ر من يا
ناشکمره‌ نينه کانې مه‌سه‌دا شاعرى ل ځيرى ب دورستى پى
چييه؟ نه‌گه‌ر ئەو ژ (شالا) کوردى بت کو ئەو شيتکه يا د سه‌ر
جلکان را ل ناڅته‌نگى دئيته شدانن، ئەو د سياځى ځى مالکى دا
دئ يا بى مه‌عنا بت، و نه‌گه‌ر ئەو په‌يقه‌کا عه‌ره‌بى بت، دبت ئەو
ژ ئيک ژ دو په‌يقان هاتبته وه‌رگرتن: ژ (شال، يشيل) يه‌عنې:
پادکه‌ت و بلند دکه‌ت، يان دبت ئەو (ته‌صحي‌فا) په‌يقا (شه‌هل)
بت، وه‌کى (چه‌هڅ) دبه‌ت (چاڅ) و (مه‌هر) دبه‌ت (مار)، و شه‌هل
ب زمانى عه‌ره‌بى تيکه‌لبوونا دو په‌نگانه، و گه‌له‌ک جارن ئەو
وه‌کى سالو‌خه‌ت بو چاځى دئيته گوتن: چاځى شه‌هلا، يه‌عنې: ئەو
چاځى هنده‌ک شيناتى يان سو‌راتى تيکه‌لى په‌شاتيا په‌شه‌رشکا
وى بووى، و ئەو ل نک هنده‌کان نيشانا جوانييا چاځييه. و

(طهوق) تۆكە، كوئەمو تشتې گېرۆقرە يى ل دۆر تشتەكې دى
دزقېت، وەكى (خېخالى) يان (خلخالى) كوئەز بازنى زېرپىيە يى
ژن بۆ خەملاندنى دكەنە پىيىن خۆ.

د نىقا ئىكى ژ مالكى دا شاعر دېتۇت: ئەي دلېبرا وەكى
پەرييان جوان و خوشكۆك، توب خېر هاتى، ل سەر چاڭىن من
يىن شىن.. و بەلكى (شالا) كو د ھندەك دانەيان دا وەسا هاتىيە
بىيى ھەرفا (نۈونى) وەكى پەريزادى گازى بۆ هاتبە پىشكىشكرن،
و (مونادا) بت، و مەخسەد پى دلېبرا بت، يەئنى: ئەي پەريزادە،
و ئەي دلېبرا چاڭشىن و شەھلا، توب خېر هاتى ل سەر چاڭىن
من. يان: توب خېر هاتى و ل سەر چاڭىن من يا ھلگرتى و
بلندكرى بى.

پاشى دېتۇت: ئەم لەو پى ھىيائىن و مە ب هاتنا تە زانى؛
چونكى دەنگ و زېرنا خلخالىن تە هاتە مە بەرى كو تو بگەھىيە
نك مە.

ژ دەنگى بازن و زەندا
نەما عەقلى عەقلمەندا
ھندى من گۆت سى و چەندا
تو چىتر بوى ژ ھەفانان

ژ بلى دەنگى خلخالىن تە، دەنگى بازنىن تە ژى گەھىشتە
مە، ئەم بازنىن تە كرىنە زەندىن خۆ، ئەم دەنگى خوشى عەقل
ژ سەرى عەقلمەندان برى، و ئەم شىت و شەيدا ھىلاين، و ھندى

من گۆتی و مهدحین ته و جوانییا ته کرین، سیه جاران یان پتر
تو چیتتر و جوانتر بووی ژ ههمی دوست و ههقالان.

د دانهیا (قهره داغی) دا (هزار چهندان) هاتییه، یه عنی:
هزار جاران تو ژ ههمی ههقالان چیتربووی. و مهخسه دا وی
ب ههقالان ئه دلبهرتن جوانن یتن کو ناڤ و دهنگی وان
ب جوانییه به لاڅبووین، کو ناڅی هندهک ژ وان د مالکا بیت دا
دی ئین.

تو چیتتر بووی ژ لهیلای
شرینتر بووی ژ زولهیخایی
مهم و زین همدو یهکتایی
سیه زولفان کرم تالان

ئهی دلبهرا پهریزاد! تو چیتتر و جوانتری ژ لهیلایا دلبهرا
مهجنونی، و تو شرینتری ژ زولهیخایی ژی ژنا عزیزێ مصری یا
کول یوسفی عاشقبووی، و مهم و زین همدو ژی پیکڤه نایینه
پیزا ته.. و زولفتین ته یتن رهش ب جوانییا خو یا زیده ئهز تالان
کرم.

سیا زولفان تو ناترسی
ژ نهحوالی مه ناپرسی
موبارهک بیت ته ئه کورسی
تو روونی گوڤه عهبدالان

نهری ما تو ژ خودی ناترسی ته ب زولفا خو یا رهش نهز
 تالان کرم؟! و جاره کی تو پسارا حالی مه ناکه ی؟ راسته تو
 ل سهر کورسییا شاهاتییی یا روینشتی، و دهسهلاتا ته ل سهر
 ههمی پهرییا ن ههیه، بهلی پا هیثییا مه ژ ته نهوه دهمی تو
 ل سهر وی کورسییی دروینییه خواری تو مه عهبدالان ژ بیر نهکه،
 و گوهدارییا گلله و گازنده پین مه بکه.

تو روونی گوهد بده بهیتی
 ل پیشی تو وه کی زهیتی
 دسوژیت مهجلسا مهی تی
 وه کی پووشی ل کهندالان

نهگر تول سهر کورسییا دهسهلاتا خو روینشتی، تو
 گوهدارییا فان بهیتان بکه پین نم ب ته و بو ته قهدهینین،
 و بزانه کوئو مهجلسا ل پیشییا ته هه ی، و ژ بهر رونا هییا
 پوییی ته یی گمش همر تشته کی ههبت وه کی وی پووشی
 ل کهندالان ب زهیتی دتیته سوئن. و گوئ: پووشی ل کهندالان!
 چونکی نهو یی بهر ههوا یه و ناگر زووتر قیپرا دجت و ههمیی
 دسوژت.

وه کی قوقنوس بی پهرهوا بم
 دقوم سهد سویند جودا نا بم
 ههزیم نهز قهط تیتر نا بم
 ژ دیدارا خهط و خالان

(قوقنوس) د بنیات دا پەیشه‌کا یۆنانییه، ناڤی طهیره‌کی
 ئەفسانەیییه، دبیتژن: ئەو ل دۆر ناگری دزڤرت و خو دهاڤیتە ناڤ و
 پێ دئیتە سۆتن، پاشی طهیره‌کی دی یی وه‌کی وی ژ خولیا وی
 چی دبت، و ئەو ژ ی وه‌کی یی به‌ری خو دکەت.

شاعر دبیتژت: ئەگەر ئەز وه‌کی طهیری قوقنوسی بێ پەروا بم،
 یەعنی: مोजازەفی بکەم و بێ ترس و خەم خو به‌اڤیتە ناڤ وی
 ناگری تو ب رۆناهییا دیمی خو به‌رده‌یه مه‌جلسا خو، ئەز سەد
 سویندان دخۆم کو ئەز ژ وی مه‌جلسی و وی ناگری ئەدەر و جودا
 نابم، ئەگەر چەند ئەز بێمه سۆتن ژ ی، و ئەز ی خەمگین وکی
 طهیری قوقنوسی ژ سۆتنا ب ناگری تە قەت تیر نابم، ئەگەر ئەز
 بێمه سۆتن ئیککی دی یی وه‌کی من دی ژ خولیا من چی بت، ئەو
 ژ ی دی حەز ژ تە کەت و خو ب ناگری تە سوژت، و ئەز قەت
 ژ دیدار و دیتنا خەت و خالین دیمی تە تیر نابم.

ل دیدارا تە دی زین کەم
 حەتا کەنگی روحی تین کەم
 کەسەر بووم جارەکی بێن کەم
 خودانا تیت و دەستمالان

مه‌عنایا (زین) یان (زین) د ڤی مالکی دا ل به‌ر من
 یا روھن نینه، د دانەیا (قەرەداغی) دا (حەزین کەم) هاتییه، و
 (تیت) رەنگەکی به‌ریسکان بوو ژنان خو پێ دخەملاند، د دانەیا
 (قەرەداغی) دا ل شوینی (چیت) هاتییه، و چیت پەرۆکەکه

ژ پهنپی دئیته دورستګرن ژنان وهکی عهبا ب سهر جلګان دا
ب ګاردئینا، و (دهستمال) دهرسۆکه.

یهعنی: ههتا ګهنگی نهز دئ ل هیقییا دیدارا ته خه مګین
مینم، و رها من تینییا دیتنا ته بت؟ خهم و ګهسرا من نهو بوو
جارهکی نهز خودانا تیت و دهستمالان بیینم و بیئا وئ سهح
بکهم.

خودانا تیت و جهبهت بوو
دیدارا تهم ب قسمهت بوو
خهراجئ نهرضی قیمهت بوو
ب خهطط و خال و نهشکالان

نهو دلبرهرا من ګهسهر کو جارهکی بیینم و بیتن بکهم، خودانا
تیت و نهنییا ګهقهر بوو، ئیجا نهی دلبر نهګهر جارهکی دیدار
و دیتنا ته بو من بیا قسمهت، نهز خهراجئ عهری ههمیی وهک
قیمهت و بهایی وئ دیداری دا دهم، بهرانبر هندئ کو نهز خهط
و خال و شکلی ته بیینم.

ب خهطط و خال و سایی تو
جهان جومله عطایی تو
دکیشم خاکی پای تو
هر وهک زیرئ ب مثقالان

جیهان پیکشه، ب ههمی ملکهتئ وئ قه ب بهر هندئ
دکهفت وهک باج و خهراج بیتهدان وهک بها بو دیتنا خهط و خال

و سیبهره خهمل و گوهارین ته، هندی هند تول بهر دلّی من یا
 ب بهایی، و هر ژ بهر قتی چندی ئهوا ناخا تو پییی خو ددانییه
 سهر و پتی لی ددانی، ئهز وهکی زتری ب میسقالان دکیشم و بها
 دکهم.. چونکی ئهوا ناخ بو برینین دلّی من دهرمانه، و بو چاقین
 من بیناهی و کله!

من نه زترم من نه زیم
 نهبو تیشتم نهبو شیقم
 ب سهد هویان کره کیقم
 خودانا دۆشهک و پالان

هر چهنده تو هتّزایی هندی یی جیهان ههمی وهک بها بو
 دیدارا ته بیتهدان ژی، بهلی پا نه من زتر ههیه و نه زیف کو ئهز
 بدهم، و نه من تیشتم ههیه و نه شیف، مهعنا: ئهز مروّقهکی ژار
 و دهستکورت، و خودانا دۆشهک و بالگههان ئهز ب سهد ناه
 و هویان دهریده و کیفی کرم. مهعنا یا (هویان) ب دورستی من
 نهزانییه، بهلی ئهوا ل نک صوفییان پهنگهکی زکرییه ژ (هو) یا
 عهرهبی هاتییه کو ئیشارهته بو خودی، و (های و هوی) ژی ههیه
 پامانا دهنگی بلند و گرییی ددهت.

خودانی توم سهراسهر کرد
 ب زولفت هدیف سهتر کرد
 دلّی من ئیکرا بهند کرد
 ل عهید و جهون و سهرسالان

ئەڭ مالکە گەلەک یا ڕێک و پێک نینە، و بەلکی مەعنایا
 وێ ئەڤە بت: سەرەسەر تویی خودان بۆ من، تە ب زولفا خۆ یا
 ڕەش هەیفە گەش ڤەشارتییه، و هەیفە ڕەش ئاستیعارەیه بۆ دیمێ
 وێ، و ل عەید و جەژن و سەرسالان تە دلێ من ڤیکرا ب وێ
 زولفا خۆ یا ڕەش کرە بەند و ئێخسیر.

ئەول عەید و ئەمانی من
 عەزیز و نووجوانی من
 دوێ ڤیمەت گرانی من
 کەس و کاری مەوون تالان

ئێکەمین جەژن و تەناهی و خوشی بۆ من تویی، تو عەزیز و
 نووجوانا منی، و دورا ب ڤیمەت و بەاگرانە من تویی، تە
 ب جوانییا خۆ ئەز ب کەس و کار ڤە تالانکرم.

ئەول کار و کەسێ من تویی
 یەڤین فریادەرەسێ من تویی
 کەسێ من و بەسێ من تویی
 ل زێر و مال و پەرتالان

ئێکەمین کەس و کاری من تویی، و بێ گومان تویی
 د هەوارا من دئیی و من ڕزگار دکە، و من ژ ناڤەرا هەمی
 کەس و کار و زێر و مال و پەرتالین دنیایی من تو بەسی،
 و ژ تە پێڤەتر من هەوجەیی ب کەسی دی نینە.

ل زټې و مالی قازانجم
 که شادم صاحبی گهنجم
 ل بازاران گوهر سهنجم
 سهر دویره هتا مالان

نګر مه توهې ټز یی سرفایده و قازانجم و خودان زټې
 و مال، نګر چ دهستی من ژ مالی دنیایی یی قالا ژی بت، و
 ټز یی دلشاد و که یفخوشم و خودان گهنج و خزینه مه، و ټز
 ل بازاران گوهرمان دکیشم و دپیغم، یهعی: ټز یی دهوله مهندم..
 هر چهنده سهرمان من هتا کو ټز دګه مه جه و مالان یا دویره
 ژی.

ل شوینا (که شادم) د بنیات دا (که سادم) هاتییه، بهلی
 ب هزرا من ټو خهله تییا نفیسینییه، و (صاحبی گهنجم) د دانه یا
 قهره داغی دا (صاحبی رهنجم) هاتییه، و ل شوینا (ل بازاران)
 ل نک نامیدی (ل باژیرا) هاتییه.
 و مه سهدا وی ب مالان مالیتن ناخه تییه و سهر مرنه،
 وهکی ژ مالکا بیت دی بو مه دیار بت.

سهر دویره شهې تاري
 ټري عهلیو تو پې ژاري
 بکه تمويه ب یه کجاري
 بهلکی ل مه خوښ بت شالان

ئەو ۋەغەرا ل بەرا تە ھەي -ئەي عەلیۆ!- ۋەغەرەکا دویر و
دریژە، و شەفا تاربیە، و تو مروژەکی ژاری، چانتکی تە یی
قالایە ژ زادی و تە تشتەک نینە د گەل خو ببەي، فیتجا تو
ب ئیکجاری ژ گونەهین خو تۆبە بکە، بەلکی مەحبوبی بلند
ل مە خوڤ بیت و ژ مە رازی بیت.
د دانەیا قەرەداغی دا ھاتییە: (بەلکو پرگار بیی شالان).

شعرا شه‌شقی

دیسان ژ نوو عشقا به‌ری
پوپ نه‌نده‌روونم تاتمه‌شه
زولفا موزه‌یمن عه‌نبه‌ری
ده‌عوا د گمل خالا په‌شه
خالال دیم‌ی دل په‌فا
سه‌د روح و جانم بن فدا
سوتم گه‌لق چوم تی نه‌ما
ته‌رکم کرن عه‌قل و هه‌شه
عه‌قل و هه‌شم بوونه نه‌سیر
دینا کو گه‌گه‌ه تیتته بیر
دیم شوپه‌تی به‌درا مونیر
زولفا ژ وه‌ردی بیتن‌خوه‌شه
وه‌ردان ژ نیف زولفا ده‌رین
شوعلا بنه‌فشقی تی وه‌رین
بالا و قه‌ددا عمر‌عهرین
هژیان ل سر ماری په‌شه

هژيان ل سهر ماري د پښ
 وهردي د سږ وهردي دگش
 سووسن و سونبول هم پنهفش
 هدر جا کو ديتي لي مېشه
 هدر جا کو حدي تيت و دچيت
 نحيائي نه مواتان دبيت
 وه جهان مودام نور ژي دچيت
 ديم شوپه تي شمعاعا گشه
 شمعاعا شهستانان نهوه
 وهردا گولستانان نهوه
 سهر وا د بوستانان نهوه
 شوخا هريري دلگشه
 عجب لطف و جنديه
 نه زمان نهزان و زميه
 ناگه ژ عشقبازان نيه
 مېست و خومار و سهرخو شه
 سهرخو شي جاما شېرېتي
 ديم شوپي شمعاعا ظولمېتي
 حوريات باغي جهنمېتي
 سهرداري چندين مېهوه شه

مدهوش كروهستان صدف ب صدف
نمونهاتمددر مصري ت كدف
وان گزوت: عدليو (لا تخدف)
مه ب مردني قهوي خوهشه

دیسان ژ نوو عشقا بهری

نهف شعره ل سهر وهزنا (رهجدا ههشتهیی) یا هاتییه
څههاندن، و قالبی وی ب څی پهنگییه: (مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ
مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ)، و مه نهو ژ چار دهستنقیسان وهرگرییه:
دانهیا موحه ممدی کوړی مدهیحایی، و یا شیخ نهحمدهی فقهیری
گوندشیخی، و یا سهید ئیبراهیمی بیسکی، و یا مهلا
مصطفایی یووسفی. و مژارا سهرهکی یا شعر ل دور وی
عشقیه یا ژ بهری وهره و د کهفن دا برویه بار و نهصبی
شاعری، و جارهکا دی ناگر د هناف و دهروونی وی دا پهیدا کری،
ههر وهسا شاعر سالوخته تی دلبرهرا خو ژی بو مه څه گپرت، نهوا
ب جوانییا خو یا زیده ناگری نهفینی یی دژوار بهردایه دلی وی.

دیسان ژ نوو عشقا بهری

پوپ نهندهروونهم ناتشه

زولفا موزه ییمن عنبره

دهعوا د گمل خالا رهشه

دیسا ژ نوی و جاره‌کا دی، ژ بهر وی عشقا ژ بهرئ وهره و
 د کهئن دا بۆ مه بوویه بار و نه‌صیب، دل و هناقتین من ژ ناگره‌کی
 ئیننئ یئ دژوار و سوژه‌ک یئ تژییه، ئه‌و ناگرئ هیشتا پتر
 ل من دژوار دبت گاڤا ئه‌ز وان زولفتین دل‌به‌رئ دبیم، یئین کو
 ژ ره‌نگ و بئنا عه‌نبه‌رئ هاتینه خه‌ملاندن. ئه‌و زولفتین هه‌ڤرکی و
 ده‌عوایئ د گهل خال و نیشانا وئ یا ره‌ش دکهن، و هه‌ر ئیک
 دبێژته یا دی: ئه‌ز ژ ته ره‌شتر و بێنخوشرم!

د دانه‌یا (گوندشیخی) دا (به‌رین) و (عه‌نبه‌رین) ل شوینا
 (به‌رئ) و (عه‌نبه‌رئ) هاتییه، و ئه‌و چوین ژ مه‌عنایئ ناگوهرت.
 هه‌ر وه‌سا د دانه‌یا (مه‌مه‌دئ کوپئ مه‌سیحایی) دا (ت گهل)
 ل شوینا (د گهل) هاتییه، و ئاشکه‌رایه کو د له‌هجه‌یا هه‌کارییان
 دا هنده‌ک جاران (ت) جه‌ئ (د) دگرت.

غالا ل دیمئ دل په‌ڤا
 سه‌د روح و جانم بن فدا
 سوتم گهلۆ چوم تی نه‌ما
 ته‌رکم کرن عه‌قل و هه‌شه

نیشانا ره‌ش و بێنخوشر دیمئ دل‌به‌رئ، یا کو زولفا وئ
 یا عه‌نبه‌ری ده‌عوایئ د گهل دکه‌ت -وه‌کی د مالکا بۆری دا هاتی-
 ب جوانییا خۆ یا زیده‌ دلئ مه‌ په‌قاند و ژ سنگئ مه‌ ئیناده‌ر،
 و تشته‌کی حنیتر نینه ئه‌م دلئ خۆ بده‌یینئ؛ چونکی ئه‌گه‌ر سه‌د رح
 و جان ژئ مه‌ هه‌بان ئه‌م دا گۆری که‌ین و ده‌یینئ! و گه‌لی دۆست

و ههڅالان، ژ بهر عشق و نهښنا ځي دلبهري، نهز فهنا بوم و
چو د من نهما، هتا وي دهرهجي عقل و هشتين خو ژي من
ژ دهست دا، و نهز وهكي مروځهكي دين و هار لي هاتم.

د دانديا (گونديځي و بيسكي) دا (دلروبا) ل شوبنا (دل
پهڅا) هاتييه، و هنگي مهنا ب ځي پهنگي لي دښت: نهو
نيشانا ل سهر پويي دلبره دلپهڅين هدي سهر رح و جانين من بو
بينه گوري.

عقل و هشتم بونه نسير
دينا كو گه گه تيته بير
ديم شوبه تي بهدرا مونير
زولفا ژ وهردي پينخواهه

گاڅ بو گاڅي دهمي ديتنا وي ل بير من دښت ه، نهو
عقل و هشتين من ژ من دستين و دكهته نيخسير. مهنا: نه
ب تني نهز ب ديتنا وي دين و سهودا ديم، بهلكي خو دهمي نهز
ديتنا وي ژي جار جار ل بير خو دښم، خو نهگهر نهو ل بهر
چاڅين من نهبت ژي، نهز دين و سهوداسهر لي دښم! نهو دلبره
ديمي وي وهكي هديقا چاردهشهځي يا گهش، و بيتا بسك و زولفا
وي ژ بيتا گولين پينخواش هاتييه وهرگرتن.

د دانديين (گونديځي، و بيسكي، و يووسفي) دا ل شوبنا
(دينا) پهيقا (دنيا) هاتييه، و ب راستي من چو مهنا بو
نهزانيه، و دوير نينه نهو دهستتيقه دان بت.

وهردان ژ نیف زولفا دهرین
 شرعلا بنهفشى تی وهرین
 بالا و قهددا عمرعمرین
 هژیان ل سمر ماری پرهشه

(وهرد) یه‌عنی: گول، ل څیړی ئستیعاره‌یه بو دیمى نه‌وی
 وه‌کی گولۍ جوان و تهر و گه‌ش، و گوټن ل څیړی بو دلبر‌تیه،
 شاعرۍ عاشق دبیژتۍ: تو دیم و رویی خو یی گمش وه‌کی گولان
 ژ ناف زولفتن خو یین عه‌نبه‌ری و بیتا گولان ژئ دئیت دهری‌خه و
 نیشا مه‌ بده، و گه‌شاتییا بنه‌فشى تی بوهرینه، و به‌لکی مه‌خسه‌دا
 وی نه‌و بت په‌نگی موری بنه‌فشى تی بده و ل سمر بدانه، و به‌ژن
 و بالایا راست و زراف، یا وه‌کی دارا عمرعمری کو‌جونه‌کۍ
 کاژانه، ماری پره‌ش پیدا هاته‌ خوار و ل سمر هژیان، و ماری پره‌ش
 ل څیړی ئستیعاره‌یه بو که‌زییۍ.

د دانه‌یا (گوندشیخی) دا: (شورا بنه‌فشى پی وهرین)
 هاتییه، و به‌لکی (شورا بنه‌فشى) ژ په‌نگی پال‌دانا صیفه‌تی بو
 مه‌وصوفی بت، یه‌عنی: بنه‌فشا شور پیدا بینه‌ خوارۍ، و هنگی
 مه‌خسه‌د ب بنه‌فشى دۍ په‌رچم یان نه‌و ریشیک بن یین دلبر
 ل نه‌نییا خو دشدینت، مه‌عنا: په‌رچم یان ریشیکین بنه‌فشى
 ب سمر دیمى خو دا بینه‌ خوارۍ.

هژیان ل سمر ماری د پره‌ش
 وهردی د سور وهردی دگمش

سووسن و سونبول هم بنهفش
هر جا کو دیتی لی مده

ل سهر وی بهژن و بالایا وهکی دارا عمره ری راست و زراف
مارتن رهش، کو کهزینه، ل سهر هژیان، و سووسن و سونبول و
بنهفش ژی هر جاره کا گولا سور و کهشا دیمی دبینن لی دخشیین
و ب سهر دا دئینه خوارئ.

ئهف مالکه ب تنی د دانهیا (گوندشیخی) دا هدی، و نهو د
هر سی ژنده رتن دی دا نههاتییه.

هرجا کو حدی تهت و دچیت
نهیانی نه مواتان دهیت
وه جهان مودام نوور ژئ دچیت
دیم شوبه تی شه معا گشه

(حی) ماره ب زمانی عمره بی، و نهو ل ژیتری ئستیعارهیه
بۆ کهزیی، دبیزت: هر جاره کا کهزییا وی یا وهکی ماری ب سهر
بهژنی دا دئیت و دچیت، مری پی زیندی دهن، و د دانهیا
(گوندشیخی) دا (ئهرواحان) ل شوینا (نهمواتان) هاتییه، یهعنی:
رح پی زیندی دهن، و دیم و پوییتن وی همردهم پۆناهی ژئ دچیت،
و دیمی وی د گمشاتی و زهلالییا خو دا وهکی چرایتی همردهم
گشه.

د دانهیا (مسیحایی و بیسکی) دا: (ديسان) ل شوینا
(هرجا) هاتییه، و مهعنا گهلهک یا جودا نینه.

شهمعا شهستانان ئهوه
 وهردا گولستانان ئهوه
 سهروا د بوستانان ئهوه
 شوخا حهریری دلگهشه

شهمال و چرایێ شهفین تاری ئهوه، و گولا گهشا گولستانان
 ئهوه، و دارا سهرویی یا بهژن زراف و بلند ل ناڤ باغ و بیسانان
 ئهوه، و ئهوه شوخا حهریری یا دلگهش.

ئهڤ مالکه د دانهیا (گوندشیخی) دا ب ئی پهنگی هاتییه:
 شهمعا ژ بوستانان ئهوه سهروا ژ بوستانان ئهوه
 وهردا گولستانان ئهوه مهست و خومار و سهرخهشه
 ناشکهرایه کول ئیری ناسناقی شاعری نههاتییه. و د دانهیا
 (بیسکی) دا دووماهییا مالکێ ب ئی پهنگییه: (شوخ و حهریرا
 دلگهشه) یهعنی: شوخ و شهنگا نازک و ب بها یا وهکی
 ناڤرمیشی ئهوه.. و ب ئی پهنگی (حهریر) نایته ناسناقی
 شاعری.

عهجیب لهطیف و جندییه
 نهزمان نهزان و رۆمییه
 ناگهه ژ عشقبازان نییه
 مهست و خومار و سهرخهشه

دلبره‌کا زنده نازک و جوانه، رۆمیه‌کا نه‌زانه ب نه‌زمانی
 مه! و د دانه‌یا بیسکی دا هاتییه: (نه‌زمان و زاریت رۆمیه)
 یه‌عنی: نه‌و ب نه‌زمان و زاری خو یا رۆمیه، له‌و د گۆتن
 و هیقیین مه‌ عاشقان ناگه‌ت، و یا بی ناگه‌ه ژ حالی مه،
 و نه‌و ده‌می نه‌و ب ریقه‌ دچت نه‌و وه‌سا خو ده‌ژنت دی بیژی نه‌و
 مه‌سته‌کا سه‌خۆشه.

نه‌ف مالکه د دانه‌یا (گوندشیخی) دا نه‌هاتییه.

سهرخو‌ه‌شی جاما شه‌ره‌تی
 دیم شو‌به‌ی شه‌مه‌ا ظولمه‌تی
 خو‌ریا ت باغی جه‌ننه‌تی
 سه‌رداری چه‌ندین مه‌هوه‌شه

نه‌و دلبر مه‌ست و سه‌رخۆشا جاما شه‌ره‌تییه، له‌و د چوونا
 خو دا نه‌و وه‌سا ده‌ژییت، و دیمی وی وه‌کی وی چرایه یی تاریی
 شه‌ره‌قینت، نه‌و خو‌رییه د نا‌ث باغی به‌حه‌شتی دا، و سه‌ردارا
 چه‌ندین) خوش‌تییه‌انه یین دیمی وان وه‌کی مه‌هی دگه‌ش و رو‌هن.

مه‌هوه‌ش کو‌وه‌ستان صف ب صف
 نه‌و هاته‌ده‌ر مصری ت کف
 وان گۆت: عه‌لیه‌و (لا تمخف)

مه‌ ب مردنی قه‌وی خوه‌شه

ده‌می خوش‌تییین وه‌کی مه‌هی دگه‌ش هاتینه به‌زما نه‌قینتی و
 نه‌و هه‌می پیکه‌ه ریز ریز را‌وه‌ستیاین، دلبره‌ا مه‌ سه‌ردارا هه‌می

مههوهشان د ناڅ وان دا هاته‌دهر، و شیرئ وئ یئ مصری
 د دهستی دا بوو، هر وهکی نارمانجا وئ نهو بوو مه پئ بکوژت.
 و بهلکی شیرئ مصری ل څیرئ ئستیعاره بت بو ئاورتن چاقان
 یئ دژوار و کوژهک، و ده‌مئ نهو ب څی تهرزی ده‌رکه‌فتی، وان
 مههوهشان گوته من: عه‌لییو! تو خو دریت وئ نه‌ترسینه، بلا نهو
 دریت خو بدانته ته؛ چونکی مه -توخم عاشقان- گه‌لهک پئ
 خوشه کو ب دریت چاځین خوشتځییان بمرین، و د ریکا وان دا و
 ب ده‌ستین وان شهید بیین. نیقا دویئ ژ څی مالکئ د هندهک
 دانه‌یان دا ب څی په‌نگیه:

گوته‌ی حوسه‌ینی لا ته‌خه‌ف مه‌قتولییا ته ب څی خوه‌شه

یه‌عنی: گاځا دل‌به‌رئ دیتی نه‌م ژ دریت وئ ترسیاین، وئ
 گوته مه: نه‌ی (حوسه‌ینی) تو نه‌ترسه؛ چونکی کوشتنا ته ب څی
 دریا کو ب شیرئ مه دبت تشته‌کئ خوشه بو ته. و بهلکی
 مه‌خسه‌د ب په‌یقا (خوش) ل څیرئ ژیان بت، یه‌عنی: کوشتنا ته
 ده‌مئ ب دریت مه دبت، نهو بو ته ژیان ب دورستییه نه کو
 مرنه.

و ژ څی ریوایه‌تئ دئته وه‌رگرتن کو شیخ عه‌لییئ حه‌ریری
 ژ مال‌باه‌کا سه‌ییدان بوو یئین کو نه‌سه‌با خو بو ئیمامئ حوسه‌ین
 -خودئ ژئ رازی بت- دژځینن، له‌و وی ناسناځئ حوسه‌ینی بو خو
 دانا‌یه.

شعرا هفتی

خهلقو ورن بیهنن
 چ حوسنده که ل که مالیه
 حهیران ژ دل بیهنن
 ل صونعا ذولجه لاله
 صونعا خودی وه دایی
 صفحه ژ نووری داینایی
 عهنبدر ل سدر کتشیایی
 نه پرو و خهط و خاله
 خالیت شوپی عهنبدری
 دیم هدر وه کی قه مدری
 نه ز تیر ناہم ژ نغظدری
 من قهط ناچیت ژ خیاله
 من قهط ناچیت ژ بیرہ
 زولفیت شوہت حمریرہ
 ل سدر بہدرا مونیرہ
 داگرتیوون هلالیه

نه پرو هاللا عیدئ
 نه بلهق شوپی ناهیدئ
 دیم هر وهکی خورشیدئ
 جدبهدت مهال که ماله
 جدبهدت مهال تفاقه
 پرو سۆرگولا ب خوناقه
 ره یحان هاتنه هنداقه
 نسرينان دا ئی پاله
 نسرينان جۆقت بهسته
 من نپرایئ ب هدهسته
 عهقلئ من چوو ژ دهسته
 حهیران کرم دهر حاله
 حهیران هووم نهزل دینئ
 سوتم دهرئ ئههینئ
 ژ خو ناکهه هیئیا ژینئ
 ل من کیمبون مهه و ساله
 موصحفا خطط و خالان
 مهتنئ ژ لام و دالان
 ژ بهر زهمهت نهشکالان
 کس ناکهتن مطالبه

ژ چاغان من خوون ت باری
 ژ دهست تهللقت خوماری
 وهکی نافتت ت جاری
 بی وهقت و بی مهجاله
 وهصفیت ت نازهنینان
 مهدهیت ت سورشرینان
 وهکی دوپر و یاسمینان
 ت بیژم ندرز عماله
 گهردهن شیشا نهباتی
 لیف شمریه تا حدیاتی
 ندرز پی ت بینم نهجاتی
 ژ دهردی پور مدلاله
 لیفت شوی نهباتی
 ندرز نادم ب حدیاتی
 ژ حوسنا بوت و لاتی
 ب من جاه و جدلاله
 حوسنا ته یا حبیبه
 دلن من ژنی غدریبه
 یدللاه تو بکدی نهصیبه
 دهست بدهتن وصاله

حوسنا ته يا دلخواه
 ت بهر لبستی سپاهه
 ب من كعبه توللاهه
 طهواف بكم هر ساله
 باغی كوهر بوهار لی
 سونبول و لاله زار لی
 چهند كولیلکیت ب خال لی
 بولبولی ناله ناله
 دیمی خالیت د هوور لی
 نه نیا زولفیت شوتوور لی
 رونه قا كوھی طوور لی
 محبوبیه بی میثاله
 محبوبیه بی همتایه
 قامت سلهوا بالایه
 کیسؤ شدا یه لدایه
 گدردهن ب غؤ شه ماله
 گدردهن شه معا کافووری
 پمده ل سر ژ نووری
 رونه قی دا ث طووری
 تهجه للا کر جه ماله

تهجه للا کړو جارک
 حوسنا خو یا مویارک
 (أحسن الله تبارک)
 چ شه مسه بی زه واله
 زولفتت شهله وندان
 بسکیت محبوب و رندان
 تیخستمه قهید و بندان
 بهردانه شه مه حاله
 چاییت شوخ و شهنگان
 غمه مزیت دل فرهنگان
 دل دا ث بهر غمه دنگان
 خوون شه خوارن ده لاله
 مه حبویا دلنموازان
 بلند سهر فرازان
 عالم قرقرب نازان
 قهت نابیت و بهاله
 ژ مصری بینن خراجی
 ژ هندي بکمن تاراجی
 ژ رومي بستین باجی
 ژ بو خه ملا یا ده لاله

ژ هندی بینن تالانی
 بکرن کلی سویحانی
 ژ بو چهفت شه سولطانی
 ده ما تیتن سدرساله
 چند پیژی علیی صادق
 ژ نسرار و ده قاتق
 نهان و صفت لائق
 ژ حوسنا یا ده لاله

خەلقو وەرن بېينن

ئەف شەرە ل سەر وەزنا (رەجەزا مەخبوون و مەقطووع) يا
هاتىيە قەھاندن، و قالبى وى ب قى رەنگىيە: (مُسْتَفْعِلُنْ فَعُولُنْ
مُسْتَفْعِلُنْ فَعُولُنْ).

ئەف شەرە د چار ژىدەرەن دەستقىس دا ب بەر چاڭىن مە
كەفتىيە، دەستقىسا كەڭتر ئەوە يا ب دەستى موحەممەدى كورئ
مەسحايى هاتىيە نقيسين، و وى ئەف شەرە بو صادقى پالدايە،
بىتى ناشكەرا بىكەت كانى صادق كىيە، بەلى د كەشكۆل و
دەستقىسا ديوانا مەلایى جزیری دا -كو ژىدەرەن مە يى دويىيە
يى قى شەرە- ئەف شەرە د گەل دو شەرەن دى ژى يىن صادقى
ب فارسى ھەنە نقيسەرى ل بەراھىيا شەرەكى نقيسىيە: (هذا من
كتاب ديوان صادق عمادی) و ژ قى گوتنى دئىتە زانين كو
شاعرەكى نامىدى ھەبوو ناڭ يان ناسناڭى خو يى شەرى كرىو
صادق^(۱).

(۱) د كىتيا خو (باغى نىرەم) دا، بپ ۶۶، مە بەھسى قى شاعرى كرىيە.

ژېده رې سيبې ده ستښېسه کا کهښه کومه کا شعرېن کرمانجې
تېدا هڼه، و ټيک ژ وان نهڅ شعره بهلې نفېسهرې ل پېشېيې
نفېسيه: (عېلې حهرېرې فرمايد)، هر وهسا نهڅ شعره
د ده ستښېسا (مجمع القصائد) يا سهيدا مهلا زينه لعابدينې
نامه دې ژې دا هاتيه، و وې نهو بو حهرېرې پالدايه.

ژ ځې چندنې دټېته زانېن کو نهڅ شعره بو عېليې حهرېرې
و صادقې نامېدې همدويان دټېته پالدان، هر چنده ئحتمالا
سېيې ژې هڼه نهو ژې نهځيه کو حهرېرې و صادق همدو ټيک
کس بن، و (صادق) ناسناځې حهرېرې يې شعرې بت؛ چونکې
دووماهيا شعرې د دانه يه کي دا ب ځې په نگيه:

چند بېره عېليې صادق
ژ ئسرار و ده قائق
ئهځان وه صفيت ت لائق
ژ حوسنا يا ده لاله

بهلې ب راستې ځې مسهلې -وهکې مه ل پېشيا ځې کتېبې
ژې گوټې- هېشتا دويځوون و ځه کولېن پې دټيت.

ل ځيرې ئم دې ځې شعرې ژې ب شرح ځه ل بهر ده ستي
خوانده ځان دانېن بېي کو پالدا وې بو عېليې حهرېرې مسوگمر
بکھين، هتا روژهک دټيت و نهڅ مسهله پتر ل بهر مه زه لال
دبت.

مژارا سهره‌کی یا څی شعرئ ل دۆر سالوځدانا جوانییا
 دلبره‌ریه ب تایه‌تی دیمئ وئ، ههر وه‌سا شاعر به‌حسئ حالئ خو
 بو مه دکه‌ت یئ کو ئهو ژ بهر عشقئ که‌فتییئ، و ده‌مئ مروڤ
 څی شعرئ دخوینت، هست پی دکه‌ت کو شیوه‌یی څی شعرئ
 که‌له‌ک ب سهر شعرئ دی یئن هریری څه دچت.

ل ده‌سپیکئ شاعر داخوازئ ژ خه‌لکی هه‌میئ دکه‌ت کو ئهو
 بئین و به‌ری خو بده‌نه څی تشتی جوانییه‌کا تمام هه‌ی، بیئ کو
 ب ناشکه‌رایئ بیژت کانئ ئهو تشت چیه، ههر وه‌کی وی دځیت
 زانینا وی بو وان بکه‌ته (موواجه‌ئه)، دیژت:

خه‌لق وهرن بیــــــنن
 چ حوسنه‌که ل که‌ماله
 حه‌یران ژ دل به‌میــــــنن
 ل صونعا ذولجه‌لاله

که‌لی مروڤان، وهرن څی عه‌جیبیی بیین، دا بزنان کانئ چ
 حوسنه‌کا تمام و کامله، و دا هوین ب دورستی و ژ دل حه‌یران و
 حیه‌تی بمینن ژ بهر څی چټکریی خودایئ خودان مه‌زنی.

صونعا خودئ وه‌دایی
 صه‌فه ژ نوورئ داینایی
 عه‌نبر ل سهر کټشایی
 نه‌هرو و خه‌ط و خاله

نهټ چټکړيږي خودان حوسن و جهمالا کامل چييه؟ دټيژت:
 نهو حوسنا هوين دئ ژي حهيران مينن، ژ چټکړنا خودټيه، و خودئ
 نهو ودهسا دايه کو پهرهک بت ژ روڼاهيږي، مهعنا: نهو وهکی
 پهرهکي سپييه دئ بيژي روڼاهي يا ل سهر هاتييه دانان، يان
 عنهبر يا ل سهر هاتييه کيشان، لهو هنده يي زهلال و بينخوشه،
 نهټ صفحه بروی و خهت و خال ل سهر ددانايينه.. مهعنا: نهو
 تشي شاعر داخوژي ژ خهلکي دکهت کو بيتن و بهري خو بدهني
 ديمي بي وټنه يي دلبرټيه.

خاليت شوې عنبهري
 ديم هر وهکی قههري
 نهز تير نابم ژ نهظهري
 من قهط ناچيت ژ خياله

نهو نيشانين ل سهر ديمي دلبري هدين يين وهکی عنبهري
 بينخوش، و نهو ديمي وهکی هديقي پوهن و زهلال، چو جارن نهز
 ژ بهريخودانا وان تير نابم، و قهت نهو ژ سهر هزر و خيالا من
 ناچن.

من قهط ناچيت ژ بيره
 زولفيت شوېهت هريره
 ل سهر بهدرا مونيره
 داگر تيوون هلاله

بسکټين دلبرئ يټن وهکي هرير و نارميشي قهت ژ بيرا من
 ناچن، نهو بسکټين ب سمر وي دټمي دا هاتين يټ وهکي هيښا
 چاردهشهځي، و تن ټاليارين و کښانهکي وهکي هيښا ټيکشهځي
 ل دور چټکري.

نهبروو هاللا عيډي
 نهبلهق شوربي ناهيډي
 دټم هر وهکي خورشيدئ
 جهبهت مها ل کهماله

برويټن وي وهکي وي هيځينه يا ل شهڅا چوڅنا رهمهزانئ
 ديار دکهت، کو وهسا يا زراڅه زوي ب زوي نائيته ديتن، و نهو
 چاڅين بهلهک يټن وهکي کهوکها زوهرهيني (ستيرا سپيډي) يا
 گهش، و دټمي وهکي پوژي هيښا همي گاڅان گهش و گروڅي،
 و نهنييا وي نهو هيځه يا هردهم ل کاملاني.

جهبهت مها تهڅاڅه
 پرو سوزگولا ب خوناڅه
 رهبحان هاتنه هنداه
 نهسرينان دا ځي پاله

نهنييا وي هيښا چاردهشهځي يا تمامه، و پويي وي
 سوزگولهکا خوناڅگرتييه، و پهرچهما وي يا وهکي داڅا رهشه رحاني
 نازک و بټنخوش يا هاتييه هنداهي وي دټمي، و نهسرينان (کو
 گولهکا سپييه) پالي خو يټ دايه وان رحانان. و بهلکي مهخسه د

ب نەسرینان تۆقە و تیت و بەرسک بن یین دلبرئ پرچا خو پی
گرتدای.

نەسرینان جۆقەت بەستە
من نپرایئ ب ھەوەستە
عەقلئ من چوو ژ دەستە
حەیران کرم دەر حالە

گول نەسرینان جۆق و کۆما خو یا ل سەر ئی دیمی گرتدایی،
و دەمئ من ب عشق و ھەوەسەکا زێدە بەرئ خو دایی، من عەقل
و سەودایی خو ژ دەست دا، و ئەز دین و شەیدا بووم، و دەر حال
وئ ئەز حەیران و مەندەھوش کرم.

حەیران بووم ئەز ل دینی
سۆتم دەرئ ئەقینئ
ژ خو ناکەم ھێشا ژینی
ل من کێمبون مەھ و سالە

ژ بەر دیتنا وئ ئەز حەیران و مەندەھوش بووم، و ژ بەر
دەردئ ئەقینا وئ ئەز سۆتم، و چو د من نەما، بەلئ د سەر ھندی
ژی پا کو ژ بەر کول و کۆفانین عشقا وئ عەمرئ من چوو و مەھ
و سال ل من کێمبون، بەلئ ژ خو بئ ھیشی نابم، و من ئومیدا
گەشتن و ویصالا وئ ھەر دئ ھەبت.

موصحفە خەطط و خالان
مەتئ ژ لام و دالان

ژ بهر زه‌حمەت ئەشکالان کەس ناکەتن مطالبە

(موصحف) ئەو پەڕێن سپینە یێن نقیسین ل سەر دئیتە قەیدکرن، و ئەو ل ڤێرێ ئستیعارەیه بۆ دیمی، و (لام) ئەو حەرفە یا د پێنقیسا عەرەبی دا بنێ وێ وەکی گۆپالی خوار، و ئەو ل ڤێرێ ئستیعارەیه بۆ بسکی، و (دال) ژێ حەرفەکا خوارە، بەلێ ئەو د نیقی را یا شکەستییه، و ئەو ل ڤێرێ ئستیعارەیه بۆ پەرچەمی دەمی با لێ ددەت د شکلی خۆ دا وەکی حەرفا دالی لێ دئیت، و ئاشکەرایە کو (د) و (ل) پێکڤە دبنە دل!

شاعر دپێژت: ئەو موصحفە خەط و خال ل سەر هاتینە ئەخشاندن، و ئەو مەنتی لام و دال تیدا هاتینە نقیسین، ژ بهر وی شکلی عەنتیکە و ب زه‌حمەت یێ ئەو پێ هاتییه قەیدکرن، چو کەس نەشین ب دورستی بخوینن و ب تمامی تی بگەهن. مەعنا: ئەو جەمالا دیمی دلەری پێ هاتییه چێکرن، هند یا مەزن و عەجیبە کەس نەشیت ب دورستی فام بکەت!

ژ چاڤان من خوون ت باری
ژ دەست ئەبلەقیت خوماری
وەکی ئاقیت ت جاری
بێ وەقت و بێ مەجالە

ژ بهر وان چاڤێن بەلەک و مەست و خاف خوین وەکی جو
و جۆبارێن بۆش ژ چاڤێن من دبارت و دچت، و هاتنا وێ ئاقە

خوینى ژى يا بى وهقت و مهجاله، مهعنا: ژ بهر دويراتيا من
ژ چاځين يارى يټن بهلهک، يان ژ بهر ديتنا من بو وان چاځان
همى گاځ و سدهتان روڼدک ژ چاځين من دبارن.

وهصفيت ت نازهنينان
مهدهيت ت سورشرينان
وهکى دوپر و ياسمينان
ت بټرم نهز عماله

(نازهين) دلبرين جوان و نازکن، و (سورشرين) نهو جوانين
خودان جازيبهتن يټن ب شرينيا خو مروځى ب نک خو څه
دکيشن، شاعر دبټرت: کار و کمسپى من نهوه نهز ههردهم
سالوځهتټن نازهنينان، و مهدهيت سورشرينان، وهکى دوپر و
ناسمينان دبټرم و څهدهينم.

د کهشکولا ديوانا جزيرى دا (وهکى دهور و ياسينان) ل شوينا
(وهکى دوپر و ياسمينان) هاتيه، و دهور و ياسين نهو قورئانه يا
ل سهر وان کهسان دټټه خواندن نهوين دکهځنه بهر مرنى، يهعنى:
د بهر مرنى را نهز مهدهيت وان دخوینم و دبټرم.

و نهو چ وهصف و مهدهن يټن نهو دبټرت؟ شاعر دبټرت:

گهردهن شيشا نهباتى
لټف شهرهتا حهياتى
نهز پى ت بينم نهجاتى
ژ دهردي پور مهلاله

گه‌رده‌نا وئ یا سپی و زه‌لال ئەو شیش‌هیه یا تژی شه‌کر،
و لیقین وئ ئەو شه‌رەت ژێ دبارت یا وه‌کی ئاڤا حەیاتێ مروڤ
پێ دمیسته زیتندی، و ئەو شه‌رەت ئەوه یا ئەز پێ ژ دەر‌دین
نه‌خۆش و تژی زه‌حه‌مت پر‌زگار دهم، و بۆ من دبه‌ ده‌رمان.

لێقیت شو‌ه‌هی نه‌باتی
ئەز ناده‌م ب حەیاتێ
ژ حوسنا ب‌وت و لاتێ
ب من جا‌ه و جه‌لاله‌

ئەو لیقین وه‌کی شه‌کرێ شرین، ئەز ناده‌مه ب ژیانێ
هە‌میێ، یان: ئەو ئاڤا شرینا ژ لیقین وئ دبارت ئەز ناده‌مه
ب ئاڤا حەیاتێ، و ژ به‌ر حوسن و جه‌مالا وئ دل‌به‌را د ده‌سه‌لاتا
خۆ دا ل سه‌ر عاشقی وه‌کی سه‌نه‌می ب‌وت و لاتێ ل سه‌ر
پەرست‌قانی‌ن وان، ئەو ب من و بۆ من مه‌زنی و مه‌نصبێن بلنده.
مه‌عنا: ئەگەر ئەو بگه‌هته من، من چو مه‌زنی و مه‌نصبێن بلند
نه‌قین.

حوسنا ته‌ یا حەبیبه‌
دلێ من ژێ غەریبه‌
یه‌للاه تو بکه‌ی نه‌صبیه‌
ده‌ست بده‌تن وصاله‌

ئەو دل‌به‌را خۆشت‌قی، هه‌رده‌م دلێ من خه‌ریبێ حوسن
و جه‌مالا ته‌یه، و بی‌رییا ته‌ دکه‌ت، قتیجا یا خودێ تو وئ بکه‌

نه‌صییئ من، و تو بکه ئو ره‌حمی ب مه بیته و دلی وئ د دهر
حه‌قی مه دا نه‌رم ببت، و ده‌ست بده‌ت ویصالا مه و مه
ژ گه‌هستن و دیدارا خر بیتار نه‌کته.

حوسنا ته یا دلخواه
ت بهر لبسی سیاهه
ب من که‌عه‌توللاهه
طه‌واف بکم ههر ساله

ئه‌ی خوشته‌ی، جوانییا ته یا دلخوازه، و گه‌لی هه‌قالان،
دل‌به‌ری کرسه‌کی ره‌ش ل بهر خو کرییه، له‌وا ئو ل بهر من
د ره‌نگ و هه‌یه‌تا خو دا وه‌کی که‌عبا خودییه، نه‌ز دخوازم ههر
سال طه‌واف بکم و ل دۆر بزقریم!

باغی کوه‌ر به‌هار لی
سونبول و لاله‌زار لی
چهند کولیلکیت ب خال لی
بولبولی ناله‌ناله

ئه‌فه ژ ی ههر سال‌وخ‌دانا دیم‌ی دل‌به‌رییه، دبیرت: ئو باغی
گه‌ش و خه‌ملینی هه‌رده‌م لی به‌هار، و تژی سونبول و بیتانۆک،
و چهند کولیلکیت ب خال و نیشان لی هه‌ین، بلبلی عاشق و
شه‌یدا ژ بهر وی باغی هه‌می گا‌غان ناله‌.
بلبل ئسته‌یاره‌یه بو عاشقی شه‌یدا.

دیمی خالیت د هوور لی
 نه نیا زولفت شوتوور لی
 رهونهقا کوژی طور لی
 محبوبه بی مثال

(شوتوور) یان (شوتور) ب فارسی حیشره، و ژ بهر مهنیا
 فی حیوانی و پشتا وی یا خوار هندهک جاران نمو وهک کینایت
 بو تشتی مهن و خوار دئیته گوتن. دبیرت: نمو دیمی خال
 و نیشانین رهش و هویر لی هین، و نمو نه نیا بسکین خوار
 کهفتینه سر، و رهونهقا وی زهلال و پیروز وهکی یا چیا
 طووری، نمو محبوبهکا بی هفتا و بی وینهیه.

محبوبه بی همتایه
 قامت سلهوا بالایه
 گیسو شفا یلدایه
 گمردن ب خو شهماله

نمو محبوبهکا بی هفتایه، و کس وهکی وی نینه، بهرنا
 وی وهکی دارا سرۆیی راست و زراف و بلند، و پرچا وی رهش
 و تاری وهکی شفا یلدا، کو دریزترین شهقه د سالی دا، گمردنه
 وی ب خو شهماله پوناهییی ددهت. و کرنا بهحسی شهمالی
 د گمل شفی جوانیا خو یا تایهت هیه.

گمردن شه معا کافووری
 پمردن ل سر ژ نووری

رهونه قی دا ټـ طووری تجـه لـا کـر جـه مـالـه

ګـه رـدـه نـا وئ د سپـاتـی و زه لـالـیـا خـو دا دئ بـیـژـی چـرا یـه کـه
ژ کـافـو وړئ هـا تـیـیه چـټـکـرن، و پـه رـدـه یـه کـ (یان شـیـشـه یـه کـ)
ژ پـو نـا هـیـیـی ب سـمـر دا ئـیـنـایـه خـواری، قـیـجـا رـه و نـه ق و پـو نـا هـیـیـا وئ
دایـه وئ طـو وړی یـی حـوسـن و جـه مـال لئ خـو یـا بـو وئ.
(طـو وړ) ل قـیـرئ ئـسـتـیـعـا رـیـه بـو دـیـمـی، یـان: سـنـگـی، کـو
ګـه رـدـه نـ ره و نـه قـی دـدـه تـی.

تجـه لـا کـر وـو جـا رـه کـ حـوسـنـا خـو یـا مـو یـا رـه کـ (أحسن الله تبارک)

چ شـه مـسـه بـی زه وـالـه

مـه جـبـو وئ ب حـوسـنـا خـو یـا پـیـر و ز و مـو یـا رـه کـ تـجـه لـا ل سـمـر
وئ طـو وړی کـر و و، یـه عـنـی: مـه جـبـو وئ حـقـیـقـی کـو خـو دـیـیه، کـانـی
چـا و ل سـمـر چـیـایـی طـو وړی تـجـه لـلـی بـو مـو سـایـی کـر و و، و هـسـا وئ
تـجـه لـلـی بـو مـه ژئ ل سـمـر قـی دـیـمـی کـر لـه و ئـه و هـنـد د چـا قـیـن مـه
دا یـی ګـمـشـه، و پـاکـی و پـیـر و زـی بـو خـو دـی بـت، ئـه ټ دـیـمـه چـه نـد
پـو زـه کـا ګـمـشـه یـا چـو جـا رـان نـه کـه ټ و بـه ر ب ئـا قـا بـو وئ قـه
نـه چـټ!

زولـفـیـت شـه مـه لـمـه نـدـان بـسـکـیـت مـه جـبـو و و رـه نـدـان

ئىخسىتمە قەيد و بەندەن بەردانە قىلىش مەھالە

(لەۋەند) ئەۋە خوشتقىيە يى ب جوانى و نازكىيا خۆ مەۋقى
دئازىنت، و (شەھلەۋەند) شاھى وانە.

شاعر دېتت: زولفىن خوشتقىيە شەھلەۋەند، و بسكىن
دلبەرىن نازك ئەز ئىخسىتمە قەيد و بەندىن خۆ، و ئىخسىركرم، و
جارەكا دى بەردانا مەن ژ وان قەيد و زنجىران تىشتەكى مۇستەھىلە
و چو جاران چى نابت.

چاقىت شوخ و شەنگان غەمزىت دل فرەنگان دل دا ئ بەر غەدەنگان خەۋەن قەۋارن ھەلالە

چاقىن دلبەرىن شوخ و شەنگ، و غەمز و ئىشارەتتىن وان دل
فرەنگان، يەنى: ئەۋىن ۋەكى فرەنگان دلرەق، دلنى مەن دا بەر
تيرىن ئاورىن خۆ، ھەر ۋەكى ل نك وان كارەكى ھەلالە كو ئەۋ
خوينا مەن بېرىن، يان ھەتا فرەكەن ژى!

مەھبۇبا دلنەۋازان بەندە سەۋرەۋازان عالم قىركىر ب نازان قەت ناپېتىت ۋەبالە

ئەو خۆشتۇقيا دلى نەرم و كەيفخۆش دكەت، يا سەرفەراز
 و بەژن بلند، عالم ھەمى ب نازتەن خۆ قىرەر و كەس ژى نەھىلا،
 د گەل ھندى ژى ئەو قەت ناپىژت: ئەقە كارەكى گونەھە ئەز
 دكەم!

ژ مصرى بىنن خەراجى
 ژ ھندى بىنن تاراجى
 ژ رۆمى بىنن باجى
 ژ بۆ خەملا يا دەلالە

ھوين گەلى گوھداران، بۆ خەملا و خىزا دلەرا مە يا دەلال،
 ئەوا د حوكم و دەسپەلاتا خۆ دا ۋەكى سولطانان، خەراجى
 ژ مصرى بىنن، و تالانى ژ ھندى بىنن، و باجى ژ رۆمى
 بىنن.

و چونكى ل سەردەمى شاعرى مصر ئىك ژ ۋەلاتىن
 موسلمانان بوو ۋى گۆت: خەراجى بىنن، و ھند ب تامامى د گەل
 دەولەتائىسلامى نەبوو ۋى گۆت: تالانى ژ ۋىرى بىنن، و رۆم
 (ئوروپا) دوژمن بوون گۆت: باجى ژ ۋىرى بىنن.

ژ ھندى بىنن تالانى
 بىنن كلى سوبحانى
 ژ بۆ چەھقەت شەھ سولطانى
 دەما تىتن سەرسالە

هوین تالانئ ژ هندی بینن، و کلی سویحانی بو چاقین شهه
و سولطانا مه چئ بکرن؛ دا نهو وی د چاقین خو بوهرنت دهمن
جهژن و سهرسال دئیت.

چهند بیژری عهلیی صادق
ژ ئهسرار و دهقائ
ئهفان وهصفیت لائق
ژ حوسنا یا دهلاله

هندی عهلیی راستگۆ ژ سرر و نهینییین هویر بیژت و
خهبر بدهت، و بهحسّ حوسنا دلبره دهلال بکعت و وهصفین
لائقین وی بیژت.. نهو ژ راستییی دهراکهفت، چونکی نهو یئ
صادقه، و دلبر یا لائقه!

و وهکی مه ل دهسپیکئی گۆتی، چونکی نهف شعره د هندهک
دانهیان دا بو (صادقی) دئیته پالدان، نه کو عهلیی حهریری،
د وان دانهیان دا دووماهی ب فی رهنگیه:

دی چهند بیژری صادق
ژ ئهسرار و دهقائ
ئهفان وهصفیت لائق
ژ حوسنا یا دهلاله

شعرا ۷۷ شتی

پوو بمر دهری جهمبار بکمن
دو نیا بهطالست ئدی عدلی
تدرکا دنی یدکجار بکمن
ئاخر زه والست ئدی عدلی
وهفته بچن زهوق و صدفا
پیدا ببن جهور و جدفا
تدحقیق بزانه بی وهفا
خمون و خدیالست ئدی عدلی
خالق ب خوه گوت ئدف سوخن
کو ئافرین ئنسان و جن
(لا تعبدوا إلا) ئهمن
قمولئ جهلالست ئدی عدلی
قمولئ جهلال تو طهرج مهکه
دو نیا حدرام موياح مهکه
ئمو قهجهیه نیکاح مهکه
زانی چ حالست ئدی عدلی

زانی چ حالست نەو صلەیت
 ئیرۆ هەدیە ضووحی دچیت
 زوو دە طەلاق صاتیکیە تەیت
 وەقتە مەجالەست ئەوێ عەلی
 نەو پیرەژن صەد قەحبەییە
 قانونا وێ دائەم وەییە
 نەو دوژمنایە مەترەیی خوەییە
 نەو بووکە کالەست ئەوێ عەلی
 نەو بووکە پیرە حیلەباز
 جادۆ و مەککار حیلەساز
 بووکە ل وێ چیتەر بەخراز
 صاحب جەمالەست ئەوێ عەلی
 یا عەلی بەس کە گۆتەن
 جارەکی ژ بێرکە مۆردەن
 کۆچەند شیرینە ئەف دنی
 ناخر بەطالەست ئەوێ عەلی

پوو بهر دهری جه بیار بکن

نهف شعره ل سمر وه زنا (ره جهزا ههشتهیی) یا هاتییه
قههاندن، و قالبی وی ب قی پهنگییه: (مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ
مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ)، و نمو د دهستنیسا شیخ نهحمدهی فقهیری
گوندشیخی ب تنی دا هاتییه.

مزارا قی شعری وهکی ناشکمرال دۆر شیرهتی زوهدییه، کو
مرۆف دلی خو نمبهته دنیای؛ چونکی دووماهییا وی همر فهنایه،
و مانا تیدا تشتهکی بهطال و بی بناخهیه، و شاعر گۆتنی
ناراستهی خو ب خو دکمت، و د دووماهییا همر مالکهکی دا
دبیترت: (نهی عهلی) و مهخسدا وی پی خواندهقان و گوهداری
شعریه زی.

پوو بهر دهری جه بیار بکن
دونیاههطالمست نهی عهلی
تهرکا دنه یهکجار بکن
ئاخر زهوالهست نهی عهلی

ژ بهر کو د څی مالکۍ دا ب تایبه تی، و څی شعری
 ب گشتی شاعر گوتنی د گمل خو دکهت، نهز دوبر نابینم په یفا
 (بکهن) د بنیات دا (بکه) بت، بهلی چونکی د بنیات دا نهو
 ب څی په نگی هاتیبه، لهو مه ژي نهو وهسا دانایه، شاعر دبیزته
 خو، یان دبیزته گوهدار و خوانده قانین شعرا خو ب گشتی: هوین
 ههمی پیکفه بهری پویی خو بدنه بهر دهري خودایي جهبار
 و کوه ککار، یی کو چو کار ل بهر وی ناسی نهبن، و تو نهی
 علی- باش بزانه کو نهف دنیایه یا بهطاله؛ چونکی نهو یا
 فانییه، څیجا مادهم وهسا هوین دنیایي ب ئیکجاری بهیلن، و
 پشت بدنی، نهو دنیا یا دووماهییا وی هدر دی ل سهر پویچبونن
 و زهوالی پراوه ست. نهگر هموه عهقله کی دورست ههبت هوین دی
 پشت دهنه واری زهوالی کو دنیایه، و بهری هموه دی مینته
 ل ملکي هدر و هدر دمینت کو ناخره ته.

وهفته بچن زهوق و صفا

پهیدا ببن جهور و جفا

تحقیق بزانه بی وهفا

خمون و خه یالمست نهی علی

ژییی هموه، وهکی یی دنیایي ب خو ژي، پتر یی چووی،
 و کیتم ژي مایه، و نیزیکه نهو زهوق و خوشی و رحه تیا هوین
 د څی دنیایي دا بینن خلاص ببن و بچن، و نه خوشی و زور و
 زهحه تا مرنن و قهبری و ناخره تی بیت، څیجا پیثقییه هوین کاری

خو بۆ قىي چەندى بکەن، و تو -ئەي عەلى- ب پشتراستى بزانە کو
 ئەف دىيائە يا بى وەفا و ەفالىلە، ئەو خو ل کەسى ناکەتە
 خودان، و ئەو ەكى خەونەکا شرین و خەيالەکا خوشە، بەلى مخابن
 چو مان و راستى بۆ وى نینن.

خالق ب خوە گۆت ئەف سوخن
 کو ئافرین ئنسان و جن
 (لا تعبدوا إلا) ئەمەن

قەولى جەلالەست ئەي عەلى

ئافراندىن و ھاتنا مە بۆ قىي دىيائى بۆ ھندى نینە کو ئەم
 کەيف و خوشيىي تيدا بېھين، و ھەر و ھەر لى بىمین، نەخیر..
 ئەو خودايى ئەم ئافراندىن و دانائینە د قىي دىيائى دا، وى ب خو
 ئەف گۆتنە گۆتییە، کو مروث و ئەجنە من بۆ ھندى ئافراندىنە دا
 ئەو پەرستنا من ب تنى بکەن، دەمى گۆتى: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ
 وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝﴾ (الذاریات: ۵۶)، ئەف گۆتنە -ئەي
 عەلى- گۆتتا خودايى مەيە يى خودان مەزنى، لەو تو خو ژى بى
 ناگمە نەکە، و کارى پى بکە.

قەولى جەلال تو طەرح مەکە
 دونیا حەرام موباح مەکە
 ئەو قەجەبە نیکاح مەکە

زانى چ ھالەست ئەي عەلى

تو گوتنا خودايي مهن ب پشت گوډ څه نه هافيڙه، و وي
 لاندې، و کاري پي بکه، و دنيايا حرام بو خو حلال نه که و دلې
 خو ندهي، و کاري بو نه که؛ چونکي هندي مه تله دنيايييه وهکي
 مه تله وي ژنييه يا خراب و دهه مهنيس، و مرؤځي پاڅو و
 سلامه تي بځيت تیکه لي ژنا ب ځي پهنګي نابت، ځيجا تو -نهي
 علي- بزانه کاني حالي دنيايي يي چاوايه؟

و تمشپه کرنا دنيايي ب ژنا خراب څه، تمشپه که هيشتا
 د کهڅن دا د ناڅ مديب و نفيسه ران دا يا به لاقه و تشتي
 وه کهڅ د ناڅه را همدويان دا نه وه نهو بو کسي ناپنه مال، و
 ب دورستي دلې خو ژي ناده نه کسي، مه لا نه حمده يي نالېه ند
 د ځي معنایي دا دبېژت:

دوني نه يارا کس ژ مديه تمشپه ي ژنکا قهجهيه

جار بو منه جار بو تديه کي تازه دارا وي چني؟!

وهقتي که ته د دهستي ته دا ياري بمرې هيژ بهرنه دا

هر سال گمهشته سيسدا پاشي دلې وان هنجني

پاشي هريري به حسني حالي کريني دنيايي دکهت و دبېژت:

زاني چ حاله ست نهو صليت

نيرؤ هديه صوبحي دچيت

زوو ده طه لاق صاتيکه تيت

وهقته مه جاله ست نهی علي

(صلیت) ب ڦی پهنګی د دهستنځیسې دا هاتییه، و بهلکی
 د بنیات دا ټمو (سلیط) بت، و ټمځ پدیقه کا عهده بییه بڼوی
 کسې نهمان خوش و نهمان درېژ ژی دئیته ګوتن، و ټمول ځیرې
 سالوخته تی دنیا بییه، یه عنی: تو دزانی حالې دنیا یا نهمان خوش
 و نهمان درېژ چیه؟

حالې وئ ټمو ټمو -وه کی ژنا خراب- ټمځوکه یا تهیه و یا
 ل نک ته، بهلې سوباهی سپیدې ټمو دئ ته هیلت و ګمته ټیکی
 دی! ځیجا مادم ټمو یا ب ڦی پهنګییه تو زوی وئ بهرده و خو
 ژی خلاص بکه، و دلې خو نده یی، و هندهک دهم ده مې بهرانا
 ویه نهی عدلی، ځیجا تو خو ګیرو نه که.

و (صاتیکه تیت) وه کی د دهستنځیسې دا هاتی، نهم
 ب دورستی تی نه ګه هشتیمه، بهلکی (صاتیک) د بنیات دا
 (ساتیک) بت یه عنی: سعه ته که، و (تیت) بهلکی (تیت) بت
 ژ بهر قافییی وه لی کریت، یه عنی: دهم کی ټمو تیت و دچت،
 و وه قته تو وئ بهرده ی.

ټمو پیره ژن صمد قهجهیه
 قانونا وئ دائم وهیه
 ټمو دوژمن مېړی خو یه
 ټمو هووکه کالست نهی عدلی

ټمه ژی هر وه صف و سالوخته تی دنیا بییه، دبیرت: ټمځ
 دنیا یه، نه ګمرچ د چا ټین خودانان دا یا شرین و جوان ژی بت،

بهلئى ئەو پىرەژنەكا چىچ و خرابە و ۋەدان ئەو يا دەستقەداى،
 و ھەر جارەكا ئەو گەشتەتە ئىككى و لى ھاتبەتە مارەكرن ژى وئ
 ئەو يى كوشتى و بن ئاخكرى؛ چونكى عەدەتتە وئ ئەو ئەو
 دوژمنا مېرى خۆيە، و ئەگەر ئەو بووكەكا جوان ژى بت دقئىت
 تو -ئەى عەلى- ژ بىر نەكەى كو ئەو كالەكا پىرە، و چو خىر تى
 نەمايە.

ئەو بووكە پىرە حىلەباز جادۇ و مەككار حىلساز بووكا ل وئ چىتر بخواز صاحب جەمالەست ئەى عەلى

راستە ئەو بووكە بهلئى پا ئەو پىرەكا حىلەبازە، خۆ
 ب پەنگەكى جوان و تازە نىشا تە ددەت و ئەو ب خۆ كالەكا
 كرىتە، ئەو سىرەبەند و فىلبازەكا ب لەعب و لىتە، باوهرىيا خۆ
 قەت پى نەئىنە، و ژى ئىمەن نەبە، و دا تو ژى ب سلامتە بى و
 نەكەقىيە داڭق وئ تو بووكەكا ژ وئ چىتر و باشتر بو خۆ بخوازە،
 كو ئاخەرتا بەردەوامە، ئەو يا خودان جەمالەكا ژ راستىيە نە ۋەكى
 ئى بووكا پىر و خاپىنۆك.

قىتجا تو -ئەى عەلى- وئ بو خۆ بخوازە، و كارى بو ب
 دەستقەئىنانا وئ بكة، ئەگەر تە خوشىيا ب دورستى و ئەبەدى
 دقئىت.

يا عهلی بهس که گوټنی
 چارهک ژ بیرکه موردنی
 کوچند شیرینه نهف دنی
 ناخر بهطالهست نهی عهلی

(موردهن) ب فارسی مرنه، و هندهک جاران نهو ب پامانا
 وهستیانا زیده و قیانا ژیده ژی دئیتنه گوټن، دبیرن: نهز ب فلان
 کاری شه مرم، یهعنی: من وهستیانهکا زیده پیټشه بر، یان نهز بو
 فلان کهسی مرم، یهعنی: قیانا من بو وی یا زیدهیه. شاعر دبیرته
 خو: نهی عهلی، تو گوټن و گالگلان بهس بکه، و قی و هستیانا
 زیده ژی ژ بو دنیا یی ژ بیرا خو بیه، خو زیده پیټشه نهو هستیانه،
 راسته نهف دنیا یه گهلهک یا شرینه، بهلی ژ بیر نهکه دووماهییا
 وی نهو یا بهطاله، دی پویج بت و ژ دهست ته ده رکهفت.

شعرا نه هئ

گهلؤ دلبر وه بير نايئ
تسپرهك وي د زندانيئ
نزاني كس ب وي حاليئ
ضه عيفم ئه زل هجرانيئ
ل هجراني قهوي لنگم
د ناليان پا ئمز ههئده نگم
خبر كن دلبرا شنكم
غمم لي هاتنه مديدانيئ
غهمان ئالا ل من بهسته
همان ده عوا ژ دوور خوهسته
ژ دلي من پا مراد قهسته
عزیزا غهمره وين كانيئ
عزیزا غهمره وين با كن
ل سر چشمان جیبي چا كن
دلي مهزوون ب وي شا كن
خلاص كن من ژ كژوانيئ

ژ کټوانی نهېم خالی
 نه ما ئاخر نهېن نالی
 ره فیکتی وان غم و تالی
 ل ده ست غوصصی د ده وړانی
 ل ده ست وان ئه بر و چشمان
 نه دل عقل و نه جان هوش مان
 د تار و ظولمه تا پرهش مان
 دو زولف هاتنه سهیرانی
 دو زولفان تارییا پرهش کرد
 دو بهادران مدشعه لا گمش کرد
 دلی من لهو موشه ووهش کرد
 شمو و پژ هاتنه لیکدانی
 شهب و پژان کرین تالان
 ب ده ستی وان سیمه خالان
 ل ده ست وان همدو قه تالان
 دو ئه برو طاقی ئه یوانی
 دو ئه بر و ت قهوسی یدنگینه
 سیمه گوش قه بوسی زهنگینه
 خنده نگی وان دو بروینه
 ل دلم پی کری ژانی

ل قهلبی پر ل سهرتیران
 نامانجی جوتکهکی میران
 رعایت ناکن یهسیران
 خهلاص کن من ل زندانی
 ل زندانم نهان خوهسته
 دهخیل بهندان بکن سسته
 جهلاد و سهرخوهش و مهسته
 قهبول ناکا قهط نامانی
 قهبول ناکه تکاکاران
 ههلاکم نهز وهکی جاران
 چ تهدهیر کین گهلی یاران
 ل دهست خهلقی هندستانی
 ل هندی توب د رهش هاتن
 د رومیان خوهش دهرا لاتن
 کهسی کو بهر دوان کاتن
 دزانی کوفر و ئیمانی
 دزانی ظولمهت و نوورا
 حموالتی زهنگی و حموورا
 یهقین قانون و دهستورا
 شریکن نهو د تبالانی

ب تالان برد دل ژارا
 نیلان و عهقره ب و مارا
 مدفدر نینه گونه کارا
 وهکی نمو تینه طوغیانن
 گونه کارن ل میژم نمز
 دنالم هدر دپیژم نمز
 ژ چاوان خوون دپیژم نمز
 و من را یار که نحصانن
 و من را یار که نمف دهنگه
 پلنگی خوه و مدهک پهنگه
 ب لمب شهکدر ب دل سمنگه
 دو زولفنی شویهی رهیحانن
 دو زولفنی شویهی رهیحانن
 مه دیم جیراننی خالانن
 هدر وهکی ماه و سالانن
 سه ریپان دا بو نیشانن
 نشانن بی نشان کردم
 ل عقل و هوش و فام بردم
 ل عشقت یا حبیب مردم
 ورن گوی بدنه نه فغانن

وهرن گوی بدیزنه نالینه
دوهستن (لائیوالی) نه
... کینه ...

... ..

چ پهنگ جوار جه یحونی

... ..

... ..

دچی ب ئاوی شطیانن

حدریری بسکه هاوارا

ل چاوان همده جوارا

ل دهستن فرقه تی یارا

فغانم چوونه نسمانن

گهلو دلبهر وه بیر نایی

ئەف شعرە ل سەر وه زنا (ههزهجا ههشتهیی) یا هاتییه
قههاندن، و قالبی وئ ب ئی رهنگییه: (مَفَاعِيلُنْ مَفَاعِيلُنْ مَفَاعِيلُنْ
مَفَاعِيلُنْ)، و مه نهو ژ دو ژێدهران وهرگرییه: دهستنقیسهک
ژ کهشکولا ماموستا محهمده علی قهره داغی، و کتیباً (کهلهپین
ناثا) یا سهدا سهعید دیرهشی، و نهو ناشکهرا دکهت کووی نهو
ژ دهستنقیسهکا بی سەر و شوین و پاراستی ل بهرلینی وهرگرییه.
ئەف شعره یا کو شیخ عهلییی حهریری وه صفا حالئ خو تیدا
دکهت ژ بهر دهردی عشقی و هجرانی، ژ لایین روخسار و ناههروکی
ژی قه گهلهک ب سەر وئ شعرا مه لایی جزیری قه دچت نهوا
ب ئی مالکی دهست پی دکهت:

غه ما عشقی پهرتم نهز حه بیبا غهم ره ئین کانی؟
سه راسەر تیک بهیتم نهز ژ دهردی فهرق و هجرانی
و هر کهسه کی ئان ههردو شعران بدهته بهر تیک دی زانت کو
دویر نینه ئیک ژ وان ل بهر یا دی هاتبه نقیسیین.

تشتی دی یی بالکیش د قی شعرا عهلییی هریری دا
 نهوه نهف شعره -وه کی د همدو ژنده رین مه دا هاتی- پتر ب سهر
 لهجه یا (سوورچییان) شه دچت، نهوین گوتنا وان ل هندک جهان
 پتر ب سهر سوورانییی شه دچت، و نهگر هات نهف چهنده
 ژ دهستکاریا نفیسه ران (ناسخان) نهبت، و نهو ژ گوتنا هریری
 ب خو بت، نهفه دی وی بوچوونی ب هیز نیخت یا مه ل پیشیا
 قی کتیی بهس ژی کری کو دبت عهلییی هریری نهو شیخ
 عهلییی هریری یی سوورچی بت یی ناقي وی د وی دهستقیسه کا
 کهفن دا هاتی و ژی دنیته زانین کو نهو ل سالا ۱۰۷۱ مشهختی
 یی زندی بوو.

د مالکا نیکی دا ژ قی شعری هریری دبیرت:

گهلو دلبر وه بیر نایی

نسسیرهک وی د زندانی

زانی کس ب وی حالی

ضعیفم نهز ل هجرانی

گهلی دوست و هه قالان، نهوی ما نایته بیرا دلبره مه کو
 وی نیخسیرهک د زندانی دا هیه؟ قیجا نهو د هه واری بهت،
 و وی نازا کهت و ره حمی پی بهت؟! نی نهز د زندانا عشق
 و هه جرا وی دا نیخسیرهکی زندانکریمه، و نهگر وی نهف چهنده
 ژ بیرا خو بر بت، بلا خودان خیرهک قی چهندي ل بیري بینته شه،
 بهلی ما چاوا نهف چهنده دی چی بت و کس ب وی حالی یی

ئاگەھدار و زانا نينه يى ئەز كەفتيمە تيدا؟ ئەز ژ بەر دووراتى و
هجرانا دلبرى يى بوويمە كەسەكى لەغەر و لاواز.

مەلایى جزیری ژى دبیژت:

خەبەر بت بال شەكەرخایى شەپال و خوب و زیبایى
كو میره بەلكى بیر نایى ئەسیرەك وى د زندانى

بلا ئىك هەبت خەبەرەكى بیهە نك دلبرە گۆتن شەكر، وى
شۆخ و شەپالا كو میره د هەبەت و دەسەلاتا خۆ دا؛ چونكى
بەلكى وى ژ بیر كر بت، بلا بیژتى كو وى ئیخسیرەك د زندانى
دا هەیه.

ل هجرانى قەوى لەنگم
د نالیان را ئەز هەڤدەنگم
خەبەر كن دلبرە شەنگم
غەم لى هاتنە مەیدانى

د دووری و هجرانا دلبرى دا ئەز ژ پىیان كەفتيمە و لەنگ
بوويمە، و ئەز د گەل ئاخ و نالیان ئەز يى بوويمە هەڤدەنگ،
هەردەم دەنگى من و دەنگى نالیان پىكفە دتین، و ژ بلى نالینى
دەنگەكى دى ژ من دەرناکەفت، ئیجا هوین -ئەى گەلى دۆستان-
خەبەرئى من بىسەن و بگەهیننە دلبرە من یا شەنگ، دا ئەو
ب حالى من زانا بیت، و هەجرا خۆ ب دووماهى بینت؛ چونكى
خەم و كۆڤان یىن هاتینە مەیدانى و ل من كۆمبووین.

غهمان ئالا ل من بهسته
 ههمان دهعوا ژ دوور خوهسته
 ژ دلتي من را مراد قهسته
 عهزیزا غهمرهوین کانتی

خهم و کوژانان ئالایی خو دژی من هلدایه، یهعنی: وان
 شهړی د گهل من ړاگههاندی، و هیشتا ژ دویر څه و بهری ئهو
 بگمهنه من، وان دهعوا یا ل من کری، و داخوازا ستاندنا هعقی
 خو ژ من دکمن! مرادا وان ئهوه ئهو بیتن و قهستا دلتي من بکمن،
 و وی تژی بکمن ژ خهم و کوژانان. و ئهړی عهزیزا من یا کو
 خهمیتن من ب وی دچن و نامینن کانیه؟ ئهو یا دویره ژ من لهو
 خهم ړیکا خو بو دلتي من دبینن.

عهزیزا غهمرهوین با کن
 ل سهر چهشمان جیی چا کن
 دلتي مهزوون ب وی شا کن
 خلاص کن من ژ کووانی

گهلی دۆستان، هوین گازی عهزیزا خهمرهځین بکمن، و
 داخوازی ژئ بکمن ئهو ههجرئ بهیلت و ب سهر مه څه بیت،
 و هوین جهی وی ل سهر چاځین من دانن؛ دا دهستی ئهو بیتن
 ئهو لی ناکنجی بیت، و هوین دلتي مه یی خهمگین ب وی شاد و
 کهیفخوش بکمن، و من ژ کول و کوژانان خلاص بکمن.

ژ کۆوانی نهم خالی
 نه ما ئاخر نهبن نالی
 ره فیکتی وان غم و تالی
 ل دهست غوصصی د دهورانی

هندی عزیزا مه یا خه مره قین نه ئیت، ئەز ژ خەم و کۆنانان
 ئالا نابم، و نه مایه کو ئەز ل دووماهییی نالینان نه کم و فیغانان
 پانه هیلیم، ئەز و نالین هەر و هەر دئ د گهل ئیک بین، و ئەز دئ
 هه قالئ خەم و تالییی بم، ژ بهر وان نه خوشییین ژ دهستی چهرخ
 و دهورانی دگه نه من.

ل دهست وان ئه برۆ و چەشمان
 نه دل عقل و نه جان ههش مان
 د تار و ظولمه تا رهش مان
 دو زولف هاتنه سهیرانی

ژ بهر وئ زۆر و ستهما ژ وان بروی و چاغان دگه هته مه، نه
 مه دل و عقل مایه نه جان و ههش، ئەم دین و سهوداسه ر بووینه،
 و د تار و ظولمه تا رهش دا مایه، ب تایبه تی ده می ههردو
 زولفین دله ری یین رهش وهکی تارییا شه قئ هاتینه سهیرانی و
 که فتنه بهرچاقتین مه.

دو زولفان تارییا رهش کرد
 دو بهدران مهشعه لا گهش کرد
 دلئ من لهو موشه وهش کرد
 شهو و پۆژ هاتنه لیکدانئ

دهما دلبر هاتی، هەردو بسکیتن وئ یێن پەش تارى پەیدا
 کر و ب سەر مه دا ئینا، و هەردو پرویتن وئ یێن وهکی چرابی
 گەش پۆناهی به لاڤکر، مەعنا: وئ ب هاتنا خو تارى و پۆناهی
 پێکفە ئینا، فێجا ژ بەر فێ حنیڕێ کو شەفا بسکا وئ یا پەش و
 پۆژا دیمێ وئ یێ گەش پێکفە هاتینه لیکدان و ل بەر چاڤین من
 ناکهرا بووین، دلێ من موشمووهش و مەندەهووش ما.

شەب و پۆژان کرین تالان
 ب دەستێ وان سیههخالان
 ل دەست وان هەردو قەتتالان
 دو ئههرو طاقێ ئههوانێ

شەفا زولفا وئ و پۆژا دیمێ وئ ئهم تالان کرین و چود مه
 نههتلا، و ئهو تالانکرن ب دەستێ وان نیشانیێن پەش بوو یێن
 ل سەر پروییێ وئ ههین، هەر وهسا ب دەستێ وان هەردو چاڤان
 بوو یێن شەپری ل سەر مه رادکمن و خوینی دپێژن. و دلبره مه
 خودانا دو بروییێن وهسانه ژ زرافی و خوارییا وان دێ بیژێ ئهو
 کفانی بەرسفک و ئههوانێنه.

دو ئههروژ قەوسێ یهنگینه
 سیهه گۆش قههضێ زهنگینه
 خهدههنگێ وان دو هروینه
 ل دلم پێ کری ژانی

هەردو بروییتن تە -ئەى دلەرا نازک- وەکی کفانیتن وەلاتن
 (یەنگى) ییتن ناقدارن، و گوشەیا رەشا وان کفانان یا کو خودان
 ب دەستى خو دگرت دەمى تیران ژى دەاڤیژت، وەکی زەنگییان
 درەشن، و بروییتن تەنە ئەو کفان ییتن ھەندەک تیرین وەسا ژى
 دەردکەڤن کو دلى من تژی ژان دکەن.

ل قەلبى پەر ل سەرتیران
 . ئامانجى جۆتەكى ميران
 رعایەت ناکن یەخسیران
 خەلاص کەن من ل زندانى

دلى من یى پرە ژ وان سەرتیران ییتن ژ کفانیتن تە ب من
 کەفتین، و ئەز کریمە ئارمانجى جۆتەى وان چاڤان ییتن د ھەبەتە
 خو دا وەکی میر و حاکمان، ئەو میرین چاڤدیریى ل ئیخسیرین
 خو نەکەن، و رەحمى پى نەبەن، ڤیجا ھەوار ھوین من ژ زندانا
 ڤان میران خلاص بکەن!

ل زندانم ئەمان خوەستە
 دەخیل بەندان بکەن سستە
 جەلاد و سەرخوەش و مەستە
 قەبەول ناکا قەط ئامانى

ئەز ئیک ژ وان ئیخسیرانم ییتن ل زندانا میران ئەمانى
 دخوازم، و ئەز دەخیلى ھەوہە ھوین قەید و زنجیرین خو ل وان
 بەند و گرتییان سست بکەن، و دلۆڤانیی پى بیەن، بەلى پا ئەز

چ بکرم جهللاډی مه یی سمرخوښ و مهست کو چاڅین دلبرینه،
 قهت نهمان و دهخیلییی قهبول ناکمن، و رهمی ب گرتییین خو
 نابمن!

قهبول ناکه تکاکاران
 ههلاکم نهمز وهکی جارن
 چ تدهیر کین گهلی یاران
 ل دهست خهلقی هندستانی

نهمو چو هیڅی و رجایی ژ ئیخسیران قهبول ناکمن، لهمو نهمز
 وهکی جارن یی ههلاک بوویم، څیجا گهلی دوست و یاران هوبن
 بیژنه مه نهم چ تدهیر و رایي بکهین، و چاوا خو ژ دهستی
 خهلکی هندستانی رزگار بکهین.

مهخسد ب خهلکی هندستانی چاڅین دلبرینه، وی نهمو
 ب هنډیان څه تشبیهکرن ژ بهر دلبرهقی و رهشییا رهنګی وان.

ل هندیی توږ د رهش هاتن
 د رومیان خوښ دهرا لاتن
 کسکی کو بهر دوان کاتن
 دزانی کوفر و نیمانی

همر چهنده هندهک ژ څی مالکی ب من باش نائیته
 خواندن ژی، بهلی ژ سیاقی شعرئ دئیته زانین کو شاعری دڅیت
 بهردهوامییی بدهته سالوڅدانا چاڅین دلبرئ یین رهش نهمون بهری
 نوکه ژی وی ب هنډیان تشبیهکرن، و دیمی وی یی گهش

نموی ل ځیرې ب رومیان څه دښته تشبیه کړن، دبیژت: ژ هندې
 تزیین پښ ب نک مه څه هاتن، و مهخسد پې چاڅین پښ. و
 مهعنا یا ریزکا دوی و سیږې باش ل بهر من یا زهلال نینه،
 چونکې د بنیات دا مه ب تمامی نهخواندیه، بهلې دبت مهخسد
 پې دیمې سپې و زهلالې دلبرې بت یې وهکی پښگۍ رومیان،
 دبیژت: هر کسهکې پښاتیا چاڅان و گښاتیا دیمې ب پښ
 ټیک څه ببینت دې فرق و جوداهییې د ناقبهرا کوفر و ئیماني دا
 زانت: چونکې کوفر یا پښه و ئیمان یا سپې و گښه.

و مهلایې جزیرې ژې هر ل دؤر ځې مهعنايې دزځرت دهمې
 چاڅین دلبرې سالوڅ ددهت و دبیژت:

دو تالانچې د مشهور تې ژ مهعدن عهني کافور تې
 د ټیکل ظولمهت ونور تې مه کوفري دی د ئیماني

پهعني: دو تالانچيېتې ناقدار ب تالانکرنې، کو چاڅین
 دلبرېنه، دښې و مه تالان دکمن، ژ وان چاڅان (مهخسد پې
 سپیلکا وانه) کافورې سپې ب خو دهر دکهڅت، و چونکې ب پښ
 څه تاریهکا پښ هیه (مهخسد پې پښکا چاڅیه) تاري و
 روناھې ټیکهلی ټیک دېن، و ب دیتنا ځې دیمهني مه کوفري
 د ناڅ ئیماني دا دیت.

مهخسدا وی نموه پښاتیا چاڅې بيرا مه ل کوفري ئیناڅه
 کو یا پښه، و سپیاتیا چاڅې ژې بيرا مه ل ئیماني ئیناڅه کو یا
 سپیه.

د قهبری دا کارئ وی یخ خراب دینه مار و دوپشک و دتینن، و
هنگی وی چو پښ نابت ژئ برهځت.

گونه هکارئ ل میژم نمز
دنالم همر دپیژم نمز
ژ چاوان خوون دپیژم نمز
و من را یار که تحسانن

نمز گونه هکاره کتی کهفن و ژ میژمه، و گونه ها من کو ثیانا
وئ دلبریه، یا نویه، و ژ بهری وهره نمز نالنالی دکم و همر
گله و گازنده یین خو دپیژم و دپیژمه څه، نمز خوینی ژ چاځین خو
دپیژم کو یار قهنجیی د گهل من بکهت.

و من را یار که نمف دهنگه
پلنگی خوه و مدهک پدهنگه
ب لوب شهکمر ب دل سدهنگه
دو زولفی شوپی رهیحانن

د بهری وهره داخواز و هیثیا من نموه یار دهنگی
بکهت، و قهنجیی ل مه بکهت، نمو دلبره ب تبعه تی خو
وهکی پلنگان دژوار و ب ههیهت، و ب پدهنگ و پویی خو وهکی
فریشته یان نازک و جوان، نموا ب لیثان شهکر و ب دلی کهفر،
خودانا همدو زولفین وهکی پدهرحانن بینخوش و جوان.

دو زولفی شوپی رهیحانن
مه دیم جیرانی خالانن

هر وهکی ماه و سالان سهر بیان دا بو نیشانی

هردو زولفتین وهکی رحانان درهش و بینخوش، بهردهوام یی
ههفسوی و جیرانی نیشانی رهشین دیمینه.. و نیقا دویی
ژ مالکی ب تایه تی ریزکا پیشی یی ل بهر من ب تمامی یا
ناشکهره نینه، و دبت خهله تییهک تیدا ههبت، و ژ سیا قی دئیته
زانین کو مهسه دا وی ئه وه: ئهف هردو زولفه ب نک دیمی
دلبره یی وهکی هه یقی گمش قه دچن، و سهری خو بو نیشانی
ددانن، دئی بیژی ئه وی بو وئی دچنه سوجدی.

نیزیک ژ قی مهعنا یی مهلای جیزی دبیژت:

ل دیمی سونبولان سهر دان چهقین سهر سووسن ووهردان
ل ماهی عهقره بان گهر دان د سهردان ئابی حه یوانی

زولفتین دلبره یی و وهکی سونبولان کو مپوون و ب سهر دیمی
وهکی سووسن و گولان دا هاتن، و ئه بسکین وهکی ماران ل دور
دیمی وهکی هه یقی زفرین و گهر دان، و سهر دا دهف و لیفان کو
ناقا حه یاتی د ناف دا ههیه.

نشانی بی نشان کردم
ل عقل و هوش و فام بردم
ل عشقت یا حهیب مردم
وهرن گوی بدنه نهفغانی

وان زولفان ئەز کرمه نیشانه‌کا بێ نیشان، یه‌عنی: وان ئەز
 ئەوێ ژ به‌ر زۆر و سته‌ما وان چو تی نه‌مای کرمه نیشان و
 ئارمانج بو هێرشا خو، و وان ئەز ژ عه‌قل و هوش و فامی برم، و
 سه‌روداسه کرم، و ژ به‌ر عشقا ته -ئهی خوشته‌ی- ئەز مرم، قیجا
 هوین -گه‌لی هه‌قالان- وهرن گوهی خو بده‌نه نالین و هه‌وارین من،
 دا ب حالێ من زانا بین.

پشتی ئی مالکی دو مالک هه‌نه به‌لی ژ به‌ر پرینا کاغه‌زی
 ئەو د بنیات دا دت‌مام نینن، له‌و خواندن و شرۆڤه‌کرنا وان
 ب دورستی مه‌ نه‌زانییه، و ئەوا هاتییه خواندن ژ ئی ئەهیه:

وهرن گوئی بدیرنه نالینه

دوه‌ستن (لاتویالی) نه

... کینه ...

... ..

چ په‌نگ جق‌ار جه‌یحوونی

... ..

... ..

دچی ب ئاوی شطیانی

د مالکا دووماهییه‌ی دا حه‌ریری دبێژت:

حەریری به‌سکه‌ هاوارا

ل چاوان به‌رده جق‌ارا

ل ده‌ستی فرقه‌تی یارا

فغانم چوونه ئه‌سمانی

ئەي ھەريەر، تو ھەوار و فيغانان بەس بکە، و ژ چاڤين خو
جۆبارين پۆندکان بەردە و بيارينه، و بزانه کو ژ بەر دەردی فيراقا
ياران قيتی و ھەوارين من ھند بلند برون ھەتا کو گەھشتينه
ئەسمانی.

قهولن ههسپن رهش

ئهف قهوله، يان بهيته، ههر چهنده ژ لايي ديروكي شه چو
راستي بو نينن ژي، بهلي ئمو ئيك ژ قمولين زنده بهلاقبوو د ناڅ
كوردان دا، وان ئمو وهك بهيتهكا فلكلوري قهديگيرا، بيتي بزانن
كانن ئهوي ئمو قههاندی كيه؟ و كهنگي ئمو هاتييه قههاندن؟
بهلي مهلا مهموودي بایهزیدی بهري پتر ژ سهد و پينجی سالان
ئمو د دهستقيهكا خو دا نقيسييه و بو عهليي حهريري پالدايه؛
چونكي ل جههكي ئهف گوتنه هاتييه:

ئهف خههرا ژي گوتي
عهلي حهريري ژي سوتي

ژ بهر وي چهندي بایهزیدی ل پيشيی ديترت: (قهولي
ههسپن رهش حكايت عهلي حهريري نام)، و ب راستي دانها
بایهزیدی -وهكي ناشكهر- گهلهك لهنگي و كيماسي تيدا ههنه،
و ل څيري ئهم وي دانهيی وهكي وي دي ل بهر چاڅ دانين.

هيژايي گوتنييه كو سهيدا محهمد ئهمين ئوسمان دانهيك ژ
(قهولي ههسپن رهش) د كتيبا خو (ديوانا مهلان) دا بهلاقرييه،
و وهكي ئمو ل پيشيی ناشكهر دكهت، وي دانها خو ژ كهسهكي
ب ناڅي (سهلماني رهشوي شوشي) وهگرتييه، كو مروقهكي حافر

بوو، بهلن گهلهک بهیت و قهولین فلکلوری ژ بهر بوون، و
 سهیدایي محهمد نهمین ژ سهلمانی شوشي څه دگوڅیزت، کو نه
 قهوله ژ دانانا عهلیین حهریرییه، و وی هنگی نمو څه هاندبوو،
 ده می نمو هاتییه شوشي. و ل دویف دانها وی جهی پرویدانا
 قهولن همسپی پرهش شوشي بوو، وهکی دپیژت: ((یا نیمامی
 نازداره، تو رابه بکه کاره، نهز دی ژ ته را پیوو.. قهشهک ل
 شوشیوو، هره لالی قهشهیی نمو ل گهل خویشکیتوو...)).

ب فی پهنگی نمو پیتا دچت، و سهرهاتی ب گشتی د دانها
 بایهزیدی و شوشي دا وهکی نیکه، بهلن جوداهی ژی ههنه، و نمو
 جهی ناڅی عهلیین حهریری تیدا هاتی د دانها شوشي دا
 نه هاتییه، و د دانها بایهزیدی دا جهی پرویدانی یی کفش نینه.

و هره کسهکی ب سهرهاتیین سیره تا پیغه مبهری -سلاڅ
 لن بن- ناگهدار بت دزانت کو نمو پرویدانا قهولن همسپی پرهش ل
 سهر بناخهیی وی هاتییه څه هاندن ژ لایي دیروکی څه یا بی
 بناخهیه، و نمو د چو کتیبین همدیس و سیره تی یین باوهری دا
 نه هاتییه.

نهڅه و چونکی نهڅ بهیته ژ لایي مهعنايي څه زندهیه یا
 روغن و ناشکه رایه، مه چو ههوجهی ب شهرحکرنا وی ندیت.

مه‌جال ئه‌و مه‌جال بوو
 کافره‌ک دین به‌طال بوو
 هه‌سپه‌کێ چێ^(١) ل بال بوو
 هه‌سپێ د نیف کافرانه
 به‌ده‌لی موسـلمانانه
 موچه‌مه‌د پێ عه‌لامه
 موچه‌مه‌د ده‌نگ هه‌شینه
 هه‌رچی هه‌سپێ ره‌ش بینه
 جالدو^(٢) ژ من به‌ستینه
 ئه‌صحاب چل پتـرن
 حه‌می تیک دفـوکرن
 مێر ژ مێران چیتـرن
 سرران ژ یه‌ک دگـرن
 عومه‌ر ئبنی خه‌ططابه
 کوشتن دا ئو بابـه
 نه‌خیره نه‌ ئه‌وابـه
 (فی الحال) دا جه‌وابـه

(١) چێ: باش.

(٢) مه‌عنایا ئێ پهیڤێ ب دۆرستی من نه‌زانیه، و دانه‌یا سه‌لمانێ
 شۆشی دا هاتیه: (قه‌سه‌ه‌کێ ل به‌هه‌شتی ل من به‌ستینت).

نەو شۆلەكنى صەوابە
 ھەسسىپىن تە دۇقتىتن
 دى بچىم ژ بو تە بىنم
 من جلدو نەقتىتن
 عومەر قەدىتتە
 عەلى ژ خوۋە فەيتتە
 من تشتەك نەقتىتە
 عومەر سۇك وەكى با بوو
 زوو ژ دىوانى رابوو
 د خذمتتە وەستابوو
 عومەر رابوو خوۋەشە
 ل پشتى بەس تەركەشە^(۱)
 چوو طەلبا ھەسسىپىن رەشە
 ب چۆل و چۆلىستانى
 ل دەشت و بىاباننى
 ئاژۆتتە شارستانى
 نەزم مىررى بەلاڧتە
 گەريا ل شارستانە

(۱) تەركەش (يان: تەركش) تىردانكە، ئەو جەھە يى تىران دكەنە تىدا.

سووال کسر په نهانه^(۱)
 ل قه شهي بوو ميوانه^(۲)
 قه شهي گوو: چ خه بهره
 مه رقي پيغه مبه بهره
 سه د جارا پي خه بهره
 هاتمه نظمهار بکسم
 سررا خوه گوftar کم
 هه سپي رهش کړيوار کم
 قه شهي گوو: ميوانم به لاقه
 بهه زا رهري خاؤه
 چل تو من دراقه
 قه شه گوو: من دقيتن
 ميواني من بي تن
 گوو: ناقي من عوممه بهره
 کفشه نه بهره
 قاصدي پيغه مبه بهره
 گوو: هشه مير د بهي تن
 سه ري ته د بهري تن

(۱) په نهانه: قشارتي.

(۲) ميوان: ميثان.

زئیر و مال دچیستن
 گۆ: ئەز عوممەری سۆرم
 شـیـیرئ مەرتـەـب ژ ژۆرم
 ژ سـەـری خـۆ دـبـۆرم
 د هەسـیـیـی رەش نـاـبـۆرم
 قەشە گۆیا پا چ گۆتنە
 سەم و مـالـی مـنـە
 حەمـو تـیـک بـچـنـە
 سەرم ب سەری تە را
 مـالـم ب مـالـی تە را
 چـیـرم^(۱) بـدەن ژ خـوـه را
 قەشە یـارـی شـە را
 قەشە بـرایـی مـیـر بـوـو
 لـەـنـدەـو^(۲) وەزیر بـوـو
 پـر ئـەـو ژ تـەـدبـیـر بـوـو
 هەرد دیوانا مـیـر بـوـو
 قەشە کچەک چئ ل بال بوو
 جوانەکە ب کەمال بوو

(۱) چیر: سەرکەفتن.

(۲) لەندەو، وەکی شاعر ب خۆ دبیت، نافئ وەزیری میری کافران بوو.

نهني ژ خه ط و خال بوو
 ناڅي وي ليـمـوون بوو
 ليـمـوونـه ليـمـوونـه
 سر لي ظاهر بوونه
 من دا ته ب يه قينه
 همـره ژ بوـخـوه بينه
 مهـجال نهـو مهـجال بوو
 كافر هك دين به طال بوو
 همـسپهـكي چي ل بال بوو
 ليـمـوونـي ب لباس كه
 ب كهـفي و كـراس كه
 ميـوانم خـه لاص كه
 قمـشه وهـلـد هـمـبوونـه
 سـقـكن وهـكي كوونـه
 ب ديـوانـي څـه دچوونـه
 ديوانـا كوپانـه
 كافر تي وهـسـتانه
 لهـنـدهـو و قمـشه برانه
 لهـنـدهـو گو ميرم ميوانه
 ژ قمـشه را هـاتيـه قرـشه

مهجنوون بېتسه پيشه
 هسپې پړهش دكته تهفتيشه
 مير گو قشه برايې منه
 هنگي فركوئن بگرن بكورنه
 دوژمنې سهرې منه
 دهعوا هسپې منه
 لـهز كـن بلـهزـين
 كيـران بچـهـرخـين
 خوونـان ژـي بـدهـرين
 كيـري د مـوكـارن
 ژ سهرې حـهـتا خـوارن
 بگرن هوون يـهـك جـاره
 لندهو گو ميرم قـهـط قـهـنـابن
 قاصـد ژ خـوه تـهـرخـانن
 د نيـف مـه و وـانـن
 عـامـي پـي دزـانـن
 خـهـلات ل سـهـر مـلانـن
 كو هسپې ته بدهـتـهـره
 كوشتن چـل مـيتـهـره
 نهو خـوه ژ خـوه عـومـمـهـره

میتـــهران چ دهشـــته
 گرـــیدان بـــهر و پشـــته
 ب دهڅ پـــین دکوشـــته
 هـــسپی تو یـــی دزانی
 کوشـــتن چل خوږیانی
 خاسما ئـــو بیانی
 وهقتـــی دئ ببینـــی
 دهڅی تی وهرتینـــی
 ب تـــالان دشـــهقینی
 زیر و مال بو مه دمینی
 میر کو قـــوی گهرم بوو
 ب وان چیران نهرم بوو
 پروو لی زهر و ســـور بوو
 گو: هـــرن بیژنی بلا بیتن
 نهگهر دویرتن بلا زین بکهتن
 ل مهیدانی لنگ بدهتن
 هـــروه ژ بو خوه بیهتن
 نهگـــهر دئ نـــهویتری
 جهللا دئ وی حازری
 دئ خوه ل کوو قـــشیری؟

قەششە و يۆلداششەن
 ب كەشەنى و تەماششەن
 ژ دىيوانى چوونە پاششەن
 خەبەر بىر ئەول ئۆلداششەن
 گۆ: ھەيھۆتە ھەيھۆتە
 مىرئ مە قەنج گۆتە
 ھەسسىپى خەو فرۆتە
 چو بەھا نە گۆتە
 ئەم شەركەرىن ژ بۆتە
 عوممەرى گول گەشە
 ھەلينا تەركەشە
 مەششيا ھەسسىپى پەشە
 عوممەرى چوو كۆلانى
 ھەسسىپ ل طەولەخانە
 خەوش ھاتە جەولانى
 عوممەرى چوو ژ دەر دا
 يەنەن خەندە ژ بەردا
 بۆرى د گەل خەبەر دا
 عوممەرى ھەسسىپ ئىنا دەرە
 لى كىر زىنى زەرە
 شەداند تەنگ و بەرە

ل پشـتـی کـهـت عومـمـهـره
چـهـنـد سـهـر ان دـکـرـیـنـه
ل هـسـسـپی دـخـوـرـیـنـه
ل سـهـر سـوـوـری دـفـرـیـنـه
عومـهـر سـوـارـهـک سـهـر مـهـسـتـه
کـهـت و شـهـط نـهـشـکـهـسـتـه
جـلـو مـا د دـهـسـتـه
کـوـرـان حـهـیـف دـخـوـهـسـتـه
عومـمـهـر هـسـپ دا مـهـیـدـانـی
یـهـک بـو و ل وئ صـهـنـعـانـی
خـهـبـهـر ل کـوـو دـانـی
قـهـشـهـی مـوـسـسـلـمـانـی
ل کـوـرـان بـو و هـهـوـاره
د بـرـجـان هـاتـنـه خـوـاره
د گـل قـهـشـهـی قـالـه
قـهـشـهـی شـهـر ب شـیـر کـر
عومـمـهـر شـهـر ب تـهـر کـر
مـهـیـدـانـی ژ خـوـونـی تـهـر کـر
قـهـشـهـی شـهـر کـی زـوـر کـر
ب مـهـعـری مـوـهـوـر کـر

مه‌یدان ژ خوونی سۆز کر
 عوممەری شەرەک خوێش کر
 بیتیریت شەش پەر کر
 مه‌یدان تەژی لەش کر
 قەششـهـئـی وه‌حیهـده
 مه‌رتەبە تەو حیه‌ده
 کوپان کر شەهیده
 کوپان و فەرەنگان
 یم دانه‌ بن چەنگان
 ل عوممەر کرنه‌ ده‌نگه
 جیه‌ک ب کوپ و ئاڤ بوو
 هەسپی پەش ژێ خاڤ بوو
 عوممەر ژێ ب خوه‌ ناڤ بوو
 عوممەر دی وئ جارێ
 دێره‌ک وئ ل به‌رواری
 قەصد کر چوو دیاری
 عوممەر چوو ب ده‌شتی دا
 دێره‌ک دی د پێ دا
 چل راه‌بن وئ تێدا

گــۆ: رەبــهــنۆ مــرارۆ
 ژ دێـرێ ئـهـده خـوارۆ
 مـه د دێـرێ حـصارۆ
 کـورـان گـۆ لا جـینوونـه
 لـه ز کـه لـه ز نـینـه
 حـصار د دێـرێ نـینـه
 دێـرا مـه ئاسـیـه حـصار تـه نـینـه
 عـومـمـهـرێ سـهـرمـهـسـته
 هـهـلـینا هـهـردو دـهـسـته
 دوعـا ژ خـودێ دـخـوهـسـته
 دـهـرێ دێـرێ شـکـهـسـته
 عـومـمـهـر ب خـوه و هـهـسـپی ئـه
 هـهـردو چـوون د دێـرێ ئـه
 دێـرێ چـل رـاهـب د نـیـئـه
 عـومـمـهـری شـۆلـهـک چـی کـر
 سـهـرێ چـل رـاهـبی ژێ کـر
 دـهـرێ دێـرێ پـی ئاسـی کـر
 تـیـپـیـت کـورـان هـاتـن
 ل دۆر دێـرێ وـهـرـهـاتـن
 ل هـهـڤـهـدو گـهـرـانـهـدن

تېيىت كـوران تىنـه
 ل دۆر دىـرى وەرتىنـه
 گەلـەكەت د تـارى
 تىر تىن وەكوو مارى
 پى دكوژن كوففارى
 ئىنى حەتا ئىنى
 چۆكـال ھەلىنى
 سـۆرۈو ژ خـوونى
 جەواب چوويە مەدىنى
 صەحابان گۆ: دا بچىنى
 ئەصحابان گۆ: ھىژ عوممەر خوەشە
 ب تىر و تەرکەشە
 ل ھىشەتا ھەسپى پەشە
 صەحاب رابوون خاص و عامە
 حەمى تىك ھىيانە
 دا بچىنە تۆلانە
 كـوران و ب خەيلان
 پفكرنە نەفىران
 ھاتىنە شاھى مىران
 ژى بىن ئىخسـىران

لهـز كـمـن بـلـهـزـيـنـن
زنجـيـران هـوون بـيـنـن
ل دۆر دۆـرـى وەرـيـنـن
چار كهـنا سـهـر هـهـلـيـنـن
عومـمـهـر ژ نـاـفـ دەرـيـنـن
بچـنـه سـهـر مـهـدـيـنـى
نـهـهـيـلـن بـيـن هـاـوـهـرـيـنـى
بـكـرنـه تـاـلـانـى
ئەـصـحـابـن كـو كـرـيـن بـرـيـنـى
رـمـيـت قـهـصـهـب بـيـنـن دـا بـچـيـنـى
بـا دەرـى مـسـلـمـانـان
بـهـزـيـنـه جـيـهـخـانـان
بـيـنـن سـلـاحـيـت شـيـران
جـيـهـخـانـه قـهـكـرن
خـۆـره ذەرـه دـبـرـن
د بـهـر خـوه و هـهـسـپـان دـكـرن
كۆـمـا صـهـلـهـواتـيـانـه
ئـاـلـايـى ل بـهـر كـهـتـيـنـه
سـهـد صـهـلـات ل نـهـيـنـه
كۆـمـا سـۆـر و سـپـيـه
ئـاـلـايـى ل بـهـر كـهـتـيـيـه

سهد صهلات ل نهبييه
کوما کهسک و سور و زهره
صهحابه کهتینه بهره
بهراهی پیغمبهره
ئهصصحابه وئ هاتن
کافر ژ بهر ههلاتن
خودانیئت بت و لاتن
ئهصصحابه قئی قینه
کافر ژ بهر ههلتینه
دکهئن صف دشکینه
ههشمهفا حمزهیه
شور هنکيفهک زندهیه
کافر درهئن وهکی صهیه
ههشمهفا عهباسه
خودانی شورئ خواسه
کافر نهبوون خلاصه
ههشمهفا ئههبوو بهکره
دیئرئ چل راهب د نیئه
خوهش خوه دوطنا کر
د کومئ دا ککر

کۆم بـهـرـبا کـر
 ههڤهڤهڤا عوتمانـه
 ههڤهڤهڤا دهڤهڤهڤا قورئانه
 خودانـی شووری بهرانـه
 کافران کسـر نهـمانـه
 ههڤهڤهڤا سـخـوونـه
 پـم وهـکـی سـنـوونـه
 چ کافرهک مهلعوونـه
 ههڤهڤهڤا ههڤهڤهڤا
 چ کافرهک خوون ئالیـه
 ههڤهڤهڤا بـهـختیاره
 ژوردا هـات خـواره
 چ کافرهک هـاره
 ههڤهڤهڤا نـهـذره
 وی د دهـسـتان تـهـڤهڤهڤه
 هات ناڤـی پـیـغهـمـبهـره
 ههڤهڤهڤا فـهـرفـووره
 د دهـسـتی دا شـووره
 چ کافرهک سـهـتـووره
 ههڤهڤهڤا عهـلیـه

ل دلــــدلی ســــپییه
 د کــــۆمی فرییه
 وه کوو ئهوی دی عوممه
 ژ دێــــری بچنه دهه
 کافران د گهل موحه ممه دی شه
 عومه ر ژ دێــــری هاته دهه
 ل بوۆی شداندهنگ و بهه
 دی پشتی دکهت عوممه
 عومه ر ژۆردا تیــــتن
 فه رفوۆی داڤیــــتن
 چه نه دی دی دخیــــتن
 گازیی میــــران تی
 نرینهی شــــیران تی
 ئهڤ خه بهرا ژێ گۆتی
 عهلی هه ریری ژێ سۆتی
 عومه ر و ئه صــــحابان
 کــــافر بزدانه دین
 پشتبهری مه رمه وه رگه پانه دین
 خاچ و په یکه ر ده ستا نه دین
 عهلی کــــافر دبه رین

د چل چيان وهردکـرين
خاچ ژ خوونې چټکـرين
عهـوره کي پـه شـي تـاري
بارانـهک ژي د بـاري
سووند نه که څه ل غومـهـر و عـهـلي
ژ شهـيديت دهـشتا بهـدر و حـونـهـيني

دهستنفیسین شعران

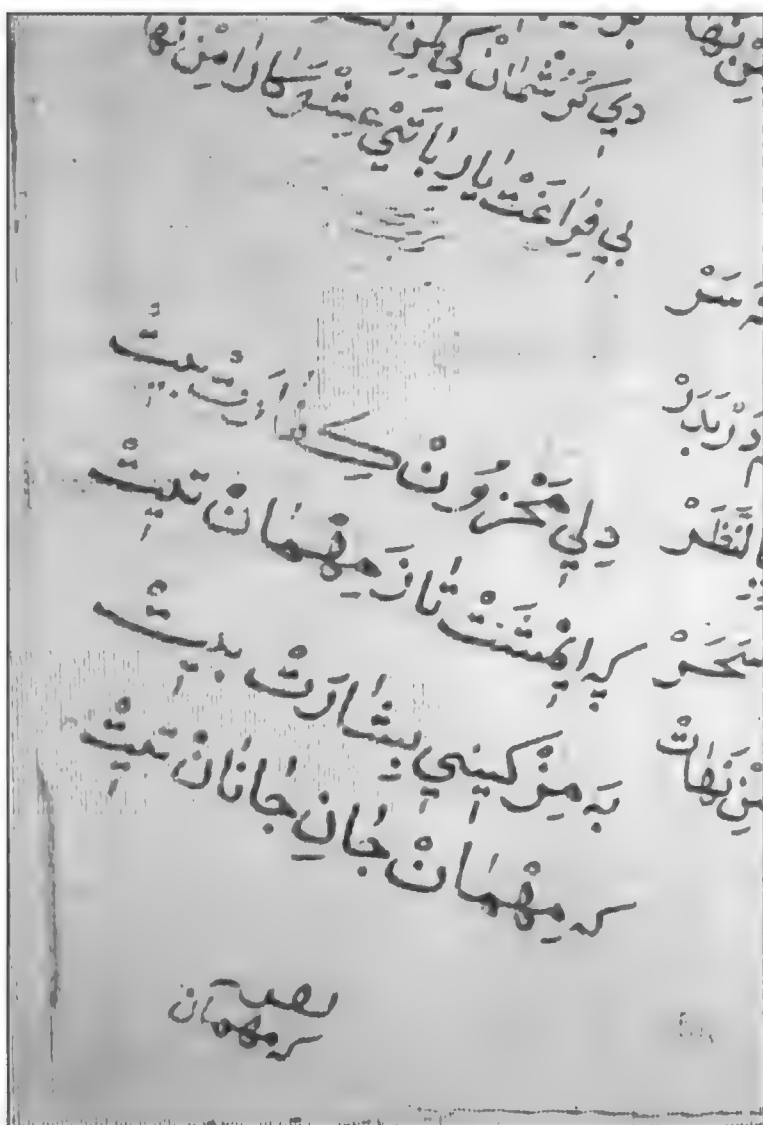
چیر فرمايد

محبوب دست خالف سلطان محمد مصطفاه
معترف عن کائنات سلطان محمد مصطفاه
عاشق دین اکبر میر محمد بیگ نادر
محبوب سلطان محمد مصطفاه روز احیائی
فد کوشم چاق بلندی بنده حیدر حسین
محمد مصطفاه بنده خف داخوار دکان
عشق او پر وازد کاکه که نیار که نازد کاسلطان
محمد مصطفاه نازد ارجی فادره تحفیف نبی
آخر کوی مکانه بر سلطان محمد مصطفاه حد مکالی
فنی بدید ضدی بطلالی فنی بدید جب و صالی فنی
بدید سلطان محمد مصطفاه فنیست خدیو فنی

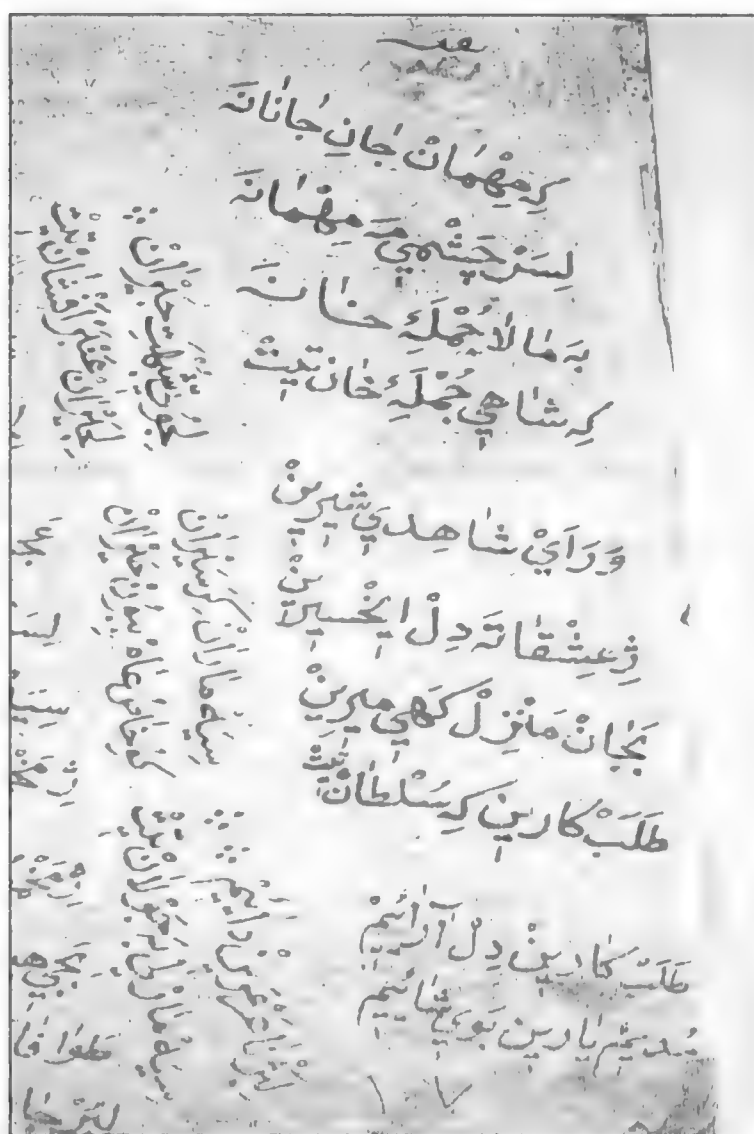
شعرا مهجوبین دهستی خالقی ل سالا ۱۱۱۰ مشهختی هاتییه
نقیسین بؤ حمزه بین کوری مولانا علی
(ژ کتیا ماموستا قهره داغی هاتییه وهرگرتن)

محمد مصطفاه بسنه رخصه داخوار دکار
 عشق او پیر واند کار که نیار که نازد کار سلطه
 محمد مصطفاه نازد ارحی فادره خفیف نبی
 آفر کوی مکانه برک سلطان محمد مصطفاه حد کمالی
 فتح بید خندس بطالی فتح بید جبر و صالی فتح
 بید سلطان محمد مصطفاه زانیت خون و صلی
 چشم لب و بطور فانی چش وایم لدا رفت درین
 سلطان محمد مصطفاه نایب خلی کر دکار
 بوا و میر که و میر غزار دایم دور کر تب و نای
 سلطان محمد مصطفاه بکفر پیران افرینیه

شعرا مدجووبین دهستی خالقی ل سالا ۱۱۱۰ مشدختی هاتییه
 نقیسن بۆحه مزهین کوپی مدولانا علی
 (ژ کتیباماموستا قهره داغی هاتییه وهرگرتن)

شعرا دلی محزون کفارت بیت
ژ دهستانیسا محمد مددی کویری مسیحایی

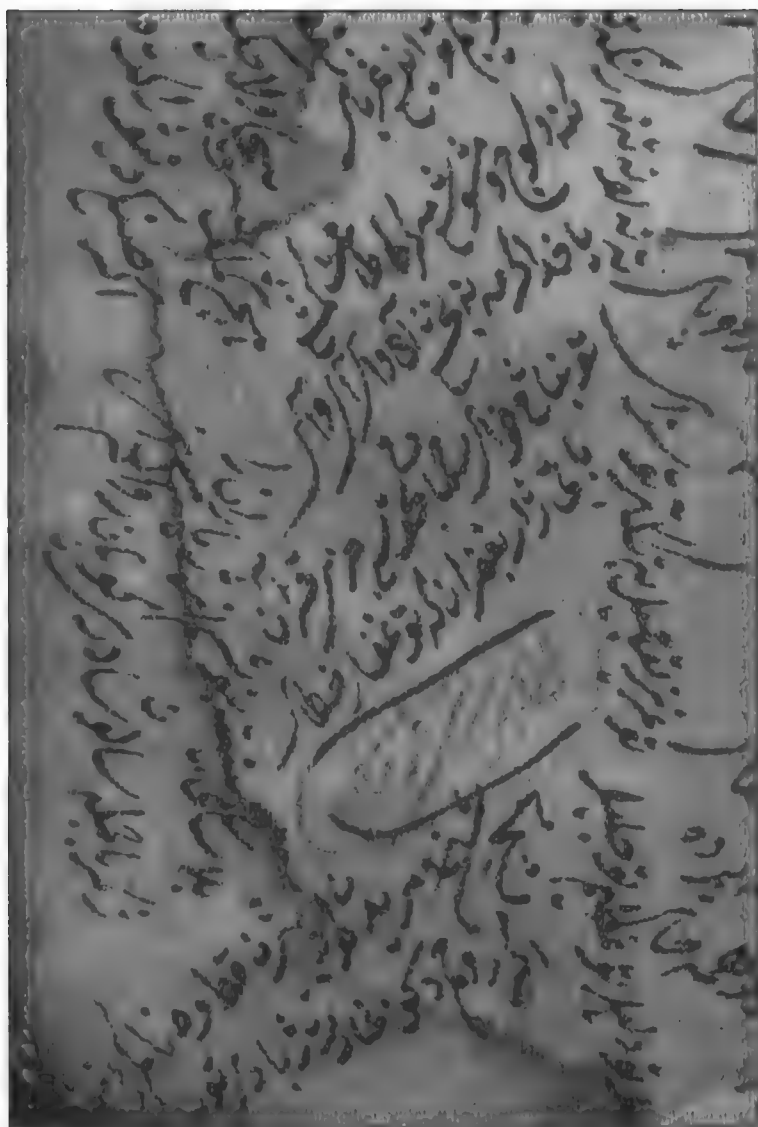
شعرا دلی مهززون کفارت بیت
 و دستنقیسا محمدی کوری مسیحایی

به پیله رو شهما لینی
 و رهنداق بالینی
 ژدنت آهان نالینی
 چو رنگ فریاد عثمان
 بفیاد به هاواره
 ژدنت آهان من اوکاره
 مه لایه فینده قاره
 ژستید چو قرمان تیت
 سیدی حق نظر قیرا
 به اقلیمان علمد کیرا
 قطار اکوهران قیرا
 شوق کانا بدخشان تیت
 به خشان

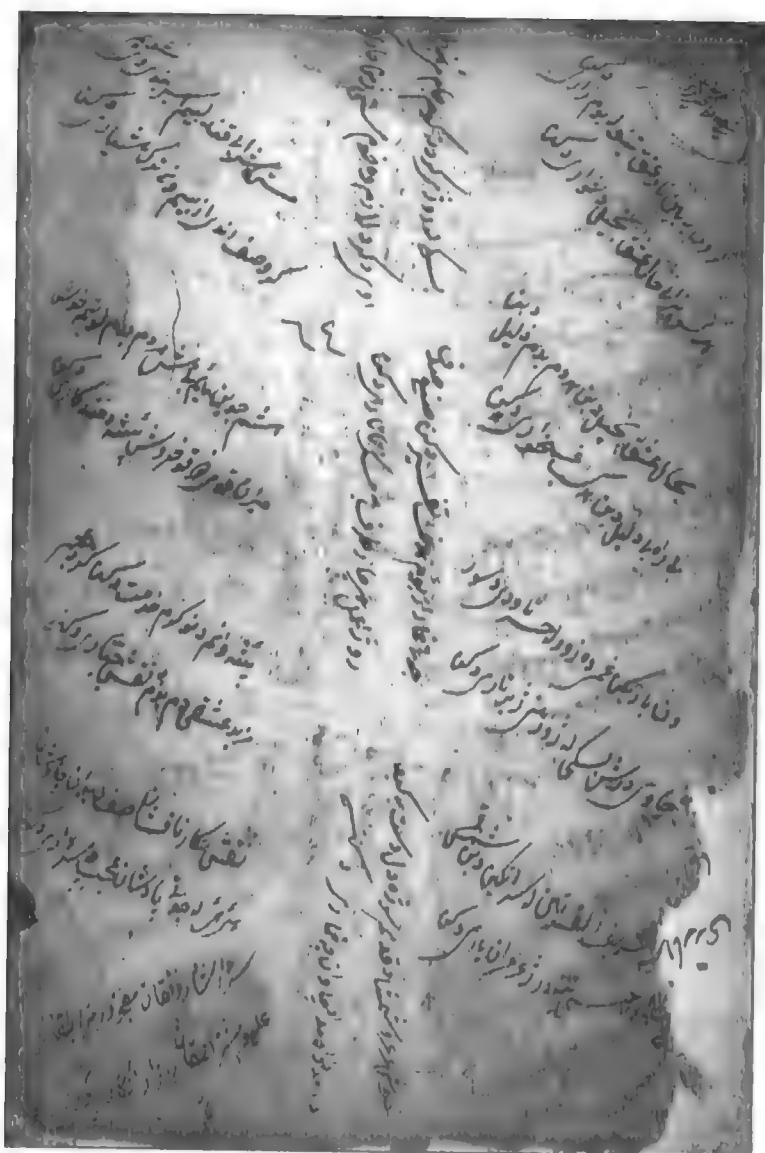
شعرا دلی مهززون کفارهت بیت
 ژدهستقیسا محهمدی کوری مسیحایی

قوشاوی بیله شاهی
 محمد اسماعیل
 ملکوتی در شاهی
 کوا و جیون اسان نیت
 میری گیرید بیله
 لیدی نه شری ازمانه
 و عاکو و سنا خوانه
 تنافقا صیدی جان نیت
 ...
 ...

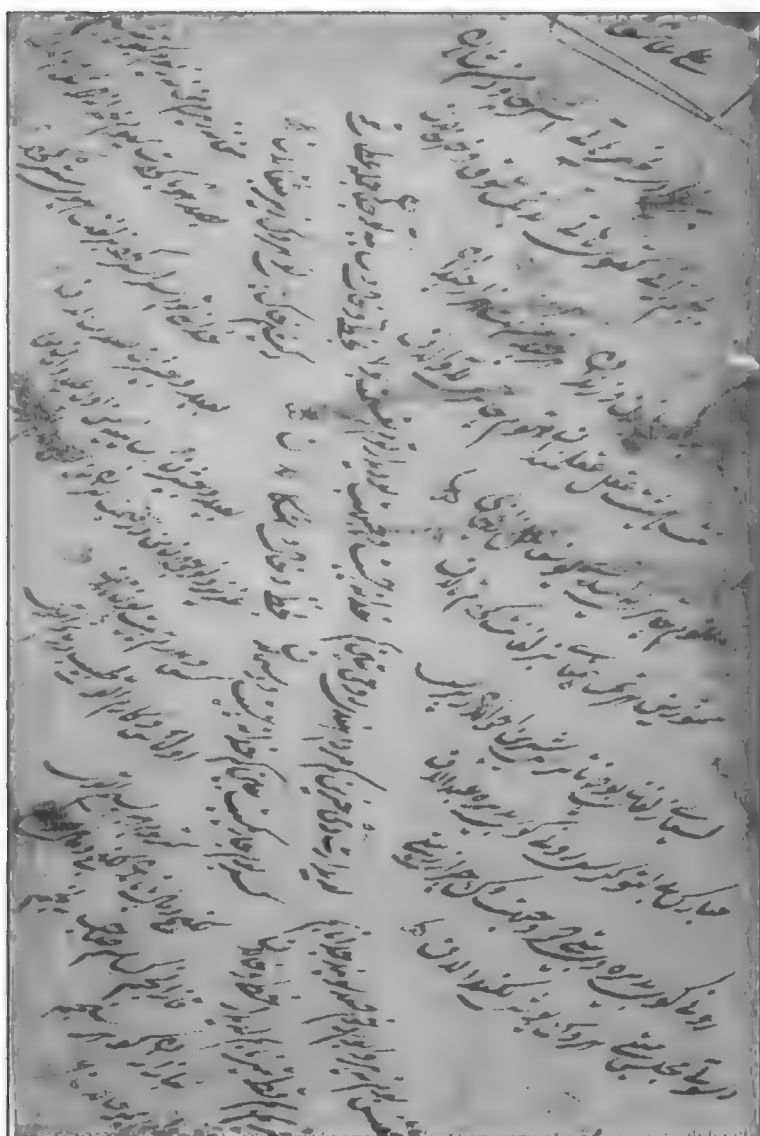
شعرا دلی مه جزوون کفارهت بیت
 و که شکولا دیوانا جزیری

مالکا نیکن شعرا هجی شہیخ و موریدن
ژدهستقیسا نیبراهیمی بیسکی

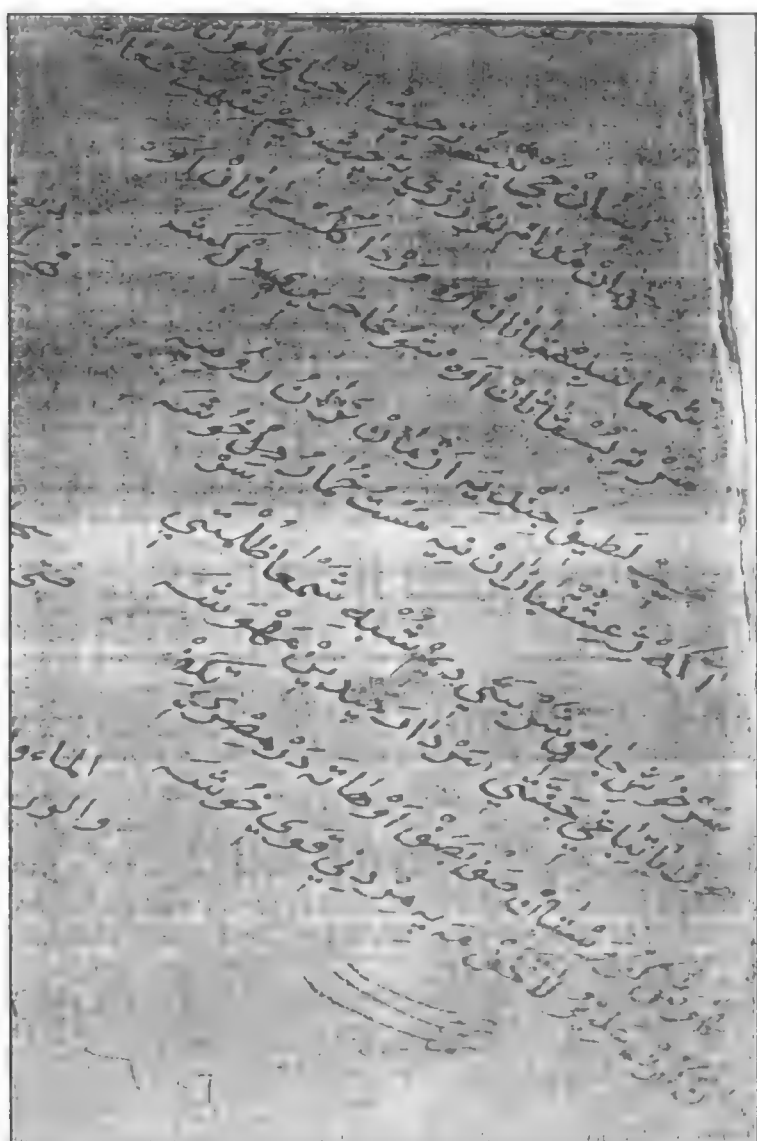

شعرا گهر هوون بینن ناری عشق
 دهستقیسا دیوانا مهلاین جزیری

شعرا پیرزاده

ژ دانهیا ماموستا محمد مد عدلی قمره داغی

شعرا دیسان ژ نوو عشقا بهری
ژ دهستقیسا محه مهدی کوری مسیحایی

علا حریز فرماید

خلفورن بین چرخه که مال حیران ز دل بین تصنی ذوالجلاله
صنعی خدی گودای صلی ز نور دایندار غنبر لکشیانی ابرو خط و حاله
خلیف مشبه غنبر دیم هر کو قمر از تیر نام ز نظر من قطنا پخت ز خیا
من قطنا پخت ز پیره زلفت خیره وی سر بدرامیره واکت بوهلا
ابر و هلا لایعیدر دیم هر دو کی خورشید ابلق شبه ناهیدی جبهت مها کماله
جبهت مها نوافه روم و طلا بخنانه ریحان هاندها نسیران داو پاله
نسیران جوت بسته من نسیر بهو بسته عقلی من چور دسته حیران کم در حاله
حیران بوم از لوبنی صو هم در در افسنی زخوه ناکم طبعی از نی لیم کم بون
لیم کم بوم و صلا سنی ز لام و دالان ز بر خنانه لانا ابرو کم خطه
تا من خوز و بار ز بر ابلق خمار فکی اقی دجاری وقت و بی محاله
و نه نشو بنانی لیم شریاحی ز حسابت و لا بمن چاهی جلالت
دجی سنار بنیان و صفی دوز بنیان و کی دوز و یکینا از هر دم اماله
عی کو صدمه هاری بلبلی لاله زاری کو صدمه کلی چاری بلبلی ناله ناله
هله بین نارنجی زهر بین زنجی زرو می بین بنی ز بو خلا بین

شعرا خهلقو وهرن بینن

ژ ده ستقیسا کهفن یا چو ناث و دیروک ل سمر نههین

لعل
 چو بگویند ببل بگو
 میرا د مطلقا دل بگو
 اگر چه او زمین سیل بگو
 ز بوی باغی حمال هات
 گفتار صادق
 خلق و وران به بیان
 چه خستند کماله
 حیران ز دل به مین
 لصعا د و لجا لاله
 صنعا خدی و دایه
 صفحہ ز نور دایه
 عنابر لیسر کی شایه
 ابو و خط خاله
 لعل
 از و هلا و لا عیدی
 ابلق شبله ناهیدی
 دیو هر و کی خورشیدی
 جنبهت مها کماله
 جنبهت مها تفاقه
 روضه کلاو پخناق
 رنجا هائنه هند افه
 نسرینان دایه پاله
 نسرینان جو قوت بسته
 من پیرای به هوشسته
 عقلمن جو ز دسته
 حیران کرمد ز خاله

شعرا خالق و ورن بینن

ژدهستقیسا محمدهدی کوری مسیحایی

شعری فرماید ایضا

روز در دریا بیایم بکن دنیا بطلانست ای علی
نزدادی بیک جبار بکن آخر زوالست ای علی
وقت بحسب روز و همفای پیدا بسحر و جفا
محقق بفرات و فنا خون و خیانتست ای علی
خالق بخوگشت ای سخن کو آفرین انسان و زمین
لا یقعد الا آمین قول جلالست ای علی
قول جلال تو طرد مسک دنیا حرام بیا مسک
او تحبیه نکاح مسک زانی چه حالست ای علی

شعرا پرو بهر دهی جبار بکن

دهستقیسا شیخ محمدی فقییری گوند شیخی

زانچه است ^{ما} و ^{حلیفت} ایر و ^{صید} و ^{دجیت}
 دوده ملا و ^{سکینه} و ^{وقت} بحالت ای علی
 او پیره زن صد ^{چوبیس} قانوناوی دایم و ^{وید}
 او در ^{متا} میر ^{موند} او بو که ^{لست} ای علی
 او بو که ^{پیره} ^{مسلک} باز جادو و کار حیکه ساز
 بوکا لوی چیر ^{مخوار} صاحب ^{حالت} ای علی
 یا علی ^{سکه} کو ^{تین} ^{بار} ^{ایر} که ^{مردی}
 کو چند ^{سیر} ^{اف} ^{دین} آخر ^{بطل} ای علی
 ع

شعرا روو بهر دهی جهمبار بکن
 و دهستقیسا شیخ نه محمدی فقیری گوند شیخی

قوله همسپی ریش ملکیت علی

بال او چال بد کا ذکر درین بقال بد همسپی کفالت با همسپان محرم و دلام
مرد نک هفتند هر چه همسپی ریش بد جد و در بد بیند اصحاب مل پخت می پخت و نکون بدین بکون چنان
سازد و یکدیگر عربین قطابه کشند و او ربابه اندر نهند قطابه و اطلاق دادند به
او شکر و چای همسپی و فتنی دی بچیز و بد بینم من چند نصیحتی عود و بد بیند عی و نزهت بیند
من شکسته نصیحت سرفه و کباب روز و چای و فتنی و ستاب عود و بد بیند عی و نزهت بیند
پشت و بت نکش بر طبق همسپی ریش بچیز و بد بینم اندر نهند قطابه و اطلاق دادند به
آزاد و شایسته از بد و بد با فقه کباب و شایسته اندر نهند قطابه و اطلاق دادند به
نقش و بد بیند فتنی و بد بیند عی و نزهت بیند عی و نزهت بیند عی و نزهت بیند عی و نزهت بیند
هات و اظهار کم سرفه و کفالت کم همسپی و کفالت کم فتنی و کفالت کم فتنی و کفالت کم فتنی و کفالت کم
بهانند فاقه بلانند و راق فتنی و کفالت کم فتنی و کفالت کم فتنی و کفالت کم فتنی و کفالت کم
کتاب و حق کفالت و بد بیند کفالت و بد بیند کفالت و بد بیند کفالت و بد بیند کفالت و بد بیند

قولی همسپی ریش

ژدهستنیسا مدلا مه محمودی باید زیدی

موتی بچند سرم سیرتزا مالیم پالترا چیریم بدن زخودا قشہ باره شرا

فشی کچھ چر لال بو جو رنگ بکال بو اور رُخ وصال بو آؤ وی بھو بو

لبونہ لبونہ سرز لاهریونہ سواداتہ بیغینہ حق زبوضہ بینہ لبونہ لبونہ باقی کراولہ

میرزا فتح علی خان قزوینی شیخ علی محمد شیخ علی محمد میرزا فتح علی خان قزوینی میرزا فتح علی خان قزوینی

لله هرقه لانه للهو كبره بمرانك زفته راهابه و بشه مجتهداته بشه

هسپی خوش دکت قفلیشه مبرکوفه برای منه هنای زلفوفه بلکوا بکزنه دژنی سری منه

رعدا سپی منده لڑکا بنایا کیزان بچہ خنیت خزانہ خنیدی خن کبری دمو کارن

د سره می خواست بکله دین پکت چاره لسه هوکه پیرم قط قنابان فاصه دزو ترخان

وینیف مروغان - حامی پرواز من - خلوت لرد من - کوهسار به تن

قبولی همسپہ رہش

ژدهستنیسا مهلا مهحمودی بایهزیدی

کوشنا چل مینو او غورزو حق مینا چل دهنه کربا چل دهنه

بہارِ پین دکشتہ صہبائی توبہ و زارہ گوشہ جمل غویا ہے خواہا اور مہیا ہے

دفتري دی پېښې د ژور ورځپاڼې ټاکنې د شخړې زېږد مال پېر وېف

بہرہ کی فہم کرم ہو جوان چہرہ ان نوم ہو روز زندہ صحت ہو کھویا بیٹہ بلا ہنسی

اگر دو برابری چار برابر یکدیگر لطیفه اند هر دو برابر و بیست و یک اگر دو برابر بخود و یکدیگر

دی فزده لک در شیرینجا فک در بولاشی بکلی و قاشی زدیوالا چوند باش

خبر اولاد لاشه کو چله و نه چله و نه
بهی و فنج کونه هسپی و نه فو و نه

میرزا دلکش احمد شریعتی دیوبند حیدرآباد ضلع حیدرآباد

حسب لطافه خال - خوشی خانه جود - غرض نهدا - بین خرد ز بردا - بوری دلی خبردا

توجه انوار ذکر زینب زره شهادت طاهره پستی کن عرق خدسراں در کینه

الحی و غیره و لیسری و فریاد غم و اندوه و کت و شمشیر

میردادوسته .. کوران جعفر د دوسته

قدولی ہمسپی رہش

ژدهستنیسا مهلا مدهمودی بایهزیدی

ژدهستنیسا مهلا مهحمودی بایهزیدی

اصحاب کو داجینے اصحاب کو ہر حق خوش بہر و ترک بہشت ہستی شد
 اصحاب را بہت خواہی جمعی یک ہوا داجینہ توتہ کو راں و بخیلات
 بقا کرن نگران خانہ شاہ بہار نری بہین اچھیلان لڑکن بہرین
 نوبت ان خون بہن لود و بری و برین پارک و سرہلین غزناں و رینین
 بچہ سرمدی نہدین بہن ہا و برین بکند آلاہ اصحاب کو کرین برین
 ریت قصب بہن کورہاں داجینہ ادی مسلمان بہر بہ خانات
 بہن سلویت شہر کہ خانہ کلن فرہ ذرہ و برین دیرہ و ہمالا و کرن
 کوما صدایانہ آدی بہر کتہ صدایانہ بہنہ کوما صدور و سپہ
 آدی بہر کتہ صدایانہ بہنہ کوما لکھ صدور و زنہ اصحاب کتہ بہ
 برہم بہر اصحاب دی ہاست لافزہر ہلات خدایت و دلاوت
 اصحاب توہنہ لافزہر ہلنہ دلفن صف و کلنہ ہف ہفا و حق بہ
 شرہنیک زہ لافزہر و امہ ہف ہفا بہنہ خدایا شوری فواسہ

قہولی ہسپی پدش

ژدہ ستقیسا مہلا مہ محمودی بایہ زیدی

کافرتینا خلاصه	هف هف ابریکو شبح و کد بید	خوش خود طاکر	دکوی داکر	کوم بریا ک
هف هف عثمان	هر دو دوانه	فدانشوری برانه	کافران کرمانه	هف هف سجنه روم و کد سجنه
چه کافرانک مسموم	هف هف هر کاشیه	چه کافرانک خون آله	هف هف بختیار	ژوردهات غلاره
چه کافرانک هار	هف هف ننه	وی کدشان نظن	هات ناغونین	هف هف فرزند دکنی و اشو
چه کافرانک ستر	هف هف عی	لله و سپیم	دکوی خریه	دکوا و دی عی ژدیری بچینه دره
کافران دکل هر شوه	خوژدیری هانه دره	لبریکه شانه طاکور	دی پشچی دکت عی	
خوژدور دایق	فرخوری داشقین	چندی دی دختین	کازی پیران 2	
شبنجه شیران 2	اف خداری کور	می هر کدنی صوره	خودا هابان	کافرتینا
پشت بر وور دکرانین	نواج و بیکر دست شین	می کافرتینا	و بلی چیان	ور دکران
نواج ژن و بیکر	عور کد رشی لار	بارنه ژیری داری	مردنه لکله لور	ژن شین پش بر وور دکران

سج

قهولتی همسپتی پدهش
ژ ده ستقیسا مهلا مه محمودی بایه زیدی

نافەرۆك

بەردەدەر	نافەرۆك
۵	عەلییە حەریری و ئەف كۆما شعران شەرتەن عەلییە حەریری:
۲۱	۱- مەحبووبە دەستە خالقی
۳۷	۲- دلی مەحزوون كفارەت بیت
۶۱	۳- هەچی شەیخ و موریدن
۶۷	۴- گەر هوون بیینن نارئ عشق
۸۱	۵- پەریزادە ب خیر هاتی
۹۷	۶- دیسان ژ نوو عشقا بەرئ
۱۰۹	۷- خەلقۆ وەرن بیینن
۱۳۱	۸- پروو بەر دەرئ جەبیار بکەن
۱۴۱	۹- گەلۆ دلەبر وە بیر نایئ
۱۶۰	۱۰- قەولئ هەسپئ پەش
۱۷۹	دەستەنقیستین شعران

